

**MAAHANMUUTTAJATAUSTAISTEN
SAIRAAHOITAJAOPIKSELIJOIDEN AMMATILLINEN KASVU JA
KEHITYS**

Tampereen Yliopisto
Lääketieteellinen tiedekunta
Hoitotieteen laitos
Maaliskuu 2008
Pro gradu –tutkielma

Minna Partanen-Rytilahti

TIIVISTELMÄ

Tampereen yliopisto

Hoitotieteen laitos

MINNA PARTANEN-RYTILAHTI

Maahanmuuttajataustaisten sairaanhoitajaopiskelijoiden ammatillinen kasvu ja kehitys

Pro gradu –tutkielma 104 sivua 10 liitesivua

Ohjaajat: THT, professori Marja-Terttu Tarkka ja TtM, assistentti Anna Liisa Aho

Hoitotiede

Maaliskuu 2008

Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata ammatillista kasvua ja kehitystä edistäneitä ja estäneitä tekijöitä, maahanmuuttajasairaanhoitajien kokemana, Suomessa suoritettuna pätevyyskoulutuksen aikana. Aineisto kerättiin kymmeneltä (N=10) vapaaehtoisesti tutkimukseen osallistuneelta opiskelijalta, jotka olivat suorittaneet sairaanhoitajan, väliskärin tai kättilön tutkinnon Pohjoismaiden ulkopuolella. Suomessa suoritettu pätevyyskoulutus kesti noin 300 työpäivää, sisältäen teoriaopetusta ja käytännön harjoittelujaksoja terveyskeskusten akuutti- ja pitkäaikaisosastoilla sekä kotisairaanhoidossa. Koulutus mahdollisti opiskelijoille, aiemmin suoritettuna tutkinnon täydentämisen Suomen vaatimusten mukaiseksi ammattikorkeakoulututkinnoksi. Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Tutkimuksen lähestymistapa on laadullinen. Aineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen tulosten mukaan maahanmuuttaja sairaanhoitajien ammatillinen kasvu ja kehitys oli prosessi, joka alkoi jo omassa kotimaassa, ammatin valinnan yhteydessä. Suomessa suoritettuna pätevyyskoulutuksen aikana ammatillista kasvua selkeimmin edistäneiksi tekijöiksi muodostuivat opiskelijoiden oma kiinnostus ja motivaatio sekä opettajien antama tuki ja ohjaus. Tärkeitä tuen lähteitä opiskelijoille olivat perhe, sukulaiset ja ystävät. Läheisten tuen puuttuminen tai opintoja vähättelevä asenne läheisten taholta oli ammatillista kasvua estävä tekijä. Käytännön työharjoittelua pidettiin tärkeänä tekijänä ammatillisessa kasvu- ja kehitysprosessissa. Opiskelijat arvioivat työyhteisöltä saatua tukea kriittisesti ja esittivät kehittämiskohteeksi käytännön harjoittelun ohjaukseen liittyviä asioita. Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää suunniteltaessa maahanmuuttajille tarkoitettuja hoitotyön koulutuksia.

Avainsanat: maahanmuuttajasairaanhoitaja, ammatillinen kasvu ja kehitys, sairaanhoitajakoulutus

ABSTRACT

University of Tampere

Department of Nursing Science

MINNA PARTANEN-RYTILAHTI

Immigrant Nursing Students' Professional Growth and Development

Pro Gradu Thesis 104 pages, 10 appendix pages

Supervisors: PhD, Professor Marja-Terttu Tarkka and MHS, Assistant Anna Liisa Aho

Nursing Science

March 2008

The purpose of this thesis was to describe the experiences of immigrant nurses regarding factors promoting and impeding their professional growth and development during their retraining and upgrading of qualifications.

The data were collected from ten (N=10) immigrant nursing students who had completed a nursing, midwifery or similar health care degree abroad, excluding the Scandinavian countries. The students partook in the study on voluntary basis. The duration of the retraining and upgrading education was approximately 300 workdays, consisting of theoretical instruction and clinical practice in acute and long-stay wards of health centres and home nursing. The education enabled the students to complete their previous degree to equal the Finnish standards and to achieve a bachelor's degree at a university of applied sciences. As for the data collection, theme interview was used, and the data were then analysed by inductive content analysis.

According to the results, immigrant nurses' professional growth and development was a process that had begun already in their home country when they started their career in health care. During their retraining and upgrading studies in Finland, the factors promoting professional growth consisted most clearly of the students' own interest and motivation as well as their teachers' support and guidance. Moreover, important sources of support were the students' family, relatives and friends. Relatives' lack of support or diminishing attitude was impeding professional growth. Clinical practice was regarded as an important factor in the development process. The students evaluated the support from work community critically and proposed some changes to improve clinical supervision. To conclude, the results of this study may be utilised when planning nursing education to immigrants.

Keywords: immigrant nurse, professional growth and development, nursing education

SISÄLLYS

1. TUTKIMUKSEN TAUSTA JA TARKOITUS	6
2. TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	9
2.1. MAAHANMUUTTAJUUS	9
2.1.1. <i>Maahanmuuttaja</i>	10
2.1.2. <i>Kulttuurin muutos</i>	10
2.1.3. <i>Kotouttaminen</i>	11
2.1.4. <i>Maahanmuuttajien kouluttaminen</i>	12
2.1.5. <i>Maahanmuuttajat työelämässä</i>	14
2.2. SAIRAAHOITAJAKOULUTUS	16
2.2.1 <i>Opintojen muodostuminen</i>	17
2.2.2 <i>Opiskelijoiden kokemuksia koulutuksesta</i>	17
2.3 SAIRAAHOITAJAN AMMATILLISEN IDENTITEETIN MUODOSTUMINEN	20
2.3.1 <i>Tiedon merkitys ammatilliselle identiteetille</i>	21
2.3.2 <i>Käytännön hoitotyön merkitys ammatilliselle identiteetille</i>	23
2.3.3 <i>Sairaanhoitajaksi kasvu</i>	24
3. TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT	28
4. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	29
4.1 TUTKIMUKSEN METODISET LÄHTÖKOHDAT	29
4.2 TUTKIMUKSEEN OSALLISTUJAT	30
4.3 AINEISTON HANKINTA	31
4.4 AINEISTON ANALYSOINTI	33
5. TUTKIMUSTULOKSET	37
5.1 TAUSTATIEDOT	37
5.2 AMMATILLISEN IDENTITEETIN SYNTYMINEN	37
5.2.1 <i>AmmatINVALINNAN perusteet</i>	38
5.2.2 <i>Ammatillisen ajattelun kehittyminen</i>	39
5.3 TUEN SAAMINEN JA ANTAMINEN	41
5.3.1 <i>Yhteiskunnan tuki</i>	41
5.3.2 <i>Läheisten tuki</i>	42
5.3.3 <i>Yhteisöjen tuki</i>	46

5.4 TOIMINTAYMPÄRISTÖ.....	49
5.4.1 Kielen merkitys	49
5.4.2 Opiskelukulttuurin erilaisuus	50
5.4.3 Hoitotyön merkitys	51
5.5 OPISKELU.....	54
5.5.1 Aikaisempi tausta.....	54
5.5.2 Sitoutuminen opiskeluun.....	56
5.5.3 Opetus ja oppimistehtävät	60
5.5.4 Työssäoppiminen.....	66
5.5.5 Oppilaitos.....	70
5.6 TULOSTEN YHTEENVETO.....	75
6. POHDINTA	78
6.1 TUTKIMUKSEN EETTISET NÄKÖKOHDAT	78
6.2 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS	79
6.3 TULOSTEN TARKASTELU	82
6.4 KEHITTÄMISKOHTEET.....	92
6.5 JATKOTUTKIMUSHAASTEET	93

LÄHTEET

LIITTEET

1. TUTKIMUKSEN TAUSTA JA TARKOITUS

Venäjänkielisiin maahanmuuttajiin liittyvä tutkimus tuli ajankohtaiseksi Suomessa 1990-luvulla voimakkaasti kasvuun lähteneen maahanmuuton myötä. Viimeisen viidentoista vuoden aikana suurin osa Suomeen muuttaneista maahanmuuttajista on tullut Venäjältä tai muualta entisen Neuvostoliiton alueelta. (Iskanius 2006.) Eri kulttuureista tulevilla ihmisillä on hyvin erilaisia tapoja ja perinteitä, lisäksi maailmankuva voi olla täysin erilainen eri kulttuureissa. Kulttuurierot liittyvät taustalla oleviin kokemuksiin, joihin yhdistyy etnisyys, kieli, uskonto ja kansallisuus. Ihminen on pitkälti kulttuurin tuotos. Kulttuuri ja ihmisen identiteetti ovat kiinteässä yhteydessä toisiinsa. (Liebkind 1994, 21.)

Maahanmuuttajakoulutuksen lähtökohtana on opiskelijan tasavertainen kohtelu. Ammattitaitoon asetettujen vaatimusten tulee olla maahanmuuttajaopiskelijoilla samanlaiset kuin muillakin opiskelijoilla. Opetuksessa täytyy kuitenkin huomioida maahanmuuttaja opiskelijan taustasta johtuvat erityispiirteet, jotka vaikuttavat opetuksen suunnitteluun ja toteutukseen. Opiskelijoiden kieleen ja kulttuuriin liittyvissä kysymyksissä tarvitaan opetuksen ja oppilaitoksen taholta erityisjärjestelyitä. Opiskelukulttuuri on osa yhteiskunnan kulttuuria, mikä oppilaitoksen tulee huomioida opetuksessa ja sen järjestelyissä. Oppilaitos on osa vallitsevaa yhteiskuntaa, joka on koko ajan muuttumassa monikulttuurisempaan suuntaan. Maahanmuuttajille uusi opiskelukulttuuri Suomessa on usein erilainen kuin alkuperämaassa. Uuteen opiskelukulttuuriin sopeutuminen on osaltaan suomalaisen yhteiskuntaan sopeutumista. Suomalainen työ ja työyhteisö ovat merkittävä osa suomalaista yhteiskuntaa. Ammatillisella koulutuksella pyritään turvaamaan, työelämään siirtyvälle opiskelijalle mahdollisimman hyvät taidot ammatissa, johon hän valmistuu. (Kuusi 2004, 6.)

Suomessa asuvista ulkomaalaisista terveydenhuollon ammattilaisista on vaikea saada yksityiskohtaista tietoa. Rekisteröintitahoja on useita, lisäksi rekisteröintiperusteet vaihtelevat. Maahanmuuttajien integroituminen suomalaiseen terveydenhuollon kenttään on ollut vaikeaa, tämä on tullut erityisesti esille ETA-alueen ulkopuolelta tulleiden lääkäreiden kohdalla. Tutkinnon tunnustamisen vaikeudet alkavat kuulustelukäytäntöjä ja kotouttamisharjoittelua koskevien tietojen saamisesta. Kliininen kuulustelu on osoittautunut ETA-alueen ulkopuolelta tuleville lääkäreille vaikeaksi. Opetusministeriön työryhmä havaitsi, että ETA-alueen ulkopuolelta tuleville lääkäreille on järjestettävä perehdyttämis-

ja lisäkoulutusta, jotta näiden ammattihenkilöiden osaaminen ja tietämys saataisiin vastaamaan Suomessa asetettuja vaatimuksia. Lisäkoulutuksen avulla saataisiin koulutettuja terveydenhuoltoalan ammattilaisia suomalaisen terveydenhuoltojärjestelmän käyttöön. (Sosiaali- ja terveysministeriö, ETENE 2005.)

Opiskelijan kehittyminen kohti uutta ammattia on tulevaisuudessa enemmän opiskelijan oman aktiivisuuden varassa kuin valmiin opetuskokonaisuuden tulosta. Itsereflektiivinen oppiminen on kaikissa oppimisympäristöissä tärkeä oppimisen muoto. Harjoittelupaikkojen merkitys teoreettisen tiedon syventymiselle sekä konkretisoitumiselle on merkittävä. Tiivis yhteistyö työelämän kanssa auttaa opiskelijaa hänen ammatillisessa kasvussaan ja kehityksessään. Käytännön työelämäjaksoilla ohjaava hoitaja on erittäin merkittävässä asemassa esikuvana ja suunnannäyttäjänä matkalla kohti tulevaa ammattia. Tiivis työelämäyhteistyö merkitsee myös ohjaajien kouluttamista ja heidän tietoisuuttaan siitä, mitä ammattikorkeakoulutus tänä päivänä on. Opiskelijan ammatillinen identiteetti kehittyy hänen saadessaan tukea koulutuksen kaikissa vaiheissa. Yhteistyö eri tahojen välillä tulee olla saumatonta, niin että opiskelija ei joudu ristiriitatilanteisiin, suhteessa omaan identiteettiinsä eikä ammatilliseen kasvuunsa ja kehitykseensä. (Mezirow 1995; Oinonen 2000; Ora-Hyytiäinen 2004.)

Ammatilliseen kasvuun ja kehitykseen liittyy identiteetin kehittyminen. Ammatillinen identiteetti muodostuu koulutuksen aikana. Koulutuksessa saadaan erilaisia kokemuksia ja tietoja, joita hyödyntämällä ammatillinen identiteetti kehittyy. Työelämän kokemukset ja sieltä saatu ohjaus antavat edellytyksen ammatti-identiteetin muodostumiselle. (Stenström 1993, 31.)

Ora-Hyytiäisen tutkimuksen (2004) mukaan sairaanhoitajaksi kehittyminen kuvataan tapahtuvan eri vaiheiden kautta. Eri vaiheita on viisi: minä auttaja, me hoitajat, minä sairaanhoitaja, tehokas sairaanhoitaja ja reflektiivinen sairaanhoitaja. Valmistumisvaiheen opiskelijat kokivat siirtymäidentiteettiä, johon liittyi ristiriitaisia tuntemuksia siirryttäessä opiskelijan roolista valmiiksi sairaanhoitajaksi. (Ora-Hyytiäinen 2004.)

Sairaanhoitaja koulutukseen hakeutuneet opiskelijat ovat muodostaneet ennakoivan suhtautumisen hoitamiseen jo koulutukseen hakeutuessaan, oman kokemuksen ja esikuvan vaikutuksesta tai ihanteiden perusteella. Ennakoivat käsitykset ovat usein hyvin

pysyviä, koko koulutuksen ajan kestäviä. Kuitenkin koulutuksen lopussa vahvistuivat käsitykset hoitotyön asiantuntijuudesta. (Vanhanen 2000.)

Ammatilliseen kasvuun ja kehitykseen liittyen on tehty paljon kotimaisia ja kansainvälisiä tutkimuksia. Ammatillisuutta on tutkittu opetuksen ja oppimisen näkökulmasta. Sen sijaan maahanmuuttajataustaisten sairaanhoitaja opiskelijoiden ammatillista kasvua ja kehitystä ei ole Suomessa tutkittu. Eri kulttuurista tuleva opiskelija kokee eri tavalla ammatillisen kasvun ja kehityksen kuin suomalainen ammattikorkeakouluopiskelija. Erilaisten kokemusten sekä hoitotieteellisen tiedon puutteen vuoksi maahanmuuttajasairaanhoitajien ammatillista kasvua käsittelevä tutkimustyö on tarpeellista ja perusteltua.

Tutkimuksen tarkoituksena on kuvata pätevyitysmiskoulutuksessa olevien sairaanhoitajien ammatillista kasvua ja kehitystä edistäviä ja estäviä tekijöitä Suomessa suoritetun ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen aikana. Maahanmuuttajasairaanhoitajaopiskelijoilla on opiskeluun ja ammatilliseen kasvuun ja kehitykseen liittyviä yksilöllisiä tarpeita, jotka tulee huomioida opetuksessa ja ohjauksessa. Saadun tiedon perusteella pystytään antamaan yksilöllistä sekä laadukasta opetusta opiskelijalle ja näin vahvistamaan opiskelijan kehittymistä ja kasvua kohti ammatillista sairaanhoitajuutta. Tämä tutkimus on lähestymistavaltaan laadullinen.

Pätevyitysmiskoulutus, jossa tutkimukseen osallistujat olivat, käynnistyi lokakuussa 2005 ja päättyi helmikuussa 2007. Koulutus toteutettiin rekrytointikoulutuksena, jonka Helsingin työvoimatoimisto ja Helsingin kaupungin henkilöstökeskus hankkivat työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen yhteishankintana. Opiskelijavalinnoissa etusijalla olivat helsinkiläiset. Hakijoiden suomen kielen taidon oli oltava riittävä, jotta koulutuksesta pystyi suoriutumaan. Opetus tapahtui suomen kielellä. Ryhmän kouluttaja osallistui opiskelijoiden valintaan. Koulutuksella opiskelijat saivat täydentää aikaisemman sairaanhoitajan tai kättilön koulutuksensa Suomen vaatimusten mukaiseksi AMK-tutkinnoksi. Koulutus koostui sekä teoriaopetuksesta että työssä oppimisesta. Koulutuksen opetussuunnitelma johdettiin muokattuna diakonia-ammattikorkeakoulun 2004 - 2005 opetussuunnitelmasta.

2. TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

Tutkimuksen tieteellisen pohjan tulee perustua ammatillista kasvua käsitteleviin aikaisempiin tutkimuksiin. Suomessa on tehty hoitotieteellisiä tutkimuksia, jotka joko sivuavat tai keskittyvät sairaanhoitajan ammatillisen kasvun kysymyksiin. Tarkasteltaessa ammatillista kasvua kirjallisuuden valossa esiin nousevia käsitteellisiä kysymyksiä ovat tieto ja tiedon luonne, oppiminen ja osaaminen sekä taitoihin liittyvät käsitteet. Oppimiseen ja opiskeluun kohdistuvaa teoreettista tarkastelua määrittelee ja rajaa pätevöitymiskoulutuksen opetussuunnitelma ja ammattikorkeakoulujärjestelmän rakenne. Lisäksi peruskysymys maahanmuuttajaan liittyvistä määritelmistä ja käsitteistä on tärkeä tutkimukseni kannalta.

2.1. Maahanmuuttajuus

Maahanmuuttajien lukumäärä on kasvanut Suomessa merkittävästi 1990-luvulla, suurimmat maahanmuuttajaryhmät ovat virolaiset ja venäläiset (Liebkind, ym. 2004, 17-18). Maahanmuuttajien kotouttamisella tarkoitetaan sitä, että maahanmuuttajat osallistuvat yhteiskunnan taloudelliseen, poliittiseen ja sosiaaliseen elämään yhteiskunnan tasavertaisina jäseninä, jolloin heillä on samat oikeudet ja velvollisuudet kuin valtaväestölläkin. Hallituksen maahanmuutto ja pakolaispoliittisessa ohjelmassa on esitetty seuraavia toimenpiteitä vaativia osa-alueita maahanmuuttajien kotouttamisen edistämiseksi; suvaitsevaisuutta tulee edistää, maahanmuuttajien äidinkieltä ja kulttuuria tulee tukea. Maahanmuuttajille on taattava osallistumis- ja aloitteenteko-oikeus. Maahanmuuttajille tulee järjestää aikuiskoulutusta työllistymisen turvaamiseksi. Lisäksi tulee huolehtia toimeentuloturvan järjestämisestä. (Liebkind, ym. 2004, 30-31.)

Maahanmuuttajien työn hakua ja työllistymistä vaikeuttavista tekijöistä merkittävin on kielitaidon puute. Korkeasti koulutettujen maahanmuuttajien tutkintojen vastaavuus ja rinnasteisuus suomalaisiin tutkintoihin on ongelmallista, lisäksi aikaisempaa työkokemusta on hyödynnetty heikosti. Myös tiedon puute suomalaisen työelämän normeista ja kulttuurista on usein vaikeuttanut maahanmuuttajien sopeutumista työyhteisöihin. Myös työnantajien ja työyhteisöjen kielteiset asenteet ovat osaltaan lisänneet ongelmaa. (Liebkind, ym. 2004, 35.)

2.1.1. Maahanmuuttaja

Maahanmuuttajaksi määritellään henkilö, joka on syntyperältään ulkomaan kansalainen ja muuttaa toiseen maahan asumaan. Henkilö, joka on ulkomaalainen, voi olla jonkin toisen maan kansalainen tai hän voi olla vailla mitään kansallisuutta. Maahanmuuttaja voi olla paluumuuttaja, turvapaikan hakija, pakolainen tai siirtolainen. Yhteistä heille kaikille on, että he muodostavat etnisiä vähemmistöryhmiä uuteen kotimahansa. (Talib, 2000.)

Pakolainen on henkilö, joka on kotimaansa ulkopuolella ja jolla on YK:n pakolaisen oikeusasemaa koskevan yleissopimuksen mukaan aihetta pelätä joutuvansa kotimaassaan vainotuksi uskonnon, rodun, kansalaisuuden, yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi. Suomen pakolaispolitiikka perustuu Suomen omaan lainsäädäntöön sekä YK:n pakolaissopimuksiin. Pakolainen on suojelun tarpeen vuoksi turvapaikkaa hakeva tai humanitäarisistä syistä oleskeluluvan saanut henkilö. Pakolainen voi olla varsinaisen pakolaisaseman saanut henkilö, ns. kiintiöpakolainen. Kiintiöpakolainen on henkilö, joka on saanut maahanmuuttoluvan vuosittaisesta pakolaiskiintiöstä. Turvapaikan hakija on henkilö, joka pyytää oleskeluoikeutta ja suojaa, välittömästi vieraasta maasta saapuessaan tai välittömästi maahan tulon jälkeen. (Talib, 2000.)

Siirtolainen on henkilö, joka muuttaa pysyvästi kohdemaahan eikä pelkästään tilapäisen työskentelyn takia. Toisen polven siirtolainen on henkilö, joka on syntynyt kohdemassa siirtolaisvanhemmille tai jonka vanhemmista toinen on syntyperältään ulkomaalainen. Toisen polven siirtolaisina pidetään myös ulkomailla syntyneitä mutta kohdemaahan varhaislapsuudessa muuttaneita henkilöitä. (Liebkind 1994, 9-11.)

2.1.2. Kulttuurin muutos

EU ja Helsingin diakonissalaitoksen rahoittamassa ”perhe ja verkosto” -projektissa haastattelututkimuksen tuloksista ilmeni, että ympäristön ja kulttuurin muutos aiheuttivat maahanmuuttajille kulttuuri-identiteetin murroksen. Omasta aikaisemmasta kulttuurista etäännyttiin, mutta sopeutuminen uuteen kulttuuriin ei ollut helppoa. Näin kulttuuri-identiteetin uudelleen muodostumisesta kehittyi jatkuvasti rakentuva prosessi. (Järvinen 2004.)

Tutkittaessa venäjänkielisten maahanmuuttajaopiskelijoiden kieli-identiteettiä havaittiin, että äidinkielen ja oman kansan alkuperäisten tapojen ja tottumusten sekä alkuperäisen kotimaan merkitys ryhmän yhteenkuuluvuuden tunteelle oli merkittävä. Alkuperältään venäläisten opiskelijoiden suhtautuminen venäläisiin ja vastaavasti suomalaisiin oli sitä myönteisempää, mitä enemmän oltiin kyseisen kieliyhteisön kanssa tekemisissä. Kielen merkitys kulttuuri-identiteetin muodostumisessa nousee tärkeään rooliin (Iskanius 2006.). Sosiaalisen identiteetin kannalta ryhmät ja yhteisöt, johon henkilö kuuluu, ovat merkittäviä. Sosiaalinen identiteetti ja sen muutokset vaikuttavat henkilön itsetuntoon, vahvistavasti tai heikentävästi. (Liebkind 1988, 70.)

Siirtolaisuus ja maastamuutto ei suoranaisesti uhkaa henkilön hyvinvointia. Hyvinvoinnin henkinen kuormittavuus lisääntyy, jos henkilön sosiaalinen ja taloudellinen asema heikkenee. Maahanmuuttajan ongelmat kielitaidossa ja kommunikointikyvyssä ovat uhka henkiselle hyvinvoinnille. Epäystävällinen kohtelu, eroon joutuminen omista perheenjäsenistä ja hyljekevä käytös ympäröivän yhteiskunnan taholta sekä maahanmuuttajan traumaattiset kokemukset uhkaavat osaltaan henkistä hyvinvointia. Siirtolaisuus henkilökohtaisena kokemuksena on vaikeinta kohdata vanhuus- ja teini-ikä aikana, tällöin henkinen muutosten käsittelykyky ja sopeutuminen eivät ole vahvimmillaan. (Liebkind 1994, 32-33.)

2.1.3. Kotouttaminen

Kotoutumisella tarkoitetaan yksilöllistä kehitystä, jonka tavoitteena on saada maahanmuuttaja osallistumaan yhteiskunnan toimintaan ja työelämään, säilyttäen samalla oman kulttuurin ja kielen merkitys maahanmuuttajien elämässä. Kotouttamista tukeva toiminta muuttui organisoiduksi, kun laki maahanmuuttajien kotouttamisesta sekä turvapaikan hakijoiden vastaanotosta (laki 493/1999) astui voimaan 1.5.1999. Kuntien tehtävänä on laatia työvoimaviranomaisten, järjestöjen sekä maahanmuuttajien kanssa yhteistyössä kotouttamisohjelma, joka sisältää maahanmuuttajien kotouttamisen edistämiseksi suoritettavat toimenpiteet. Jokaiselle maahanmuuttajalle laadittavan kotouttamissuunnitelman tulisi olla sisällöltään sellainen, että henkilö- ja perhekohtaiset toimenpiteet parantavat maahanmuuttajien työllistymismahdollisuuksia. Työllistymisen lisäksi tavoitteena on, että maahanmuuttaja pystyy osallistumaan tasavertaisesti yhteiskunnan taloudelliseen, sosiaaliseen ja poliittiseen elämään. Kotouttamisohjelman kesto voi olla korkeintaan kolme vuotta. (Valtioneuvosto 5/2002, vp.)

Kotouttamisen paikallisena tarkoituksena on palvella kunnassa asuvien maahanmuuttajien kotoutumista. Opetushallitus on laatinut suosituksen aikuisten kotoutumiskoulutusten järjestämisestä. (Päivärinte 2004, 24-27.) Kotouttamiskoulutuksessa korostetaan ohjauksen antamista opiskelijalle sekä oppilashuollon tukitoimien järjestämistä. Oppimisympäristölle asetetaan vaatimuksia kannustavuuden ja monikulttuurisia arvoja edistävän ilmapiirin syntymiselle. Onnistuneet oppimiskokemukset maahanmuuttajaopiskelijoilla liittyvät oikeisiin valintoihin ja riittäviin valmiuksiin opinnoista suoriutumiseksi. Realistisesti tehty opiskelupaikan valinta ja riittävät kielelliset valmiudet edistävät onnistuneiden opintojen toteutumista. (Päivärinte 2004, 27-28.)

Valtioneuvoston selonteossa (5/2002 vp) todetaan, että kotouttamislaki on käytännössä onnistunut kohtuullisesti koulutuksen osalta, mutta maahanmuuttajien suomen kielen osaamisvaatimusten osalta ei tavoitteita ole saavutettu. Heikko kielitaito on vaikeuttanut työllistymistä ja hankaloittanut jatkokoulutukseen hakeutumista. Ammatillisen koulutuksen osuutta työvoimapolitiisesta koulutuksesta on selonteon mukaan lisättävä. Kunnissa ja työhallinnossa on kotouttamiseen tarvittavien toimenpiteiden suorittamiseksi osoitettu liian vähän resursseja. Maahanmuuttajille suunnattua koulutusta ei ole ollut tarjolla riittävästi. (Rissanen & Partanen 2004, 10.)

2.1.4. Maahanmuuttajien kouluttaminen

Maahanmuuttajien yleinen koulutustoiminta ja ammatillinen koulutus yleistyivät voimakkaasti 1990-luvulla, maahanmuuttajien määrän kasvaessa. Yhä useammat maahanmuuttajat siirtyvät Suomessa suoritetun perusvalmiudet antavan kotouttamiskoulutuksen jälkeen ammatilliseen koulutukseen, tavoitteena hankkia ammattiin johtava tutkinto, joka puolestaan helpottaa työllistymistä. (Koskimäki 2004, 10.)

Ihmissuhdeammateissa, kuten opettajan työssä, on tärkeää olla tietoinen informaation vastaanoton ja oppimisen prosesseista. Tehokas oppiminen vaatii, että oppija saa olla aktiivinen ja hänen tulee kokea toiminta itsensä kannalta mielekkääksi. Näin oppimisprosessi tulee opiskelijan arvojen ja tavoitteiden mukaiseksi. (Rauste-Von-Wright, Von-Wright & Soini, 2003, 41.)

Opettaessa maahanmuuttajia tulisi oppimisympäristön olla joustava, jotta opiskelija voi rakentaa omaa oppimistaan, omista lähtökohdistaan. Itseohjautuvuudelle perustuva

oppimismalli ei ole maahanmuuttajille paras mahdollinen, ei ainakaan opintojen alkuvaiheessa. Kun opiskelijan motivaatio ei ole vielä riittävä eikä opiskelija kykene arvioimaan omaa oppimistaan luotettavasti, on vaatimus itseohjautuvuudesta kohtuuton. (Ladva 2007.) Maahanmuuttajat tulevat usein kulttuureista, joissa käytetään opetuksessa perinteisiä behavioristisia menetelmiä. Behavioristiseen malliin kuuluu opettajan auktoriteetin kritiikitön tunnustaminen. Itsenäinen opiskelu ja opiskelun itseohjautuvuus saattavat tuntua behavioristiseen oppimiseen tottuneesta maahanmuuttajasta opettajan välinpitämättömyydeltä ja omien tehtäviensä siirtämiseltä opiskelijoiden suoritettavaksi. (Wilhelmsson 2004, 43.)

Suomessa sovellettava oppimiskäsitys on useimmiten konstruktivistinen. Aikaisemmin opettaja on ollut tiedon lähde, joka on antanut vastaukset avoimiin kysymyksiin. Opiskelijan omille mielipiteille ja omalle pohdinnalle ei ole annettu arvoa. (Wilhelmsson 2004, 172.) Konstruktivistisessa oppimiskäsityksessä lähtökohtana on oppiminen oppijan oman toiminnan tuloksena. Konstruktivistisessa opetuksessa opettaja auttaa oppilaita rakentamaan mielekkäitä ja joustavia tietorakenteita ja ohjaa heitä ymmärtävään ajatteluun: luokittelemaan, arvioimaan, tekemään analyyseja ja synteesejä. Opiskelutehtävät yhdistetään realistisiin elämäntilanteisiin, ja niihin sisällytetään epäilyä, kyseenalaistamista ja tiedonhalun virittämisen elementtejä. Tavoitteena on ohjata oppilaita monipuoliseen ilmiöiden tutkimiseen. (Uusikylä & Atjonen 2000, 100.)

Oppimisen itsearviointi on useimmille maahanmuuttajille uusi ja vieras tapa arvioida suorituksia. Maahanmuuttajat ovat aikaisemmasta koulutusjärjestelmästäan johtuen tottuneet opettajien suorittamaan ylhäältä annettuun arviointiin suorituksistaan. Usein arvioinnin lähtökohtana on ollut virheiden löytäminen ja suorituksen kuvaaminen joko hyvänä tai huonona. (Wilhelmsson 2004, 172-173.) Kehittyneet arviointimenetelmät ovat keskeisessä asemassa, kun tarkastellaan hoitotyön oppimista. Opiskelijoiden tulee tuntea arviointimenetelmien perusteet, jotta he pystyvät luotettavaan itsearviointiin. Oppiminen reflektion avulla edellyttää kykyä itsearviointiin ja arvioivaan kommunikaatioon. (Havukainen 2003.)

Tutkittaessa maahanmuuttajaoppilaiden opetusta ja kohtaamista havaittiin opettajien kokeneen maahanmuuttajien opettaminen haasteellisena ja kuormittavana mutta myös

työtä rikastuttavana kokemuksena. Tutkimus paljasti puutteita opettajien ammattitaidossa kulttuurien kohtaamisen ja monikulttuurisen tietämyksen osalta. (Talib 2000.)

Diakonia-ammattikorkeakoulun järjestämän maahanmuuttajille suunnatun orientoivan koulutuksen kokemukset on koottu raporttiin, jota voidaan hyödyntää tulevaisuudessa järjestettävien koulutusten kehittämisessä. Raportin mukaan kielitaidon ongelmat ja kulttuurierot koettiin haastaviksi. Oppimisvaikeudet vaikuttivat raportin mukaan opiskelijoiden motivaatioon. Maahanmuuttajien kouluttamisessa oppimisvaikeuksien selvittämiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Kulttuurien väliset ristiriidat vaikuttavat ryhmän toimintaan. Maahanmuuttajataustaiset opiskelijat tarvitsevat kannustusta koko ympäröivältä opiskeluyhteisöltä. (Karhia 2005.) Diakoniaopiston toteuttama maahanmuuttajien lähihoitajakoulutus arvioitiin onnistuneeksi, opettajien, opiskelijoiden ja työpaikkojen yhteistyön osalta. Opiskelijat pitivät omaa oppimistaan edistäneinä tekijöinä hyvää ryhmähenkeä, ohjauksen ja tuen saamista. (Rissanen & Partanen 2004, 36-39.)

Maahanmuuttajasairaanhoitajien hoitamaan oppimisessa tärkeimmiksi oppimista edistäneiksi tekijöiksi havaittiin korkea motivaatio, käytännön harjoittelu ja taustaltaan yhtenäinen opiskelijaryhmä. Eniten opiskelua haittasi puutteellinen suomen kielen taito ja ennakko-odotuksista poikkeava opiskeluprosessi. (Soinne 2005.)

Maahanmuuttajien jatkokouluttaminen ja hoitotieteelliseen tutkimustyöhön osallistuminen tutkijoina on tärkeää, jotta hoitotieteen kehittämiseen saadaan mukaan monikulttuurinen vaikutus. Maahanmuuttajasairaanhoitajien rohkaiseminen jatko-opintoihin ja sopivien tutkimusprojektien järjestäminen heille lisää heidän kiinnostustaan hoitotiedettä kohtaan. Pitkän ajan tavoitteena tulee olla maahanmuuttajataustaisen tutkijajoukon kasvattaminen hoitotieteellisen tutkimuksen alalla. (Leeman ym. 2003.)

2.1.5. Maahanmuuttajat työelämässä

Ulkomaalaisten osuus Suomen koko työvoimasta on noin 3%. Väestön ikääntyessä työikäisen väestön osuus alkaa vähentyä vuoden 2010 tienoilla. Yleisesti ratkaisuna työvoiman saatavuuteen on esitetty työperäisen maahanmuuton lisäämistä. Työvoiman saatavuuteen kohdistuvan kilpailun kasvaessa parhaassa asemassa tulevilla työmarkkinoilla ovat työnantajat, jotka ovat tietoisesti kehittäneet Suomessa asuvien

maahanmuuttajien rekrytointia sekä valmentaneet työyhteisöjään ottamaan vastaan toisista kulttuureista tulevia työntekijöitä. (Työministeriö, 2007.)

Terveystieteiden maahanmuuttajataustaisista ammattihenkilöistä tehtiin kartoitus TEHY ry:n toimesta vuonna 2005. Kartoituksen tarkoituksena oli tuottaa tietoa henkilöstön määrästä, työskentelystä ja työhön liittyvistä asioista. Useat vastaajat totesivat, että työyhteisöissä ei esiintynyt ongelmia tai ne eivät olleet ammattiosaston tiedossa. Ongelmat, joita kuvattiin, liittyivät koulutusten vastaavuuteen, toimintatapojen eroihin käytännön työssä sekä ongelmiin työsuhteen luonteen ymmärtämisessä. Vastanneista maahanmuuttajista valtaosa koki, että heitä kohdellaan työpaikalla tasapuolisesti, mutta lähes puolet vastanneista koki joutuneensa kohtaamaan rasismia potilaan, omaisten, työtovereiden tai työnantajan taholta. (Markkanen & Tammisto 2005.)

Hoitoalan organisaatioiden kannalta on tärkeää saada maahanmuuttajataustainen hoitoalan henkilöstö sopeutumaan vallitseviin käsityksiin hoitotyöstä, hoitoa tarjoavista organisaatioista ja monikulttuurisesta työyhteisöstä. Henkilökohtaisella tasolla on huomioitava työntekijöiden toiveet urakehityksestä eikä pelkästään täyttää avoimia työtehtäviä maahanmuuttajataustaisella henkilöstöllä. (Gough 2004.)

Maahanmuuttajasairaanhoitajien tehokas työelämään sitouttaminen vaatii suunnatun kehitysohjelman luomista. Ohjelman tulee huomioida ammatillisten tietojen ja taitojen kehittämisen lisäksi työntekijän henkilökohtaiset kehittymistarpeet, kommunikaatiotaitojen parantamiseen, työehtojen yhtenäistämiseen, apua tarjoavan kontaktiverkoston luomiseen ja elinolosuhteisiin liittyvät järjestelyt sekä arviointi- ja palautejärjestelmä. (Obrey 2002.) Hoitoalalla toimivien maahanmuuttajien saaminen esimiestason tehtäviin on tärkeä päämäärä lisättäessä maahanmuuttajataustaisen hoitohenkilöstön suhteellista osuutta koko hoitohenkilöstössä. Monikulttuurisuuden lisääntyessä tulee myös johtajuuden kyetä vastaamaan muuttuvaan tilanteeseen. Käytännön hoitotyöstä, hallinnosta ja koulutuksesta vastaavien organisaatioiden tulee luoda edellytykset eri etnisiä ryhmiä edustavien hoitoalan ammattilaisten hakeutumiselle esimiestehtäviin. (Bessent & Fleming 2003.)

Diakonia-ammattikorkeakoulun syksyllä 2004 tekemän kartoituksen perusteella maahanmuuttajasairaanhoitajat sijoittuivat työskentelemään hoitoalan yksiköissä, joissa asiakaskunnassa maahanmuuttajaväestön osuus oli suuri. Työyhteisössä pystyttiin

hyödyntämään maahanmuuttajataustaisen henkilökunnan kielitaitoa ja kulttuurituntemusta. Suomen kielen taito havaittiin, ammatillisen osaamisen ohella, työllistymistä edistäväksi tekijäksi. Maahanmuuttajataustaiset hoitajat kokivat tulleen syrjityksi työnhaussa ja työyhteisössä, koska suomalaisen henkilöstön valmiudet kohdata ulkomaalaistaustaisia työntekijöitä omassa työyhteisössään ei ole riittävä. (Voima 2005.)

2.2. Sairaanhoidajakoulutus

Työskentely ja toimiminen tietoyhteiskunnassa edellyttävät tietoon perustuvaa taidollista osaamista. Suomalaisessa koulutuksessa tietopainotteisuus on korostunut taidollisen osaamisen kustannuksella. Kuitenkin työ- ja elinkeinoelämän taidollisten vaatimusten lisääntyminen on lisännyt taidollisen osaamisen merkitystä. Ammatillinen koulutus on aina arvostanut taidollista osaamista. Ammattikorkeakoulut ovat merkittävässä asemassa tietoon perustuvan taidollisen osaamisen kehittäjinä. Tieto liittyy ymmärtämiseen, taito puolestaan on tietojen soveltamista. Ymmärtäessään asioiden tiedollisen perustan opiskelija pystyy soveltamaan oppimaansa käytäntöön. Tiedon ja taidon yhdistyessä saavutetaan asiantuntijuus ja osaaminen. (Helakorpi & Olkinuora 1997, 78.)

Yhteiskunnan muuttuminen heijastuu osaltaan sosiaali- ja terveysalalle. Työssä tulee tulevaisuudessa korostumaan ohjaaminen, tukeminen ja koordinointi. Työn itsearviointi ja kehittäminen lisääntyvät merkittävästi tulevaisuudessa, asiantuntijuuden vaatimus ja kouluttautuminen ovat haasteita, joihin tulee kyetä vastaamaan. Tulevaisuuden osaamisvaatimukset tulevat jakaantumaan uusille ja yhä laajemmille, ei-tyypillisille sosiaali- ja terveysalan alueille. (Metsämuuronen 2000, 153-154.)

Terveystieteiden palvelujen laadun edellytyksenä on henkilöstön hyvä ammattitaito ja hyvinvointi. Hyvä ammattitaito on osaltaan ennaltaehkäisevä tekijä työuupumuksen torjunnassa. Terveystieteiden alalla on jatkuvassa muutoksessa, henkilökunnalta vaaditaan valmiuksia pitää ammattitaitoaan ajan tasalla. Ammatillinen koulutus antaa perusteet hoitotyössä toimimiselle. (Risikko 2001, 142.)

Koulutusta tulee jatkuvasti arvioida ja saatujen arviointitulosten perusteella kehittää. Näin koulutus pystyy vastaamaan tulevaisuudessa hoitotyön ammattitaitovaatimukseen. Koulutuksen kehittämiskohteita tulevaisuudessa on opetussuunnitelmien saattaminen työelämän ja käytännön työskentelyn asettamia vaatimuksia palveleviksi.

Koulutussuunnittelun perustana tulee olla ammattitaitovaatimusten määrittäminen. Oppisisältöjen ja jaksojen ajoituksen tulee olla tarkoituksenmukainen ja riittävästä lähiopetuksen määrästä tulee huolehtia. (Risikko 2001, 146.)

2.2.1 Opintojen muodostuminen

Suomessa sairaanhoitajakoulutusta annetaan ammattikorkeakouluissa (AMK). Ammattikorkeakoulun tehtäväksi on ammattikorkeakoululaissa määritelty korkeakoulutuksen antaminen ammatillisiin asiantuntijatehtäviin. Hoitotyön suuntautumisvaihtoehdon valinneet opiskelijat saavat sairaanhoitajan pätevyyden suoritettuaan 210 opintopisteen kokonaisuuden. Terveystenhoitajatutkinnon laajuus on 240 opintopistettä. Ammattikorkeakoulututkinnot muodostuvat perus- ja ammattiopinnoista, vapaasti valittavista opinnoista, ammattitaitoa edistävästä harjoittelusta sekä opinnäytetyöstä. Opintojen jälkeen opiskelija laillistetaan terveydenhuollonammatteihin, terveydenhoitajaksi ja sairaanhoitajaksi. (Ammattikorkeakoululaki 351/2003, asetus 352/2003.)

Opetussuunnitelmassa sairaanhoitajan tehtäviin katsotaan kuuluvan asiakkaan edunvalvonta ja valmiudet auttaa asiakkaita vaikeissa elämäntilanteissa. Tehtävässä korostuu toiminnalle asetettujen eettisten periaatteiden noudattaminen, oikeudenmukaisuus ja lähimmäisyys. Näiden kriteerien toteutuessa toteutuu myös sairaanhoitajan asiantuntijuus. Sairaanhoitajan toiminnalle asetetaan ammatillisia tavoitteita ja laatuvaatimuksia. Sairaanhoitajan tehtävänä on arvioida asetettujen tavoitteiden ja laadun toteutumista, hänen työskennellessään terveydenhuollon eri tehtävissä. Työskentely tapahtuu moniammatillisissa ja -kulttuurisissa työryhmissä ja verkostoissa. Sairaanhoitajana työskentely ja työn kehittäminen edellyttävät tieteen tuottaman tiedon ja tiedosta johdetun taidon ymmärtämistä ja soveltamista. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2007-2008.)

2.2.2 Opiskelijoiden kokemuksia koulutuksesta

Ohjauksen tarkoituksena on opiskelijan kehittyminen itsenäiseksi, itseään ohjaavaksi, koko työuran ammatissaan kehittyväksi asiantuntijaksi. Ohjaajan tulee kuunnella tukea ja käyttää ohjausmenetelmänä tasavertaista dialogia, jossa opiskelija ja ohjaaja yhdessä rakentavat uutta. Ohjauksen tulee perustua tutkittuun tietoon ja teoriaan opiskelijan

kasvusta ja kehittymisestä tulevaan ammattiinsa. Ammattikorkeakouluopiskelija opiskelee ammattiaan myös työelämässä, jolloin häntä ohjaa opettajan lisäksi työpaikkaohjaaja, käytännön työn asiantuntijana. Ohjauksen tulee rakentua kolmen osapuolen, opiskelijan, työpaikkaohjaajan ja ohjaavan opettajan väliseksi vuorovaikutukseksi. Muuttaessaan käsityksiään ja tapaansa toimia ammatissaan opiskelija joutuu määrittelemään ammatillisen identiteettinsä uudelleen. (Ora-Hyytiäinen 2004.)

Opettajan persoonan merkitystä sairaanhoitaja opiskelijan itseohjautuvuuden syntyemisessä voidaan kuvata opettajan kiinnostuneisuuden, saavutettavuuden, antaman tuen ja vastavuoroisuuden yhdistelmänä (Pirnes & Leino-Kilpi 1996). Opiskelijoiden kokemukset opettajan ohjauksesta ovat pääsääntöisesti myönteisiä, useimmat opiskelijat toivovat opettajan antavan palautetta edistymisestä, ja opettajalta toivottaan ohjausta opetustilanteissa (Hentinen, 1989). Oppimista edistävästä tekijöistä opettajan merkitys korostuu useiden tutkimusten tuloksissa. Opettajan rohkaiseva asenne, halu ohjata sekä välittömän arvioinnin antaminen edistävät opiskelijoiden oppimista. (Aavarinne 1993; Kuokkanen 2000; Sarajärvi 2002.) Opiskelijat odottavat opettajan ottavan vastuullisen roolin, käytännön työskentelyn ja teoretiedon yhdistämisessä (Sarajärvi 2002). Oinosen tutkimuksen (2000) mukaan opettaja oli linkki työyhteisön ja oppilaitoksen välillä. Opiskelijan ja työpaikkaohjaajan välisissä ongelmatilanteissa opettajan tuen katsottiin olevan merkittävää. (Oinonen 2000.)

Käytännön työpaikoilla, ja opiskelijoiden ohjaajalla on merkittävä rooli mallioppimisen esimerkkinä opiskelijoille, varsinkin opintojen alkuvaiheessa (Kuokkanen 2000). Opintojensa loppuvaiheen opiskelijoille, hoitotyön ohjaaja toimii ohjaajana ja mallina käytännön työssä (Sarajärvi 2002). Toimiessaan sairaanhoitajan mallina käytännön harjoittelun ohjaaja määrittää opiskelijalle tavoitteellisen päämäärän sairaanhoitajan taidollisesta osaamisesta (Raij 2000). Työpaikkaharjoittelun ohjaajalle asetettavat vaatimukset ovat samantyyppisiä opiskelijoiden ja opettajien keskuudessa. Ohjaajalta edellytettävät ominaisuudet ovat roolimallina toimiminen sekä opiskelijan ymmärtäminen ja kunnioittaminen. (Li MK 1997.) Opiskelijoiden näkemyksen mukaan ohjaajan ja opiskelijan välinen läheinen ja ohjaajan läsnäoloon perustuva suhde edistää opiskelijoiden ammatillisia valmiuksia (Spouse 1998). Työpaikkaohjaajat itse ja opiskelijat kokevat ohjaajan motivaation ja halukkuuden ohjata opiskelijaa tärkeäksi oppimista ja ammatillista osaamista edistäväksi tekijäksi (Salmela 2004). Käytännön harjoittelumahdollisuuksia

tarjoavien työyhteisöjen ja oppilaitosten yhteinen tehtävä on huolehtia työpaikkaohjaajien kouluttamisesta tehtävänsä (Oinonen 2000).

Opetuksen ja ohjauksen kriittinen tarkastelu tuo esiin opetussisältöjen pirstaloitumista ja käytännön harjoittelun ja teoriaopetuksen erilaistumista (Jaroma 2000). Hoitotyöntekijöiksi ammattikorkeakoulusta sekä opistoasteelta valmistuvat painottavat koulutuksen antamia hyviä perusvalmiuksia työstä suoriutumisessa. Molemmilta koulutustasoilta valmistuvilla opiskelijoilla on havaittu puutteita hoitotyön käytännön työskentelyssä, käytännön taitoja ei harjoitella opintojen aikana riittävästi. (Räisänen 2002.) Opiskelijat kokevat opetuksen kokonaisuuksista tärkeimpänä käyttäytymistieteelliset opinnot, seuraavana tulevat lääketieteen, hoitamisen ja hoitotieteen opinnot (Vanhanen, Mäkitalo & Pietilä 1998).

Opiskeluyhteisöllä ja ryhmän ilmapiirillä on vaikutuksensa opiskeluun. Sairaanhoitajaopiskelijoiden arviot tuen saamisesta hoito-opin perusteiden oppimisessa painottuvat ryhmän antamaan tukeen ja erilaisuuden hyväksymiseen. Oppituntien hyvä ilmapiiri koetaan opiskelua edistävänä tekijänä. (Aavarinne, 1990.) Opiskelussa vähiten merkittäväksi opintoja edistäväksi tekijäksi on koettu opiskelijoiden ja opiskelijajärjestöjen välinen yhteistyö. Opintomenestykselle tärkeänä tekijänä pidetään omaa toimintaa ja tekemistä. (Vanhanen, Mäkitalo & Pietilä, 1998.) Tutkittaessa maahanmuuttaja sairaanhoitaja opiskelijoiden hoitamaan oppimista, havaittiin opiskeluryhmän sisäisten ongelmien hidastavan tai estävän opintojen etenemistä. Opiskelijaryhmien ongelmat syntyvät kulttuurieroista, ryhmän sisälle muodostuvista pienemmistä, esimerkiksi etnisistä ryhmistä ja kielitaitoon ja kieleen liittyvistä tekijöistä. (Soinne 2005.) Aikuisopiskelijoiden keskuudessa opiskeluun liittyvät ongelmat johtuivat lähinnä perheen ja opintojen yhteensovittamisesta ja taloudellisista tekijöistä. Opiskelukulttuuriin ja joustamattomiin opiskelujärjestelyihin liittyvät ongelmat korostuivat aikuisopiskelijoiden keskuudessa. (Meachin & Webb 1996; Glackin & Glackin 1998; Lauder & Cuthbertson, 1998.)

Kälviä on selvittänyt tutkielmassaan vuonna 1998 opiskelijoiden kokemuksia opettaja tutoroinnista opintojen alkuvaiheessa. Tutkimukseen osallistuneet opiskelijat olivat hoitotyön suuntautumisvaihtoehdon ammattikorkeakouluopiskelijoita, jotka olivat opiskelleet tutkimusaineistoa kerättyäessä vuoden ja kolme kuukautta. Opiskelijat kokivat tutoroinnin oppimista edistäväksi tekijäksi. Opettajien koettiin osaavan johdatella opiskelijoita alalle, koska opettaja pystyi hälventämään epävarmuuden tunnetta,

kertomalla epävarmuuden olevan osa ammatillista kasvua. (Kälviä 1998.) Opiskelijat kokivat opettajatutoroinnin olevan opiskelijasta huolehtimista, auttamista ja rinnalla kulkemista. Tutorilta odotetaan avoimuutta ja luottamuksellisuutta. Ei-ohjaava opettajatutorointi opiskeluiden alkuvaiheessa koettiin sisällöllisesti jäsentymättömäksi. Opiskelija oli jätetty ohjaustilanteissa yksin ongelmien ja pulmatilanteiden kanssa, jolloin oppiminen oli koettu sekavaksi. (Kälviä 1998.)

Munnukan tutkimuksen (1997) mukaan käytännön hoitotyössä toimivat hoitajat ja opiskelijat kokivat asiantuntijuudella olevan hoitotieteellinen tietoperusta. Hoitotieteellinen tieto ilmenee toiminnassa potilaiden kanssa, potilaan pitää kokea tulevansa autetuksi. Hoitotyön toteutuksessa korostuvat persoonallinen vastuullisuus, kollegiaalisuus, autonomisuus ja johtajuus. (Munnukka 1997.)

2.3 Sairaanhoidajan ammatillisen identiteetin muodostuminen

Identiteetti on monitahoinen ja käyttötarkoituksesta riippuen eri tavoin määritelty käsite. Määrittelyn moninaisuus johtaa usein ristiriitaisiin ja osin päällekkäisiinkin määritelmiin identiteetistä. (Grossberg, 1996.) Identiteetin määrittelemisen yleisellä tasolla lähtee ihmisen omakuvasta ja sisältää roolien ja toiminnan vaikutuksen kokonaisuuteen. Roolien toiminnan ja omakuvan kokonaisuudeksi määritellyllä identiteetti-käsitteellä on useita ulottuvuuksia, persoonallisesta ulottuvuudesta kansalliseen tai etniseen ulottuvuuteen asti. Identiteetti ei ole stabiili, kerran muodostunut käsitys, vaan jatkuvasti, elämän tilanteiden mukana muuttuva kokonaisuus. (yhdenvertaisuus.fi 2005.)

Identiteettiä käytetään keskeisenä käsitteenä kuvattaessa ammatillista kasvua ja kehitystä. Minäkäsitys sekä itsetunto ovat lähellä identiteetti-käsitettä. Ammatillinen identiteetti on käsitteenä laajempi kuin ammatti-identiteetti. Ammatillinen identiteetti muodostuu koulutuksen ja työskentelyn aikana saatujen kokemusten ja tiedon pohjalta, kun ammatti-identiteetti on puolestaan työelämän kautta muodostuva käsite. (Stenström 1993, 31.)

Yksilön samaistuu tiettyyn joukkoon, johon hän haluaa kuulua. Joukkoon kuuluminen on ansaittava ja pystyttävä näyttämään, että on kykenevä jäseneksi tiettyyn ryhmään. (Bauman 1999, 29-35.) Ammatillinen identiteetti on yhteydessä ammattiryhmän muodostamaan yhteisöön. Identiteettiä pidetään yllä tekemällä ero muihin yhteisöihin. Ammattiryhmien välille muodostuu hierarkkinen jako, työn sisällön työn jaon ja

koulutukseen liittyvien asioiden painottamisella. Hierarkkinen järjestelmä vahvistaa omaan ammattiryhmään kuulumisen tunnetta. (Eriksson-Piela 2003.)

Honkosen (1997) mukaan ammattikorkeakouluopiskelijoiden ammatillisen identiteetin muodostumiseen vaikuttaa voimakkaasti opiskelijan aikaisempi kokemusmaailma ja elämän historia. Lisäksi identiteetin kehittymiseen vaikuttivat kiinnostus omaa ammattialaa kohtaan, sukupuoli, koulutustason valinta ensi- tai toissijaisena opiskelupaikkana ja ammattiin kohdistuvat toiveet. Myös koulutuksen arvostus perheessä sekä harrastusten suhde tulevaan ammattiin, aikaisemman koulutuksen vaikutus, työkokemus alalta, koulutuksen ja odotusten välinen suhde ja käsitykset omasta tulevaisuudesta vaikuttivat identiteetin muodostumiseen. Opiskelijalle ammatillinen identiteetti voi olla tärkeämpi tavoiteltava tekijä kuin ammatin kvalifikaatiot. (Honkonen 1997.)

Perinteinen näkemys sairaanhoitajaksi kasvamisesta keskittyy tiedon, ajattelun, valmiuksien, näkemysten ja käsitysten kehittymiseksi. Ammatillisen identiteetin muodostumisen taustalla vaikuttaa kuitenkin toiminnassa tapahtuvat muutokset, jotka edellyttävät itsensä uudelleen määrittämistä suhteessa toiminnan muutoksiin. Toiminnan muutokset ovat seurausta kokemuksen karttumisesta ja reflektiivisen pohdinnan tuomasta, omaa toimintaa määrittävän uuden ymmärryksen muodostumisesta. (Ora-Hyytiäinen 2004.)

2.3.1 Tiedon merkitys ammatilliselle identiteetille

Tiedon määrittely riippuu siitä, minkälainen suhde määrittelyn tekijällä on tiedon käsitteeseen. Tietämys on subjektiivinen käsite ja liittyy määrittelyn tekijän ympäristöön ja todellisuuteen, jossa hän elää. Verbin *tietää* alkuperä on sanassa *tie*, joka on alun perin tarkoittanut tien tuntemista tai löytämistä, eli käsitteeseen *tie* on liittynyt toiminnallinen piirre tekemisestä. (Niiniluoto 1991, 14-15.)

Hoitoalalla työskentelevä henkilö luo itselleen ammatillisen tietorakenteen koulutuksen, työn ja kokemuksen kautta hankitusta tiedosta. Tämän hankitun tiedon avulla hän pystyy toimimaan ammatissaan. Ammatillinen tietorakenne muodostuu tiedon eri lajeista, jotka ovat eettinen, persoonallinen, esteettinen ja empiirinen tieto. Tiedon eri lajit jäsentyvät jatkuvasti eri keinoin hankitun uuden tiedon avulla. Ammatillinen tietorakenne, jota nimitetään myös hoitamisen tietorakenteeksi, sisältää yleistietoa ihmisen fysiologiasta,

emotionaalista, kognitiivista ja sosiaalista toiminnasta sekä ihmisen käyttäytymisestä. Ammatillinen tietorakenne pitää sisällään yleistiedon lisäksi erityistietoa, terveydestä ja sairauksista sekä niiden hoitamisen vaihtoehdoista. (Lauri & Elomaa 2001, 61-62.)

Teorian avulla ennustetaan ja selitetään tapahtumia. Tiedon kehittäminen käytännön työhön tapahtuu tieteellisen tutkimuksen avulla. Vähitellen hankittu, kokemukseen perustuva käytännön tieto ei huomioi tiedon lisääntymistä ja muuttumista samalla tavoin kuin tieteellisen tutkimuksen kautta käytäntöön sovellettava tieto. Ammattitaitoiselle sairaanhoitajalle on kuitenkin kehittynyt kyky tarkkailla potilaan fysiologista tilaa ja tehdä potilaan eduksi oikeita ratkaisuja hoidon osalta. (Benner 1989, 20-21.)

Eettinen tieto on Carperin mukaan tietoa, jolla määritellään, mikä on oikein ja mikä väärin. Hoitotyössä joudutaan tekemään päätöksiä ja valintoja monimutkaisissa ja vaikeissa tilanteissa, näissä tilanteissa eettisten periaatteiden ymmärtäminen on tärkeää. Persoonallinen tieto on itsensä tuntemista, joka edellyttää omien tunteiden ja ennakkoletusten havainnointia. Esteettinen tieto on taitoa toimia hoitotyössä. Esteettinen tieto on tietoa, joka on hankittu tuntemiseen ja kokemukseen liittyen, tunteiden kautta. Empiirisen tiedon Carper määrittelee tiedoksi, joka on määritelty yleiseksi laeiksi ja teorioiksi. Empiirisen tiedon tarkoituksena on kuvata, selvittää ja ennustaa erilaisia ilmiöitä. (Carper, 1978, 13-23.) Ammatillinen koulutus johdattaa opiskelijat hoitotieteellisen yleisen tiedon pariin, joka puolestaan johtaa henkilökohtaisen tiedon rakentumiseen, suhteessa hoitotieteen tuottamaan tietoon (Kim 2000, 4).

Sairaanhoidon opiskelijoiden käsityksissä tiedosta ja tiedon suhteesta toimintaan on merkittävänä tekijänä tietoisuus itsestä. Tietoisuus itsestä ilmenee syvällisenä oman itsensä pohdintana. Opiskelijat pystyvät vertaamaan omaa tietämystään niihin vaatimuksiin, joita sairaanhoitajan työ edellyttää. (Karttunen 1999.) Opiskelijoille merkittävää on tiedon kehittyminen käytännön hoitotyön kautta. Tiedon ja tietoperustan näkökulmasta käytännön opiskelu mahdollistaa opiskelijalle aktiivisen tiedon pohdinnan, arvioinnin ja jäsentämisen. Osalla opiskelijoista on ollut tietoa, jota he eivät ole osanneet aikaisemmin käyttää. (Karttunen 1999.) Opiskellessaan hoitotyötä opiskelijat toimivat tieteelliseen tietoon perustuen. Näin muodostunut tietoperustainen opetus koettiin hyväksi opiskelijoiden keskuudessa (Sarajärvi 2002).

Opintojensa loppuvaiheessa olevilla opiskelijoilla on valmiudet poikkitieteelliseen tiedon hankintaan. Teoreettisen opiskelun ja tieteellisen ajattelun kehitys on heikompa kuin ongelmanratkaisun taidot. Puutteet teoreettisen ajattelun kehittymisessä näkyvät niissä opinnäytetöissä, jotka eivät perustu hoitoteoreettiseen ajatteluun. Toisaalta opiskelijat eivät pääsääntöisesti pidä hoitotiedettä oman työskentelynsä kannalta tärkeänä. (Stenfors 1999.)

2.3.2 Käytännön hoitotyön merkitys ammatilliselle identiteetille

Käytännön harjoittelulla on suuri merkitys opiskelijoille käytännön taitojen oppimisessa. Sekä opiskelijat että opettajat ovat huolissaan lähiopetuksen määrän vähäisyydestä. (Salmela 2004.) Vesterisen (2002) tekemän tutkimuksen mukaan ammatillinen harjoittelu ja työpaikalla oppiminen kasvattavat opiskelijan osaamista ja asiantuntijuutta. Lisäksi ammatti-identiteetti ja itseluottamus kehittyvät harjoittelujaksojen aikana (Vesterinen 2002). Käytännön harjoittelujaksot edistävät maahanmuuttajasairaanhoitajien hoitamaan oppimista (Soinne 2005).

Opiskelijoiden hoitotyön toimintaa ohjaavat osaston säännöt ja normit. Opiskelijalle muodostuu sääntöjen ja normien välityksellä näkemys hoitotyön auttamismenetelmistä sekä niihin sidoksissa olevista tekijöistä. Hoitotyössä on tunnistettavissa kolme erilaista hoitotyön toimintamuotoa: normatiivinen, itsenäinen ja yhteistoiminnallinen hoitotyö. Opintojen edetessä ja kokemuksen karttuessa opiskelijan toimintamuodot muuttuvat normatiivisiksi, toimintaa ohjaavat pääosin osaston säännöt ja normit. (Sarajärvi 2002.)

Potilaan ohjaus käytännön hoitotyössä on osa sairaanhoitajan ammatillista perusosaamista (Kääriäinen 2007). Opiskelijan toimiessa omahoitajana muodostuu opiskelijalle käsitys potilaan ja hoitajan yhteistyösuhteeseen perustuvasta ammattitaidosta (Vesanto & Munnukka 1996).

Pulkkinen (2000) mukaan sairaanhoitaja työskentelee tietoisesti, tavoitteena potilaan auttaminen. Tutkimus jakoi hoitotyön kolmeen luokkaan: elintoimintojen turvaamiseen, päivittäisten toimintojen suorittamiseen ja psykososiaalisten voimavarojen turvaamiseen. Tutkimuksen mukaan osa-alueista vaativin on psykososiaalisten voimavarojen turvaaminen. (Pulkkinen 2000.)

Hupli (1996) selvitti sairaanhoitajien ja sairaanhoitajaopiskelijoiden hoitotyön päätöksentekoa. Käytännön hoitotyössä, sairaanhoitajat ja opiskelijat tekevät päätöksiä osana ammatillista toimintaa ja työskentelyä. Päätöksentekokyky syntyy osaamisesta tehdä päätöksiä ja toimia itsenäisesti. Hoitotyön päätökset syntyvät osin hoitajan toimesta ja osin yhteistyössä potilaan kanssa. (Hupli, 1996.) Opiskelijat keräävät päätöksenteon tueksi tietoa, jota ei kuitenkaan osata kaikilta osin hyödyntää hoidon suunnittelussa. Mekaaninen päätöksenteko malli korostuu, kun oppiminen on pinnallista ja kyky kriittiseen reflektioon puuttuu. Opiskelijoilla esiintyy ongelmia taidoissa, joita tarvitaan ammattityöskentelyssä. Rajoittunut ongelmanratkaisukyky on seurausta pohdinnan ja vaihtoehtoisten ratkaisumallien puuttumisesta opiskelijoiden työskentelyssä. (Kuokkanen 2000.)

Sairaanhoitajan uudenlaisena ammatillisena valmiutena kuvataan kestävyyttä. Kestävyys on henkilökohtainen ominaisuus, jota pidetään ammatillisen pätevyyden mittarina. Kestävät sairaanhoitajat eivät jätä työtään vaan puolustavat ammattikunnan paikkaa terveydenhuoltojärjestelmässä. (Riskä & Wrede 2004, 56-57.)

2.3.3 Sairaanhoitajaksi kasvu

Hakeutuminen sairaanhoitajan ammattiin on alkanut usein tiedostamattomalla tasolla jo nuoruusiässä. Tietoinen ammatinvalintaprosessi on useiden tutkimusten mukaan monien tekijöiden yhteisvaikutuksesta syntyvä päätös. Sairaanhoitajan ammatin valintaan vaikuttavat tärkeimmät ammatilliset syyt ovat työn sisältö ja halu auttaa toisia ihmisiä. Työn sisällöt koostuvat hoitamisesta, auttamisesta ja työskentelystä ihmisten kanssa. Auttamisen halu perustuu emotionaalisiin tarpeisiin ja kiinnostukseen toisista ihmisistä. (Kersten, Bakewell & Meyer 1991; French, Watters & Matthews 1994; Fagelberg, Ekman, & Ericsson 1997.) Suurimmalla osalla sairaanhoitajaopiskelijoista ammattikorkeakoulussa on sukulaisia tai ystäviä, jotka työskentelevät hoitoalalla (Vanhanen, Mäkitalo & Pietilä 1998).

Sosiaaliset ammatinvalintapäätökseen vaikuttavat tekijät muodostuvat arvostuskysymyksistä ja perheen vaikutuksesta. Tietyn ammatin arvostus yhteiskunnassa yleisesti on merkittävä mielikuvatekijä, joka vaikuttaa ammatin valintaan. Perheen antama tuki ammatinvalintapäätökselle on myös ammatin arvostukseen liittyvä tekijä. Aikaisempi kokemus ammattialalla työskentelystä tai harrastusten liittyminen ammattialan tehtäviin

vaikuttavat ammatinvalintaan. (Honkonen 1997.) Ammattialalla viihtymistä vähentävät huonot kokemukset opintojen alkuvaiheessa ja epäily omasta soveltuvuudesta alalle (Lampinen 1999).

Asiantuntijuuteen kasvu kuvataan oppimisprosessiksi, jossa opiskelija tiedostaa oman oppimisensa ja tunnistaa itsessään tapahtuvan muutoksen. Käytännön työskentelyn ja teoriaopintojen avulla kasvatetaan kokemuksen määrää ja monipuolisuutta. Näiden tietojen ja kokemusten läpikäymisellä pyritään asiantuntijuuteen kasvamiseen. Oman ammattialan hahmottaminen ja itsensä tunnistaminen ammatinvaatimusten näkökulmasta on osa asiantuntijuuteen kasvussa vaadittavaa itsenäistymisprosessia. Kasvu asiantuntijuuteen käynnistyy tietoisella tasolla yleensä jonkin tapahtuman seurauksena. (Oinonen 2000.)

Herbert ja Richard Dreyfusin mukaan asiantuntijaksi kehitytään erilaisten vaiheiden kautta. Vaiheet ovat aloittelija, kehittynyt aloittelija, pätevä, taitaja sekä asiantuntija. He esittävät, että missä tahansa tehtävässä työskentely asettaa alkuvaiheessa tekijälleen suuria haasteita. Tehtävien aloittaminen ilman kokemusta tarkoittaa, että ihminen joutuu turvautumaan sääntöihin, jotka hän on omaksunut opiskelun avulla. Omit säännöt eivät kuitenkaan vastaa todellisia, hankalia ja monimutkaisia tilanteita. (Drefus & Drefus 1986; Hakkarainen, Lonka & Lipponen 2005, 77-78.)

Benner on kuvannut sairaanhoitajan kehittymistä ammattiinsa vaiheittaisena hoitotyön asiantuntijuuden kehittymisenä, joka perustuu taitojen hankintamalliin. Hankkiessaan erilaisia taitoja henkilö etenee Bennerin mukaan viiden erilaisen vaiheen kautta asiantuntijuuteen. Vaiheet ovat noviisi, edistynyt aloittelija, pätevä, taitava ja asiantuntija. (Benner 1989, 33-46.)

Ammattitaitoisen suorituksen kehittyminen tapahtuu kolmella eri alueella. Ensimmäinen vaihe on siirtyminen abstraktien periaatteiden varassa tapahtuvasta toiminnasta todellisiin tilanteisiin perustuvien paradigmojen käyttöön. Toisessa vaiheessa siirrytään vaativien tilanteiden hahmottamiseen kokonaisuuksiksi. Nyt tilanteet mielletään kokonaisuudeksi, jossa vain tietyt tekijät ovat merkityksellisiä. Kolmantena vaiheena on siirtyminen ulkopuolisen suorittajan roolista aktiivisen osallistujan rooliin. Suorittaja ei ole enää tilanteen ulkopuolella vaan osa tilannetta. (Benner 1989, 28.)

Vanhasen (2000) mukaan sairaanhoitajaopiskelijat ovat muodostaneet ennakoivan suhtautumisen hoitamiseen jo hakeutuessaan koulutukseen, joko kokemuksensa, esikuvan vaikutuksen tai ihanteidensa perusteella. Ennakoivat käsitykset säilyivät hyvin pysyvinä koko koulutuksen ajan, kuitenkin koulutuksen lopussa vahvistuivat käsitykset hoitotyön asiantuntijuudesta ja ansiotyösuuntautuneisuudesta. Opiskelijat edustivat koulutuksen alussa kolmea eri suuntautumistapaa eli näkemystä hoitotyöstä. Hoitotyö nähtiin hoivaamisena, asiantuntijuutena tai ansiotyösidonnaisena tehtävänä. (Vanhanen 2000.)

Hoivasuuntautuneet opiskelijat kuvasivat hoitotyötä asiakaspalveluna ja oman henkilökohtaisen kasvun väylänä. Tämän näkemyksen omanneiden opiskelijoiden suuntautuminen hoitamiseen heikkeni, ja he olivat muita alttiimpia keskeyttämään opintonsa. Hoitotyön asiantuntijuusnäkökulman omanneet opiskelijat korostivat potilaslähtöistä toimintaa, ja he olivat kriittisiä saamaansa opetusta kohtaan. He odottivat saavuttavansa asiantuntijuuden jo opiskeluaikanaan, saadakseen mahdollisuuden luoda ammatillinen ura. Ansiotyösuuntautuneet opiskelijat kokivat haasteellisimmaksi tehtäväkseen opiskelun ja perheen yhteensovittamisen. Tämä käsitys vahvistui opiskelun edetessä. Tälle ryhmälle ammatti oli väline elämään sisältyvien taloudellisten tarpeiden täyttämiseen. (Vanhanen 2000.)

Ora-Hyytiäinen (2004) kuvaa sairaanhoitajaksi kehittymistä opiskelijoiden ammatillisena kehittymisenä opiskeluaikana. Hän on jakanut kehitysprosessin viiden yläkategorian muodostamiin luokkiin. Sairaanhoitajan identiteetti sisältää roolin sairaanhoitajana ja kuulumisen määriteltyyn ryhmään. Sairaanhoitajan toiminnan päämäärä ja arvot-kategoria sisältää nimensä mukaisesti toiminnan päämäärät ja sairaanhoitajan arvotuksen eli sen mitä hoitaja pitää tärkeänä ja arvokkaana. Sairaanhoitajan toiminnan suhde potilaaseen sisältää potilaan kohteluun liittyvien tekijöiden lisäksi hoitajan ja potilaan välisen toiminnallisen vuorovaikutussuhteen. Toimintaympäristöön Ora-Hyytiäinen on sisällyttänyt fyysisen, sosiaalisen ja symbolisen ympäristön. Sairaanhoitajan toimintaa määrittelevään kategoriaan sisältyvät lohduttaminen, perushoitaminen, sairauden hoitaminen, toisten hoitajien auttaminen, yksikön toiminnan toteuttaminen ja reflektiivinen hoitaminen. (Ora-Hyytiäinen, 2004.)

Kasvaminen sairaanhoitajan ammattiin eteni Ora-Hyytiäisen (2004) mukaan opintovuosittain, siten että suurimman osa vuosikurssin opiskelijoista voitiin katsoa kuuluvan identiteetiltään kyseiseen kehitysvaiheeseen. Ensimmäisen opintovuoden aikana opiskelijan identiteetin vahvin piirre oli ”Minä auttaja” -tyyppinen ajattelu. Viimeisen vuoden opiskelijat jakaantuivat identiteetiltään selkeästi kahteen ryhmään ”tehokas sairaanhoitaja” ja ”reflektiivinen sairaanhoitaja”. Positiivinen siirtymäidentiteetti opiskelijasta sairaanhoitajaksi tuli esille juuri valmistuvien opiskelijoiden kuvauksissa. (Ora-Hyytiäinen 2004.)

3. TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa koulutuksen vaikutuksesta sairaanhoitajan ammatillisiin valmiuksiin pätevyitysmiskoulutuksessa olevien maahanmuuttajasairaanhoitajien osalta. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa pätevyitysmiskoulutuksessa olevien opiskelijoiden ammatillisesta kasvusta ja kehityksestä ja kuvata kasvuprosessia edistäviä ja estäviä tekijöitä.

Tutkimuksen tarkoituksena on kuvata pätevyitysmiskoulutuksessa olevien sairaanhoitajien ammatillista kasvua ja kehitystä edistäviä ja estäviä tekijöitä Suomessa suoritettun ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen aikana.

4. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimus on toteutettu maahanmuuttajataustaisen sairaanhoitajan pätevyyskoulutuksen valmistumisvaiheessa olevan ryhmän keskuudessa. Koulutukseen valitut opiskelijat ovat suorittaneet sairaanhoitajan, välskärin tai kättilön tutkinnon Pohjoismaiden ulkopuolella, ja heillä on tutkinnostaan asianmukainen todistus. Pätevyyskoulutus on toteutettu rekrytointikoulutuksena, jonka Helsingin työvoimatoimisto ja Helsingin kaupungin henkilöstökeskus hankkivat työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen yhteishankintana. Koulutus järjestettiin Helsingissä Diakonia-ammattikorkeakoulussa. Koulutus alkoi lokakuussa 2005 ja kokonaiskesto oli 300 päivää. Opiskelijat valmistuivat helmikuussa 2007. Koulutuksen opiskelijamäärä oli 12, ja heidät kaikki oli tarkoitus ottaa mukaan tutkimukseen.

4.1 Tutkimuksen metodiset lähtökohdat

Tutkittava ilmiö, asia tai ongelma määrittää lähestymistavan ja käytettävät menetelmät (Vehviläinen-Julkunen & Paunonen 1997, 20). Tutkijan on määriteltävä oma näkemyksensä tutkittavasta kokonaisuudesta ja tuotettava tutkittavasta asiasta tutkimuskysymykset. Tämän jälkeen tutkija päättää käytettävän menetelmän ja metodologian. (Janhonen & Nikkonen 2001, 7.)

Laadulliselle tutkimukselle on tärkeää ihmisen asema ja osuus tutkimuksessa. Ihminen on merkittävässä asemassa tutkimuksen tekijänä ja tutkimukseen osallistuvana henkilönä, jonka asema tiedon luomisessa on oleellinen. Laadullisessa tutkimuksessa korostuu eettinen suhde tutkimuksen tekijän ja tutkimukseen osallistuvien henkilöiden välillä. Tutkimuksen myötä jaetaan yhteistä maailmaa, joka on tutkijan ja osallistujien välillä. Laadullisen tutkimuksen aiheet ovat usein hyvin henkilökohtaisia. Keskustellessaan tutkittavien henkilöiden kanssa, tutkija kohtaa usein koskettavia tilanteita. Korkeaa eettistä toimintatapaa noudattaen tutkija joutuu tekemään valintoja ja päätöksiä tutkimusprosessin eri vaiheissa. Eettisissä kysymyksissä epäonnistuminen voi viedä pohjan koko tutkimukselta. (Kylmä & Juvakka 2007, 20, 137.)

Laadullinen tutkimus pyrkii löytämään tutkimusaineistosta toimintatapoja, sekä niiden samankaltaisuuksia tai eroja. Tämän avulla voidaan tarkastella asioiden ja tapahtumien

merkityksiä, seurauksia ja yhteyksiä. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 136.) Laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään ja tulkitsemaan ihmisten kokemuksia ja heidän todellista elämäänsä. Asioiden ja ilmiöiden kuvaamisessa ja selittämisessä yritetään lähteä aina tutkittavien näkökulmasta ja kokemuksesta, joka on tapahtunut luonnollisessa ympäristössä. (Vehviläinen-Julkunen & Paunonen, 1997, 20.)

Laadullisen tutkimusotteen käyttäminen oli tässä tutkimuksessa perusteltua, koska sen avulla on mahdollista saada syvällistä tietoa maahanmuuttajasairaanhoitajaopiskelijoiden ammatillisesta kasvusta ja kehityksestä. Kvalitatiivisen tutkimuksen periaatteena on kuvata todellista elämää, kohteen tutkiminen tulee tehdä kokonaisvaltaisesti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 157). Laadullinen tutkimus soveltuu parhaiten tutkimuksiin, joiden aihealueelta on olemassa vähän aikaisempaa tutkimustietoa (Nieminen 1997, 220). Tämän tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä, maahanmuuttaja sairaanhoitajaopiskelijoiden ammatillisesta kasvusta ja kehityksestä, ei ole saatavilla aikaisempaa hoitotieteellistä tutkimustietoa. Ammatillista kasvua ja kehitystä tutkittaessa kvalitatiivisella tutkimuksella saadaan tietoa opiskelijoiden kokemuksista.

4.2 Tutkimukseen osallistujat

Laadullisessa tutkimuksessa tutkittavien määrällä ei ole niinkään merkitystä, vaan tutkimuksen tuottaman aineiston laatu tutkimusongelman näkökulmasta on tärkeää (Janhonen & Nikkonen 2001, 11). Määrällisessä tutkimuksessa pyritään yleistämään tutkimuksen tuloksia, laadullinen tutkimus ei puolestaan pyri tekemään yleistyksiä. Laadullinen aineisto tulee koota sieltä, missä tutkittava ilmiö vaikuttaa. Laadulliseen tutkimukseen osallistuvan henkilön tulee olla vapaaehtoisesti, omasta halusta, mukana tutkimuksessa. (Nieminen 1997, 216.)

Tähän tutkimukseen osallistuvien henkilöiden valintakriteerinä oli maahanmuuttajataustainen henkilö, joka on Suomessa pätevyitysmiskoulutuksessa opiskelemassa sairaanhoitajaksi. Tutkimuksen toteuttamisesta osoitettiin tutkimuspyyntö Diakonia-ammattikorkeakoulun Helsingin yksikön johtajalle (Liite1).

Maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden ryhmän (N=12) opettaja toimi yhdyshenkilönä opiskelijoiden ja tutkijan välillä. Opettaja kertoi opiskelijoille tutkimuksen vapaaehtoisuudesta ja tutkimuksen tarkoituksesta ja toteutuksesta. Yhdessä ryhmän

opettajan kanssa laadimme haastattelu aikataulun, josta opiskelijat valitsivat heille parhaiten soveltuvan haastatteluajankohdan. Haastattelut toteutettiin tammikuussa 2007. Tutkimuksen kohderyhmäksi muodostui kymmenen (n=10) maahanmuuttajataustaista sairaanhoitajaopiskelijaa. Opiskelijoiden kokemuksia pidettiin riittävänä aineistona tutkimustehtävän kannalta tarkasteltuna. Kaksi (n=2) ryhmän jäsentä olivat estyneet osallistumasta haastatteluun henkilökohtaisten esteiden vuoksi. Kyseisten opiskelijoiden myöhempään ajankohtaan sijoittuvaa haastattelua ei katsottu aiheelliseksi, koska aineisto oli jo riittävän monipuolinen ja rikas.

4.3 Aineiston hankinta

Laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelminä käytetään yleensä haastattelua, havainnointia, kirjallista materiaalia, kuvallista aineistoa ja äänimateriaaleja (Eskola & Suoranta 2000, 15). Aineistonkeruumenetelmistä haastattelu voidaan toteuttaa yksilö-, ryhmä- tai puhelinhaastatteluna. Havainnointia voidaan käyttää itsenäisenä menetelmänä tai kiinteänä osana muita menetelmiä. Lisäksi voidaan käyttää erilaisia kirjallisia aineistoja ja kulttuurituotteita (Kylmä & Juvakka 2007, 76-101).

Tässä tutkimuksessa aineiston hankintamenetelmäksi valittiin teemahaastattelu. Haastattelun avulla saadaan syvällistä tietoa ihmisten erilaisista kokemuksista ja siitä, miten ihmiset suhtautuvat kokemuksiin. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 35). Omaa ammatillista kasvua ja kehitystä koskeviin kysymyksiin vastatessaan opiskelijoille muodostui henkilökohtaisia ja vaikeitakin tilanteita. Tällöin haastattelu on tiedonkeruu menetelmänä onnistunut.

Teemahaastattelu antaa haastattelijalle suurempia vapauksia haastattelun toteutukselle kuin strukturoitu haastattelu. Teemahaastattelussa valitaan aihepiirejä, joiden ympärille haastattelu rakentuu. Teemahaastattelussa aihepiiri eli teema-alue on etukäteen määrätty, mutta teema-alue vapauttaa tutkijan tekemään välikysymyksiä ja tarkennuksia. Näin saadaan tutkittavan mielipide esiin (Hirsjärvi & Hurme 2001, 47-48.) Käytettäessä aineistonkeruumenetelmänä teemahaastattelua tulee teemat esitellä tutkimusraportissa (Nieminen 1997, 217). Teema-alueista oli laadittu kysymyksiä, jotka esitettiin haastateltaville (Liite 2).

Haastattelun alussa tutkija kysyi haastatteluun osallistuvilta opiskelijoilta taustatietoja kuten iän, aikaisemman terveydenhuoltoalan tutkinnon valmistumisvuoden, aikaisemman tutkinnon nimikkeen, siviilisäädyn ja alkuperäisen kotimaan. Teema-alueiden kysymyksillä oli tarkoitus saada esiin tutkittavien oma näkökulma aihealueesta. Kysymykset muotoiltiin siten, että vastaukseksi ei voinut antaa yksinkertaista kyllä tai ei vastausta, vaan edellytettiin laajempia ja perustellumpia vastauksia. Tyypillisiä kysymyssanoja olivat *kerro* ja *kuvaile*.

Ennen varsinaista haastattelua suoritettiin esihaastattelu. Esihaastattelun tarkoituksena oli testata haastattelun kokonaisuutta ja kysymysten muotoa ja toimivuutta. Esihaastattelun avulla saadaan selville haastatteluihin tarvittava aika. Esihaastattelun perusteella haastatteliija saa karsittua mahdollisia virheitä haastattelun toteutuksesta. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 72-73.) Esihaastatteluun osallistui opiskelija, joka oli maahanmuuttajille suunnatussa pätevyitysmiskoulutuksessa. Kyseinen opiskelija oli aloittanut opintonsa vuonna 2006 eli hän oli samassa koulutuksessa kuin tutkittavat opiskelijat mutta myöhäisemmällä vuosikurssilla, joten hänen haastatteluun ei otettu mukaan tutkimusaineistoon. Esihaastattelussa tutkija sai arvokasta tietoa haastattelun suorittamisesta ja oikeiden kysymyssanojen tärkeydestä. Tutkija huomasi esihaastattelua tarkastellessaan, että kysymyksissä oli liikaa lyhyitä vastauksia mahdollistavia kysymyssanoja. Kysymyksiä tarkennettiin havaittujen puutteiden osalta, ennen varsinaisia tutkimushaastatteluja.

Tutkija suoritti haastattelut itse, haastatteluiden kesto vaihteli 30 minuutista tuntiin. Haastatteluajankohdan opiskelijat valitsivat heille tarjotuista vaihtoehdoista. Haastattelut toteutettiin Diakonia-ammattikorkeakoulun opetustiloissa Helsingissä. Haastattelupaikoiksi oli valittu kokous- ja ryhmätyötiloja, jotka olivat luokkaympäristöä viihtyisämpiä ja rauhallisia. Haastattelun aikana läsnä olivat ainoastaan haastateltava ja tutkija. Haastattelut toteutettiin tammikuussa 2007. Ennen haastattelun aloittamista tutkija kertoi haastattelun aiheen ja arvioidun keston haastateltaville. Haastateltaville kerrottiin haastattelun vapaaehtoisuudesta ja mahdollisuudesta keskeyttää haastattelu haluamanaan ajankohtana. Lisäksi kysyttiin lupa haastattelun nauhoittamiseen. Kaikki tutkimukseen osallistuneet antoivat luvan haastattelun nauhoittamiseen. Haastatteluun osallistuneille kerrottiin tutkimuksen ehdottomasta luottamuksellisuudesta ja siitä, kuinka kertynyttä materiaalia säilytetään, käytetään ja hävitetään tutkimuksen eri vaiheissa.

Tutkijan tulee korostaa tutkimuksen luottamuksellisuutta ja tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuutta. Luottamus on onnistuneen haastattelun keskeinen edellytys: mitä parempi luottamus haastateltavalla on haastattelijan toimintaan, sitä syvällisemmin ja avoimemmin haastateltava jakaa kokemuksiaan. (Eskola & Suoranta 2000, 93.)

Omista kokemuksista kertominen ja niiden kuvaaminen on aihealue, joka helposti laajenee ohi tutkittavan aihealueen. Tutkijan tulee ohjata keskustelua tutkittavaan aihealueeseen liittyväksi. Tässä tutkimuksessa haastattelu eteni teemojen mukaisesti, haastateltavat tuottivat aineistoa aktiivisesti. Tutkijan teema-alueilta esittämiin kysymyksiin haastateltavat vastasivat monipuolisesti, tarvittaessa haastattelija teki tarkentavia lisäkysymyksiä. Haastateltavat esittivät selventäviä kysymyksiä, koska eivät aina täsmällisesti ymmärtäneet suomen kielellä esitettyjä kysymyksiä. Haastattelun loppuvaiheessa tutkija esitti haastateltaville avoimen jatkokysymyksen ”Mitä haluaisit vielä kertoa?”.

Haastattelut etenivät luontevasti, tutkija ja haastateltava istuivat pöydän ääressä, sanelulaite oli keskellä ja katsekontakti oli avoin, vuorovaikutus tutkijan ja haastateltavan välillä oli luonteva. Haastattelun päätyttyä tutkija keskusteli vapaamuotoisesti tutkimuksen osallistuneen opiskelijan kanssa. Haastateltavien vastaukset olivat aihealueiden mukaisia, yhtä haastattelua lukuun ottamatta, kyseisen haastattelun hylkäämistä harkittiin. Haastattelua ei kuitenkaan hylätty, koska haastattelusta oli löydettävissä tutkimuskysymyksen kannalta oleellisia asiakokonaisuuksia. Kahden haastateltavan opiskelijan matkapuhelin soi kesken haastattelun, mutta häiriöllä ei ollut vaikutusta haastattelutilanteen onnistumiseen.

4.4 Aineiston analysointi

Analyysimenetelmäksi tutkija valitsi laadullisen, aineistolähtöisen sisällönanalyysin. Valittu menetelmä järjestää aineistoa ja kuvailee ilmiötä. Sisällönanalyysiä voidaan käyttää puhutun aineiston sekä kirjallisten aineistojen analysointiin. Tavoitteena on saada tutkittavasta aineistosta tiivistetty kuvaus. (Kyngäs & Vanhanen 1999.) Sisällönanalyysissä on tavoitteena, että tutkimusaineistosta erotetaan erilaisuudet ja samanlaisuudet. Aineistosta erotetaan luokkia, joiden tulee olla toisensa poissulkevia. (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2001, 23.)

Sisällönanalyysi voi olla aineistolähtöinen eli induktiivinen tai aikaisempaan tietoon perustuva eli deduktiivinen. Tässä tutkimuksessa käytettiin induktiivista sisällönanalyysiä. Analyysiyksikön määrittäminen on induktiivisen sisällönanalyysin ensimmäinen vaihe. Analyysiyksikkö tulee valita ennen analysoinnin tekemistä. Analyysiyksikkö voi olla ajatuskokonaisuus, lause, lausuma, sana tai sanayhdistelmä. (Kyngäs & Vanhanen 1999.)

Tässä tutkimuksessa tutkija valitsi analyysiyksiköt tutkimusongelman kannalta sopiviksi. Analyysiyksiköiksi muodostui ajatuskokonaisuuksia ja sanayhdistelmiä. Haastattelujen jälkeen tutkija kirjoitti omista ajatuksistaan muistiinpanoja. Haastattelutilanteessa muistiinpanoja ei tehty, tilanteen rauhoittamiseksi.

Analyysiä jatkettiin haastatteluiden kirjoittamisella yhtäpitävästi nauhoitetun aineiston kanssa. Tutkimusaineisto sisälsi kirjoitettua tekstiä yhteensä 83 sivua, fonttikoko oli 12, riviväli 1 ja kirjasintyyli oli Times New Roman. Aineiston kuuntelu ja vertaaminen äänitteistä purettuun tekstiin suoritettiin useita kertoja. Purettua tekstiä korjattiin tarvittaessa, näin prosessin aikana muodostui kokonaiskuva haastatteluaineiston sisällöstä.

Induktiivisessa sisällön analyysissä aineistoa pelkistetään kohdistamalla aineistoon tutkimustehtävän mukainen kysymys. Pelkistetyn ilmaisun tulee olla mahdollisimman samanlainen kuin alkuperäisen lausumankin. Tässä tutkimuksessa aineistosta syntyi pelkistyyksiä 635. Seuraavaksi pelkistetty aineisto ryhmitellään. Ryhmittelyn tarkoituksena on erottaa erilaiset ilmaisut toisistaan ja ryhmitellä aineiston samansisältöiset ilmaisut yhteen alakategorioiksi. Alakategoriat nimetään kuvaavilla nimillä ja analyysiä jatketaan yhdistämällä saman sisällön omaavat alakategoriat yhteen. Alakategorioista muodostuu yläkategoria. Yläkategorian nimen tulee kuvata mahdollisimman hyvin niitä alakategorioita, joista yläkategoria on muodostettu. (Kyngäs & Vanhanen 1999.)

Aineiston useita kertoja toistetun kuuntelun ja lukemisen jälkeen tutkija teki käsitekartan jokaisesta haastattelusta. Käsitekartassa kuvattiin haastateltavan ammatillista kasvua ja kehitystä edistäneet ja estäneet tekijät. Aineiston lukemisen yhteydessä siitä alleviivattiin merkittävät ajatuskokonaisuudet, sanat ja sanayhdistelmät. Alleviivauksen avulla, esiin saadut merkitykset siirrettiin alkuperäisinä lausumina omaan tietokantatauluunsa. Seuraavaksi lausumat pelkistettiin ja pelkistykset ryhmiteltiin ryhmitellyiksi ilmaisuiksi,

joiden avulla muodostettiin alakategoriat. Ryhmittely tehtiin pelkistysten yhtäläisyyksien ja eroavaisuuksien perusteella. Oleellinen lähtökohta ryhmien muodostumisessa oli tutkimuskysymys, johon ryhmitellyt ilmiöt tuli suhteuttaa. Aineiston analyysissä käytettiin apuna Microsoft Access 2003 tietokantaa. Tietokantaan tehtiin taulu **Pelkistys**, jossa olivat kenttinä **Alkuperäiset lausumat**, **Tiivistetyt lausumat** ja **Pelkistykset**. Toisessa taulussa, joka nimettiin **Ryhmittelyksi**, olivat kenttinä **Pelkistys**, **Ryhmitelty ilmaisu ja Alakategoria**. Kolmanteen tauluun, joka nimettiin **Kategoriat** -nimellä tuli kentiksi **Ryhmitelty ilmaisu**, **Alakategoria**, ja **Yläkategoria**. Tietokanta-avaimina käytettiin **Ryhmitelty ilmaisu** -kenttää ja **Pelkistys** kenttää, näillä kahdella avaimella saatiin toteutettua taulujen välinen relaatio. Access-kanta raportoitiin Microsoft Wordiin taulukkomuodossa, näin muodostui analyysivaiheen oleelliset tulosteet, pelkistys, ryhmittely ja kategoriat, joista on esimerkit liitteenä (Liite 3).

Aineiston analyysiä jatkettiin tekemällä tarkistuksia ja testaavia kysymyksiä ryhmitellylle ja alakategorioihin jaetulle aineistolle. Tarkistusten tuloksena päädyttiin palaaman takaisin alkuperäisiin lausumiin. Nyt alkuperäisistä lausumista tehtiin tiivistetyt lausumat, joiden avulla pelkistykset tarkastettiin ja tarvittaessa korjattiin vastaamaan paremmin alkuperäisen lausuman merkitystä. Näin pelkistyksistä saadun korjatun version ryhmittely vielä tarkastettiin ja korjattiin tarpeellisilta osiltaan. Pelkistyksiä tehtäessä merkittiin pelkistyksen kohdalle +/- merkintä, sen mukaan, oliko kyseinen pelkistys ammatillista kasvua ja kehitystä edistävä vai estävä tekijä. Ryhmitelty ja alakategorioihin jaettu aineisto ryhmiteltiin vielä yläkategorioihin. Ala- ja yläkategoriat nimettiin kuvaavilla nimillä ja nimeäminen vielä tarkastettiin tutkimusraportin kirjoitusvaiheessa. (Liite 3.)

Tulosten esittämisessä raportoidaan kategoriat, käsitekartta, käsitejärjestelmä tai malli, joka on analyysissä muodostunut. Kategorioiden sisällöt tulee kuvata myös tuloksissa, eli osoittaa se, mistä kategoriat muodostuvat tai mitä ne tarkoittavat. Suorien lainausten tehtävänä on lisätä raportin luotettavuutta. Lainaukset osoittavat lukijalle alkuperäisen aineiston, mistä kategoriat on muodostettu. (Kyngäs & Vanhanen 1999.)

Tässä tutkimuksessa on käytetty suoria lainauksia opiskelijoiden kokemuksista, jotta lukija pystyy arvioimaan tutkijan tekemiä johtopäätöksiä ja tutkimuksen luotettavuutta. Kun aineisto järjestettiin tietokantaan, poistettiin alkuperäisistä lausumista haastattelua kuvaavat koodit ja muut viittaukset haastateltaviin henkilöihin, näin pyrittiin takaamaan

haastateltavien anonymiteettisuoja. Haastatteluissa tuli esiin henkilökohtaisia ja arkaluontoisiakin asioita, jotka kuitenkin tutkimuksen kannalta olivat tärkeitä. Toinen peruste aineiston alkuperän osittaiselle salaamiselle on haastateltavien opiskelijoiden suhteellisen pieni määrä.

5. TUTKIMUSTULOKSET

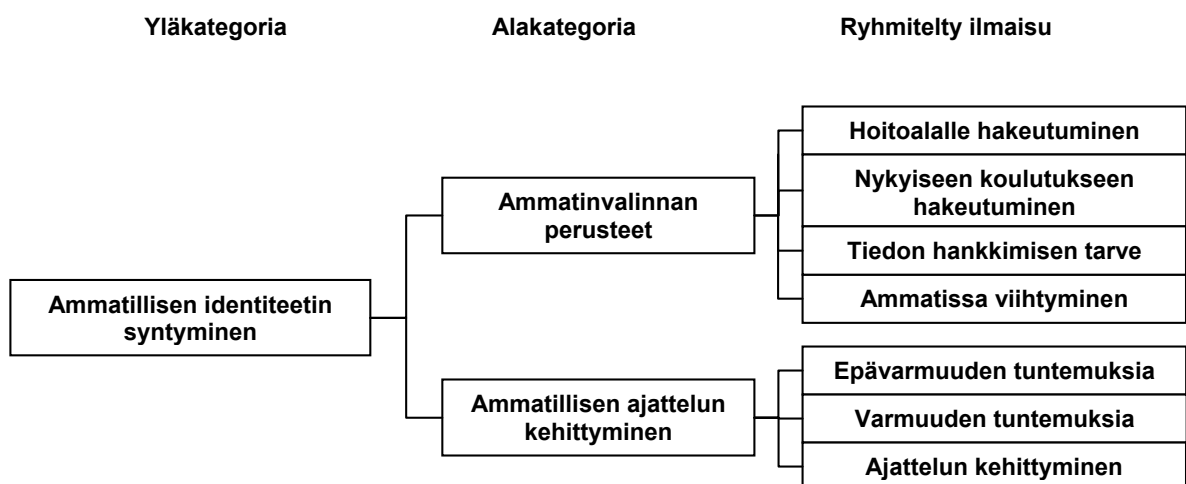
Tutkimuksen tulokset jakautuvat sairaanhoitajan ammattia, tuen saamista ja antamista, toimintaympäristöä ja opiskelua käsitteleviin yläkategorioihin.

5.1 Taustatiedot

Tutkimusaineisto muodostui kymmenestä (n=10) haastattelusta, joiden kohderyhmänä oli maahanmuuttajataustainen sairaanhoitajan pätevyyskoulutuksessa ollut opiskelijaryhmä. Opiskelijoiden ikärakenne oli välillä 27-54 vuotta. Perhesuhteiltaan ja siviilisäädyltään opiskelijat muodostivat hajanaisen joukon, he olivat perheettömiä, yksinhuoltajia, avio- tai avoliitossa eläviä ja lapsiperheellisiä. Opiskelijoiden lasten lukumäärä vaihteli välillä 1-7. Opiskelijoiden alkuperämaat olivat Venäjä, Viro ja Irak. Opiskelijoiden aikaisemmat terveydenhoitoalan ammatit olivat sairaanhoitaja, kättilö ja väliskäri. Opiskelijat olivat valmistuneet alkuperäiseen hoitoalan ammattiin vuosien 1972 - 1999 välillä.

5.2 Ammatillisen identiteetin syntyminen

Tutkimusaineiston pohjalta yläkategoria Ammatillisen identiteetin syntyminen muodostui alakategorioista Ammatinvalinnan perusteet ja Ammatillisen ajattelun kehittyminen (Kuvio 1).

Kuvio 1. Ammatillisen identiteetin syntyminen.

5.2.1 Ammatinvalinnan perusteet

Opiskelijoiden haastatteluissa ilmeni ammatinvalinnan olleen prosessi, joka alkoi omassa maassa tapahtuneesta ammatinvalinnasta ja jatkui Suomessa hakeutumisena maahanmuuttajasairaanhoidajille suunnattuun pätevyitysmiskoulutukseen. Tiedon hankkimisen tarve koettiin tärkeäksi kouluttautumisen motivoijaksi.

Hoitoalalle hakeutumisessa, ammatillisen kasvun ja kehityksen kannalta merkittävänä tekijänä opiskelijat pitivät halua työskennellä hoitoalalla. Usein hoitoalan ammatti oli lapsuuden haave. Opiskelijoiden, aikanaan omassa kotimaassaan, tekemää ammatin valintaa tuki usein läheisten esimerkki ja kannustus. Monissa kulttuureissa perheyhteys on tiiviimpi kuin Suomessa. Tämän seurauksena perheen ja sukulaisten mielipiteillä on voimakas vaikutus päätöksentekoon.

”Mun tätini on sairaanhoitaja ja mä tykkasin tosi paljon kun hän kertoi kaikesta esimerkiksi kun ma sairastun hän heti tiesi mitä täyty tehdä ja mä aina halusin kysyä jos mulla joku kaveri sairastu jotaki tapahtu mä heti soitin hänelle ja kysy mitä täyty tehdä.”

Ammatin arvostus vaikutti osaltaan hoitoalalle hakeutumiseen. Yhteiskunnassa vallitsevalla yleisellä arvostuksella ammattia kohtaan on monesti ammatin valintaan vaikuttava merkitys. Ammatin valintaa edeltänyt työskentely hoitoalalla antoi kuvan hoitoalan työstä. Sairaalamiljöössä hankittu kokemus edesauttoi päätöstä ammatinvalinnasta. Omakohtainen kokemus hoitoalalta kasvatti ammatin kiinnostavuutta uravalintaa tehtäessä.

Muutamilla opiskelijoilla ei alkuperäisenä uratoiveena ollut hoitoalan ammatti. Opiskelijat eivät kuitenkaan katuneet tekemäänsä ammatinvalintaa. Osalla opiskelijoista ei ollut aikaisempaa kiinnostusta terveydenhuoltoalaa kohtaan. Käytännön tekijät estivät hakeutumasta toiveammattiin, osalla opiskelijoista esteenä olivat poliittiset tekijät, osalla taloudelliset esteet sekä perhesyyt. Osa opiskelijoista hakeutui hoitoalalle, saadakseen jatko-opintokelpoisuuden.

”Periaatteesa minua ei semmonen terveyten huolto koskaan kiinostanu.”

Nykyiseen koulutukseen hakeutumisen keskeisin syy oli halu saada oikeus sairaanhoitajan ammatin harjoittamiseen Suomessa. Opiskelijat kokivat pätevöitymisen sairaanhoitajan ammattiin ja siitä saatavan todistuksen merkittäväksi tekijäksi koulutukseen hakeutumiselle.

”Aina oli se toive että minä suritan tutkinto ja saan todistuksen ja mene työhön.”

Tiedon hankkimisen tarve omalta ammattialaltaan oli opiskelijoilla koulutuksen hankkimiseen kannustanut tekijä. Edellytyksenä sairaanhoitajana työskentelemiseen pidettiin onnistunutta tiedonhankintaa. Uuden tiedon hankintaa ja omaksumista pidettiin ammatillisen kasvun ja kehityksen kannalta tärkeänä.

”Varmaan se että pyrkii sitten saamaan enemmän ja syvempiä tietoja ja kasvaman ite ihmisenä ja hoitajana. Ja että silloin ku menee töihin niin loppujenlopuks sitten pystyy sitä kaikke hyötyntämän.”

Ammatissa viihtyminen oli useimmille opiskelijoille ammatillista kasvua ja kehitystä edistävä tekijä. Opiskelijat kertoivat viihtyneensä terveydenhuoltoalan ammateissaan. Käsitys oikeasta uravalinnasta oli vahvistunut pätevöitymiskoulutuksen aikana. Tärkeimpiä perusteita hoitoalalla pysymiselle olivat ammatissa viihtymisen tuntemukset.

”Se varmaan ninkuin se antaa vielä varmuutta ja tämä tääläki Suomessa ma viihdyn kun siellä viihdyin aikasemmin.”

5.2.2 Ammatillisen ajattelun kehittyminen

Ammatillinen ajattelu rakentui luonnollisista epävarmuuden ja varmuuden tuntemuksista, jotka molemmat esiintyivät haastatteluaineistossa käytännössä jokaisen haastateltavan kohdalla. Ammatillisen ajattelun kehittymistä opiskelijat kuvasivat lähinnä itsenäisen ajattelun ja pohdinnan kehittymisenä.

Epävarmuuden tuntemukset tulevaa sairaanhoitajan ammatissa toimimista kohtaan olivat samankaltaisia lähes kaikilla opiskelijoilla. Mielipiteet opiskelun loppuvaiheessa, haastatteluajankohtana, olivat yhteneviä. Epävarmuus kuvattiin pelon tuntemuksina, pelko kohdistui lähinnä vaatimukseen vastuun ottamisesta. Tulevien opiskelijoiden ohjaaminen

koettiin myös pelottavana asiana, koska oma opiskelu oli vasta loppusuoralla ja omat huonot kokemukset ohjaajista olivat tuoreina mielessä. Väsymys kokopäiväiseen opiskeluun ja halu päästä työelämään vähensivät opiskelumotivaatiota ja osaltaan lisäsivät epävarmuuden tunnetta.

”Just pelkäänki että kos mä nyt itteki joudun ohjaamaan niin kenet saa opiskelijaks että se olis se kemia toimis keskenäs tietenkkin.”

Opiskelijat kuvasivat itsessään koulutuksen aikana tapahtuneita muutoksia **Varmuuden tuntemuksina**. Omien rajojensa tunnistaminen on hyvä esimerkki itseensä liittyvien muutosten havaitsemisesta. Tutkimukseen osallistuneiden opiskelijoiden mielestä varmuus työskentelyssä ilmeni vastuullisuutena. Vastuullisen työskentelyn koettiin korostuvan sairaanhoitajan työssä. Itseluottamus ja henkilökohtaisten ominaisuuksien hyväksyntä olivat kehittyneet koulutuksen aikana. Kriittisyys itseään kohtaan kuvattiin osana varmuuden tunteen lisääntymistä.

”Että minä aikaisemmin ollut ja tällä hetkellä sama olen työssä velvollinen ja vastuullinen ja olen tarkka jos työskentelen esimerkiksi vanhainkodissa. Joskus kuulen että no liian tarkka näin kun huoma mutta sairaanhoitajan työssä minusta se on tärkeä pointi.”

Omien saavutusten arvostus ja inhimillinen hyväksyntä korostuivat tutkimusaineistossa. Omia opintosuorituksia osattiin arvostaa. Toisten ihmisten hyväksymistä, erilaisuudesta huolimatta, pidettiin tärkeänä varmuuden tunteena, samoin kuin itsensäkin hyväksymistä kaikkine putteineen.

”No mä olen kovin ylpee että mä olen päässy ihan siihen loppusuoralle.”

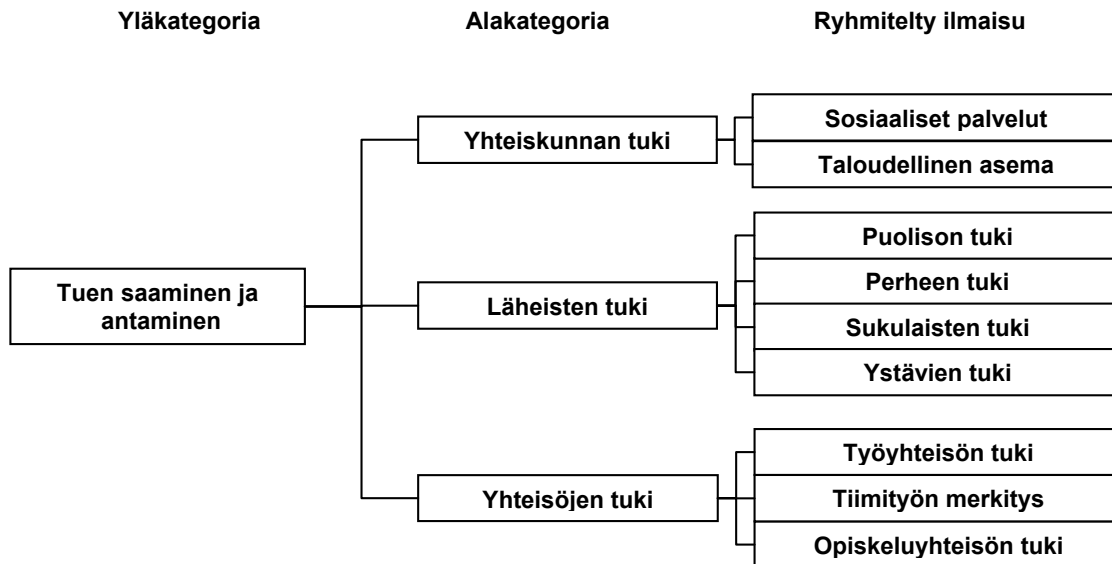
Ajattelun kehittyminen pätevyitysmiskoulutuksen aikana oli opiskelijoiden ammatillista kasvua ja kehitystä edistänyt tekijä. Opiskelijat olivat oppineet pohtimaan asioita useista eri näkökulmista ja perustelemaan valintojaan. Opiskelijat kokivat opettajilta saamansa mielipiteen arvostuksen tärkeäksi oman ajattelun kehittymiselle. Nykyisessä koulutuksessa vaadittu itsenäinen ajattelu oli opiskelijoille uusi ja positiivinen kokemus.

”Mutta mä tykkän siitä että opettajat osaa niinku perustella ja olen ehkä oppinut itsekki sitä että perustelet sitt aina miksi teet näin.”

5.3 Tuen saaminen ja antaminen

Tutkimusaineistosta muodostui yläkategoria Tuen saaminen ja antaminen, joka jakautuu alakategorioihin Yhteiskunnan tuki, Läheisten tuki ja Yhteisöjen tuki (Kuvio 2).

Kuvio 2. Tuen saaminen ja antaminen.

5.3.1 Yhteiskunnan tuki

Opiskelijoiden kertoman mukaan erilaiset sosiaaliset edut ja palvelut olivat osaltaan mahdollistamassa heidän opiskeluaan Suomessa. Opiskelijat olivat oikeutettuja työvoimapolitiittisen koulutuksen aikana normaaleihin työttömyysetuuksiin. Opiskelijat pitivät koulutuksen taloudellista tukea hyvänä.

Sosiaaliset palvelut, joita yhteiskunta opiskelijoille tarjoaa, edesauttoivat opinnoista suoriutumista, joissain tapauksissa jopa mahdollistivat opiskelun. Opiskelun ja lapsista huolehtimisen yhdistäminen koettiin raskaaksi, kuitenkin hoitopaikkojen järjestyminen lapsille mahdollisti opiskeluista suoriutumisen. Mahdollisuus keskittyä opiskeluihin koettiin ammatillista kasvua tukevaksi, kun lastenhoito oli järjestynyt ja aikaa vapautui opiskeluun.

”Tiedän on raskas kasva lapsia kaikki no kuitenkin mene tosiaan hyvin kaikki löyty hoitopaikka lapsille ja minulle saa rauhassa opiskella ett sillä tavalla.”

Saamansa taloudellisen tuen johdosta, opiskelijat suhtautuivat **taloudelliseen asemaansa** enimmäkseen positiivisesti. Hyvän taloudellisen tilanteen koettiin helpottavan opiskelua ja näin edistävän ammatillista kasvua ja kehitystä. Varmuus taloudellisesta tilanteesta koettiin rauhoittavana tekijänä. Työvoimapolitiittinen koulutus mahdollisti opiskelijoille muita ammattikorkeakouluopiskelijoita paremman taloudellisen aseman.

Opiskelijat, jotka eivät saaneet tai ottaneet vastaan taloudellista tukea opiskeluihinsa, työskentelivät opintojensa aikana rahoittaakseen opintonsa. Opiskelu työn ohella koettiin raskaaksi ja ammatillista kasvua estäväksi tekijäksi. Opintojen ja työssäkäynnin yhdistäminen osoittautui ajankäytöllisesti huonoksi vaihtoehdoksi, vapaa-aikaa ei juuri jäänyt ja sekin vapaa-aika, joka työskentelyltä jäi, meni etätehtävien tekemiseen.

”Esdäviä tekijöitä se ollut mulle mä olen joutunut opiskeleman niinko työnohessa.”

5.3.2 Läheisten tuki

Opiskelijoille läheisimpiä ihmisiä olivat puoliso, lapset sukulaiset ja ystävät, heillä kaikilla oli oma osuuteensa opiskelun tukemisessa ja arjen toimintojen suorittamisessa.

Puolison tuella oli merkittävä vaikutus opintoihin. Opiskelijoiden kokemukset opiskeluihin ja ammatilliseen kasvuun ja kehitykseen puolisoiltaan saamasta tuesta vaihtelivat kannustuksesta ja fyysisestä avusta vähättelyyn ja aliarviointiin. Puolison merkitys ammatilliselle kasvulle ja kehitykselle koettiin tärkeäksi, positiivinen asenne ja kannustus opiskeluun nähtiin ammatillista kasvua edistävänä tekijänä.

Puolisoilta saadun tuen luonne vaihteli eri opiskelijoiden välillä siten, että osa puolisoista osoitti tukensa opiskelulle osallistumalla enemmän kodin ja perheen asioiden hoitamiseen, antaen näin enemmän aikaa opiskeluiden suorittamiselle. Osa opiskelijoista oli saanut tukea puolisoiltaan enemmän henkisenä kannustuksena ja rohkaisuna sekä kiinnostuksena opintoihin.

”En mä tiedä että mä tukea olisin saanut mutta tietysti mees pitää enemmän nyt sitten huolta kodin asioista ja kaikesta semmosesta että se tuki tulee sitä kautta.”

Opiskelijoissa oli myös niitä, jotka kohtasivat negatiivista suhtautumista ja vähättelyä puolisonsa taholta, joko opiskelua tai itseään kohtaan. Eräs opiskelijoista ei voinut mielestään kysyä neuvoa mieheltään opiskeluun liittyvissä asioissa, koska puolison reaktio oli negatiivinen ja henkilökohtaisesti loukkaava. Puolison kielteinen asenne opiskeluun esti ammatillista kasva ja kehitystä. Perheiden arkeen opiskelun myötä tulleet muutokset vaikuttivat usein puolisoitten suhtautumiseen. Koska maahanmuuttajaperheissä on monesti perinteinen käsitys työnjaosta puolisoitten kesken, oli miesten vaikea hyväksyä muutosten tuomia uusia vaatimuksia heidän toiminnalleen perheessä.

”No ei mies ei auttoi”

Perheen tuki kokonaisuutena oli opiskelijoille tärkeä, lähinnä voimavarjoa antava henkinen yhteys, mutta myös konkreettista apua tarjoava taho. Yksinhuoltajat olisivat toivoneet saavansa enemmän perheen tukea. Yksin vastuun kantaminen lapsista, toimeentulosta ja opiskelusta oli ajoittain raskasta ja vei voimavaroja pois opiskelusta. Opiskelijat kuvasivat perheen merkitystä ammatillisessa kasvu- ja kehitysprosessissa erittäin tärkeäksi. Perheeltä saadun tuen vaikutus opiskelujen etenemiseen ja ammatillisen kasvun muodostumiseen oli huomattava. Opiskelijoiden perhetilanteen erilaisuudesta johtuen perheen vaikutus ammatilliselle kasvulle vaihteli. Opiskelijat, joiden perhetilanne mahdollisti perheeltä saatavan avun, kokivat perheen antavan voimavaroja ja konkreettista apua opiskelulle ja näin osaltaan edistivän ammatillista kasvua.

”Mut olis tietenkin hyvä että perhe olis tukena ja auttais ett lapsien kanssakin kun ongelmia niin sit on yksin kaiken sen kanssa et olis helpompaa jos joku niinku auttais välillä”.

Vanhemman aloittaessa opiskelun vaikutukset tuntuivat perheissä sekä myönteisinä että kielteisinä. Perhe oli kuitenkin opiskelijoille tärkeä voimavara. Opiskelijoiden kommenttien perusteella perheet suhtautuivat opiskeluun pääsääntöisesti hyväksyvästi ja myönteisesti. Opiskelijat, joilla oli kouluikäisiä lapsia, kokivat toimivansa hyvänä esimerkkinä lapsilleen, opiskellessaan aikuisiällä. Vanhemman opiskelu kannusti lapsia näiden omassa koulunkäynnissä, mutta vastaavasti opiskelevat lapset, varsinkin lukio-opintojen suorittajat,

kannustivat ja auttoivat vanhempiaan opiskelussa. Perheet kokivat tärkeäksi opiskelevan vanhemman menestymisen perheen ulkopuolella, tässä tapauksessa opinnoissaan. Perheen tyytyväisyys opintomenestyksestä vastavuoroisesti auttoi opiskelijoita heidän omassa kasvu- ja kehitysprosessissaan.

”Myöskin se perjelle tulee hyvä tuntu että äjiti osaa vielä jotakin ei istua kotona ja hoitaa se kotityötä”.

Opiskelu toi muutoksia perheen arkirutiineihin, jotka eivät miellyttäneet kaikkia. Opiskelun aiheuttamat muutokset vanhempien ja lasten välisessä työnjaossa ja ajankäytössä aiheuttivat ristiriitaa perheissä. Opiskelijan kokema huono omatunto lapsille annettavan ajan vähyydestä oli ammatilliselle kasvulle haitallista. Opiskelijoiden henkilökohtainen elämä ja perhetilanne aiheuttivat ajoittain ammatillista kasvua estäneitä tilanteita. Perheen asuminen erillään kahdessa eri valtiossa aiheutti voimia kuluttavia järjestelyitä matkustamisen ja yhteydenpidon sekä perheestä huolehtimisen osalta. Opiskelijoiden lapset kohtasivat ongelmia, joiden seurauksena opiskelijat kokivat syyllisyyttä ristiriitatilanteissa opiskelun ja lapsista huolehtimisen välillä. Syyllisyyttä koettiin myös opiskelusta sinällään, kun aika perheelle koettiin riittämättömäksi.

”Käytä siellä kotonaki välillä mutta se sitten taas väsyttää ja samas pitäis opiskella”.

Perheen koettiin vaikuttaneen opiskeluun ja sitä kautta ammatilliseen kasvuun ja kehitykseen myös edistävästi. Perheen ja opiskelun yhteensovittamisesta oli myös havaittavissa positiivisia kommentteja. Perheeltä saatu arvostus ja kannustus ovat osaltaan helpottaneet perheen ja opiskelun yhteensovittamista.

Sukulaisten tuki opiskelijoille muodostui useimmiten kannustavasta hyväksynnästä Suomessa suoritettavaa opiskelua kohtaan. Konkreettista apua sukulaisiltaan opiskelijat saivat vaihtelevasti. Sukulaisten antama apu muodostui lastenhoitoon liittyvästä avusta ja joskus opiskelutehtäviin liittyvästä avusta. Sukulaisten tarve tukea ja avustaa opintojen etenemistä omalta osaltaan oli tarpeellinen ja hyvä ammatillista kasvua ja kehitystä edistävä tekijä.

”Se oli veli tässä niin hän auttoi. Hän on se suomen-kielinen opettaja tai tulkki jo saan kysymyksen sähköpostissa.”

Vaikka sukulaiset eivät kaikissa tilanteissa pystyneet tarjoamaan apua opiskelijoille, oli heidän kannustuksensa ja positiivinen asenteensa apuna opiskelijoille henkisesti. Erityisesti opiskelijoiden vanhemmat ilmaisivat suurta tyytyväisyyttä lastensa opiskelusta ja näin kannustivat heitä heidän valitsemallaan tiellä. Vanhempien tyytyväisyys on ymmärrettävää, saavathan heidän lapsensa mahdollisuuden parempaan toimeentuloon Suomessa.

Yhteydenpidossa sukulaisiin koettiin olevan vaikeuksia. Ajankäytön priorisointi on aiheuttanut sen, että sukulaisiin ei tule pidettyä kovinkaan paljon yhteyttä. Yhteydenpito on pitkistä välimatkoista johtuen sidottu teknisiin välineisiin, kuten puhelimiin ja sähköpostiin. Etääntyminen sukulaisista voidaan katsoa ammatillista kasvua haittaavaksi tekijäksi, mutta sen merkitystä ammatilliselle kasvulle ja kehitykselle ei koettu suureksi.

Ystävien tuki ammatillisessa kasvuprosessissa näytti painottuvan keskusteluyhteyden olemassaoloon. Se, että ystävät olivat opiskelijoille keskustelukumppaneina yksi henkisen tuen lähde, vaikutti ystävien kriittisiin kommentteihin opiskelusta. Ystävien kriittiset, osin vähättelevät kommentit voidaan myös ymmärtää kateudeksi toisten tekemää työtä kohtaan. Ystäviltä saatua henkistä tukea ja konkreettista apua arvostettiin paljon. Ystävien antaman avun merkitys ammatilliselle kehittymiselle oli tärkeää ja mahdollisti joissain tapauksissa opinnoista suoriutumisen.

”Ystäviltä mä en tiedä ehkä vähän semmosta että miten sa jaksat ja minkä takia sä oikeen tommoseen ryhtynyt.”

Aika resurssina näyttää olevan opiskelijoiden sosiaalisten suhteiden kannalta merkittävässä roolissa. Yhteydenpito ystäviin koettiin vähäiseksi nimenomaan aikapulan ja työntäyteisen elämänrytmin vuoksi. Ystäviin ja ystävyYTEEN liittyy myös läheisesti yksinäisyyden tunne: osalla vastaajista tilanne oli ystävien suhteen verrattavissa alkuperäiseen kotimaahan jääneisiin sukulaisiin, eli Suomessa ei kaikilla välttämättä ollut paljoa ystäviä.

5.3.3 Yhteisöjen tuki

Opiskelijat työskentelevät opintojensa aikana erilaisissa työyhteisöissä ja ryhmissä. Opiskelijoiden oma opiskelijaryhmä tapasi toisiaan ja työskenteli yhdessä oppilaitoksen järjestämän opetuksen puitteissa. Lisäksi opiskelijat työskentelivät harjoittelupaikoillaan ja osa omilla työpaikoillaan, hoitoalan työyhteisöissä.

Työyhteisön tuki opiskelijoille muodostui pääsääntöisesti työssäoppimispaikoilla, harjoittelujaksojen aikana. Työyhteisöiltä saatu tuki ammatilliseen kasvuun ja kehittymiseen vaihteli. Osalla opiskelijoista oli hyviä, kasvua edistäviä kokemuksia, mutta osa kokemuksista taas oli ammatillisen kasvun kannalta huonoja.

Opiskelijat kokivat edistävänä tekijöinä omalle kasvu ja kehitysprosessilleen työpaikalla vallinneen avoimen ja myönteisen ilmapiirin. Tärkeä harjoittelun ohjaamiseen liittyvä havainto oli, että opiskelijat pitivät erittäin suuressa arvossa koko työyhteisön jäsenten kiinnostuneisuutta ja osallistumista opiskelijan ohjaamiseen. Eräs opiskelijoista koki selkeäksi merkiksi ammatillisesta kasvusta ja kehityksestä taidon ohittaa työyhteisössä syntyviä ristiriitatilanteita. Valmius tämän kaltaiseen reflektioon on ammatillisen kasvun kannalta merkittävä edistävää tekijä.

”Täällä se on todella tärkeä kun opiskelijan kannalta että opiskelija no oppii työskentelmään tiimissä kun on siellä semmoinen myönteinen hyvä semmonen pi toi ilmapiiri ja ystävälline.”

Työyhteisö koettiin myös ammatillista kasvua ja kehitystä estäväksi tekijäksi. Suomalaisen sulkeutuneisuus ja opiskelijoiden laiminlyönti olivat asioita, jotka haittasivat kehitystä. Opiskelijat toivoivat, että työyhteisön jäsenet olisivat aktiivisemmin osallistuneet uusien asioiden esiintuomiseen ja opettamiseen opiskelijoille. Työyhteisön huono ilmapiiri näkyi kateutena ja juoruiluna toisista työntekijöistä ja opiskelijoita. Opiskelijat toivoivat, ettei yleisesti esiintyvää kateuden ilmapiiriä olisi työyhteisöissä. Suomalaisen työkuulttuurin piirre, jossa ystävyys työtovereiden kanssa rajoittui työaikaan ja työpaikalle, koettiin ammatillista kasvua estäväksi tekijäksi, koska opiskelijat olisivat toivoneet läheisempiä suhteita työtovereihin myös vapaa-ajalla.

”Suomalisiin on vaike on suomalaisi ystävi mut niinku työpaikalla minä olen huomannu että suomalainen sitten ku loppu se työaika niin siten loppu se ystävyyski.”

Tiimityön merkitys koettiin tärkeänä ammatillisen kasvun ja kehityksen edistäjänä. Tiimityön merkitys ilmeni työpaikoilla ja opiskelijayhteisössä. Tiimin tuki ja neuvoja antava vaikutus sekä yhteinen päämäärä ja yhdessä tekeminen olivat hyviä ammatillista kasvua edistäviä tekijöitä. Kielteisenä ilmiönä tiimityöskentelyssä koettiin tiimin joustamattomuus. Tiimi, jossa jäsenet eivät työskennelleet tasavertaisina, esti ammatillista kasvua ja kehitystä. Opiskelijat olisivat toivoneet, että kaikki tiimin jäsenet olisivat työskennelleet samojen periaatteiden mukaisesti.

”Niihin ihmisiin voi luotta että niiltä saa tarvittaessa apua ja niiltä voi kysyä neuvoa että tavallan ne pystyvät toimimaan tiiminä ne on luotettavia.”

Opiskeluyhteisön tuki ilmeni myönteisenä kokemuksena oman ryhmän parissa työskentelystä ja ryhmän kautta saaduista sosiaalisista ja ammatillisista kontakteista. Pitkän kotonaolon jälkeen opiskelu toi mukanaan mahdollisuuden toisten hoitajien kanssa tapahtuvaan mielipiteen vaihtoon. Ryhmän koettiin edistävän ammatillista kasvua ja kehitystä kokemusten jakamisen ja sosiaalisen kanssakäymisen kautta.

”Ne mä pitkä aikan istun kotona että mulla on hyvä että mä tutustunut se ihmisen muit sairaanhoitja.”

Muutammat opiskelijat kokivat opiskelijaryhmässä syntyneet ristiriitatilanteet ammatillista kehitystä ja opiskelua estäneiksi tekijöiksi. Ristiriidat ilmenivät yhteistyöongelmina ja selän takana puhumisena sekä toisen opiskelijan asiattomana arvosteluna. Eräs opiskelija kuvasi tilannettaan surkeaksi, koska yhteistyö opinnäytetyön osalta toisen opiskelijan kanssa kariutui. Opintojen suorittaminen oman tiiviin ryhmän kanssa toi esiin tuntemuksia toiminnan kapea-alaisuudesta ja pienestä piiristä ihmisiä, jotka työskentelivät erillään laajemmasta oppilaitoksen opiskelijayhteisöstä. Opiskelijaryhmän taustasta johtuva samankaltaisuus aiheutti eristäytymistä muusta oppilaitoksen toiminnasta. Pienessä ja tiiviissä ryhmässä toimiminen koettiin kapea-alaisempana kuin toiminta tavanomaisissa opiskelijaryhmissä.

”Sit mulla oli ihan surkeeta ett ahaa mitas taas sit min yrittää. Ma luulen että tama tapahtu kaikia selkan takana, että tasta on myöski ihmisiä kuka kertonut hanelle, että minun kanssani kanatta vissin thedä. Voi ollaki sitä varten kun minun suomen kieli on ei hirveän hyvä.”

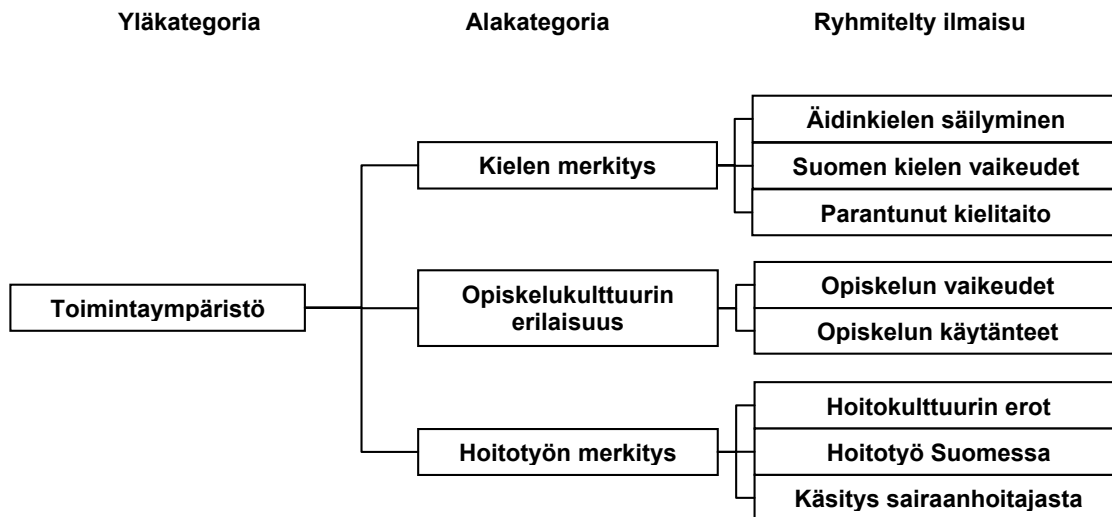
Monen eri kulttuuritaustasta tulevan opiskelijan ryhmässä oman kulttuurin arvostus kasvoi. Työharjoittelupaikoilla oli myös monikulttuurisia ryhmiä, joiden sisällä oman kulttuurin ylläpitäminen oli hankalaa. Opiskelijat toivoivat pienryhmiä, joissa saman kulttuuritaustan omaavat hoitajat voisivat tavata toisiaan. Mahdollisten ryhmien nähtiin edistävän ammatillista kasvua oman äidinkielen säilymisen ja yhteisen taustan avulla.

”Ihan miettiny että täällä pitäis olla semmonen kerho mis tavattais ihan keskenänsä kotimaan kielellä semmoset ja ammatilliset kehittymisetki menis varmasti siinä paremmin.”

5.4 Toimintaympäristö

Aineiston pohjalta muodostettu yläkategoria Toimintaympäristö sisältää alakategoriat Kielen merkitys, Opiskelukulttuurin erilaisuus ja Hoitotyön merkitys (Kuvio 3).

Kuvio 3. Toimintaympäristö

5.4.1 Kielen merkitys

Vaikka opiskelijoilla oli voimakas halu integroitua suomalaiseen yhteiskuntaan, he halusivat säilyttää oman kulttuuri-identiteettinsä. Kielen merkitys oli monitahoinen asia, opiskelijat halusivat oppia suomen kielen, mutta samalla he halusivat säilyttää oman äidinkieltänsä.

Oman **äidinkielen säilyminen** nähtiin tärkeänä oman identiteetin ja kehityksen kannalta. Yhteys omaan kulttuuriin ja juuriin haluttiin säilyttää.

”Joo ettei se unohtuis olen huomannut että puolet sanasta tulee jo suomeksi ja puhut ihan semmosta sekakieltä mutta yritetään aina sit niinku korjata toinen toista ettei se kieli unohtus kuitenkin mun mielestä se on tärkeä.”

Yksi merkittävimpiä ammatillista kehittymistä haitanneita tekijöitä oli **suomen kielen vaikeudet** opiskelussa ja työssä. Opiskelujen alkuvaiheessa puutteet suomen kielen taidossa vaikeuttivat suoriutumista merkittävästi. Opintojen alussa kielitaidon puute teetti runsaasti työtä, lukeminen oli hidasta ja kirjoittaminen hankalaa.

”Esteenä se oli suomen kielitaito alkuvaiheessa koska se minusta tuli tosi paljon ponistelua.”

Parantunut kielitaito koettiin yhdeksi koulutuksen tärkeimmistä saavutuksista. Opiskelujen edetessä kielitaito kehittyi ja opiskelu helpottui kielen osalta, lukeminen oli antoisampaa ja tehtävien tekeminen onnistui nopeammin ja paremmin. Onnistuminen opinnoissa ja käytännön toiminnassa suomen kielen avulla motivoi opiskelijoita ja edisti näin heidän ammatillista kehittymistään.

5.4.2 Opiskelukulttuurin erilaisuus

Opiskelukulttuuri Suomessa oli hyvin erialinen opiskelijoiden aikaisempiin kokemuksiin verrattuna. Opiskelijat pitivät suomalaista vapaamielistä ilmapiiriä hyvänä, toisaalta joitain opiskelun käytänteitä oudoksuttiin.

Opiskelijoiden henkilökohtainen elämäntilanne aiheutti joissakin tapauksissa **opiskelun vaikeuksia**, jotka haittasivat opinnoista suoriutumisessa. Varsinkin perheellisillä opiskelijoilla oli ajoittain vaikeuksia järjestää aikaa ja mahdollisuuksia opiskeluun liittyvien tehtävien tekemiselle. Osa opiskelijoista kuvasi ajankäytön ongelmia siten, että lasten hoidon ja perheestä huolehtimisen jälkeen opiskelutehtävien tekemiselle löytyi aikaa öisin. Tämä oli erittäin raskasta.

”Yrittäny laivassa, mutta ei se onnistu aina tulee joku juttelemaan tai siel ei oo semmosta, että sä istut jonnekki ja luet rauhassa. Aina on joku hälinä ympärillä.”

”Olen valvonu kauan niiden kanssa, kun lapsi on hereillä ei antanut, kun nukkunu. Mulla oli kaksi viikkoa joululoma mun piti neljä viiten asti valvoa ja päivällä olin kotona että lepäilin näin on menny.”

Opiskelun käytänteissä koettiin olevan ammatillisen kehittymisen kannalta estäviä piirteitä. Oppimisympäristön, fyysisen luokkatilan, vaihtuminen koettiin ongelmalliseksi ja opiskelun alussa jopa turvattomuutta luovaksi tekijäksi. Aikaisemmissa opinnoissaan opiskelijat olivat tottuneet vakiintuneeseen opiskeluympäristöön. Muutos ympäristöön, jossa opiskelijat vaihtavat paikkaa opiskeltavan aiheen mukaan, oli aluksi häiritsevää.

Uusien oppimismenetelmien omaksuminen oli opiskelijoiden mielestä hankalaa. Varsinkin iäkkäämmät opiskelijat kokivat uuden tavan opiskella hankalaksi, tai ainakin he vetosivat ikäänsä, perustellessaan uusien oppimistapojen hankaluutta. Opetuksen ja oppimisen erilaisuus, verrattuna opiskelijoiden aikaisempiin kokemuksiin koettiin ammatillista kasvua estäväksi tekijäksi.

”Me emme oo tottuntu siihen kun meidän opiskelu on ollut erialsita se on niinku tottunt tietyllä tavalla opisekelemaan sit se toinen tapa ei vanhassa iässä vielä ei oo helppo.”

Opettajan auktoriteetti oli erilainen, verrattuna aikaisempiin kokemuksiin opettajasta ja opettajan asemasta. Kuvaava kommentti oli opiskelijan mainitsema teittelyn puuttuminen opiskelijoiden ja opettajien välisessä kanssakäymisessä. Opettajan tasavertaisempi asema suhteessa oppilaisiin koettiin alussa hämmentäväksi. Ei tiedetty, miten opettajaan tulisi suhtautua.

5.4.3 Hoitotyön merkitys

Toimiessaan suomalaisissa hoitoalan yksiköissä opiskelijat saivat kokemusta hoitotyön menetelmistä ja periaatteista Suomessa. Aikaisempaan kokemukseensa verrattuna opiskelijoille oli uutta sairaanhoitajalta vaadittava vastuunotto ja hoidon ihmisläheisyys.

Hoitokulttuurin erot hankaloittivat osaltaan käytännön työskentelyä. Opiskelijoille oli muodostunut selkeä ja vahva käsitys hoitotyön toteuttamisesta jo alkuperäisen hoitoalan ammattinsa ja kokemuksensa myötä. Vaikka hoitokulttuureissa tunnistettiin eroavaisuuksia, oli vanhan kokemuksen ja tiedon pohjalle helppo rakentaa uutta tietoisuutta ja hoitomenetelmien käytännön osaamista. Aikaisemman kokemuksen yhdistäminen uuteen tietoon ja työskentelytapoihin havaittiin ammatillista kasvua ja kehitystä voimakkaasti tukevaksi kokonaisuudeksi. Ihmisläheisyys ja ihmisen kunnioittaminen olivat opiskelijoille pääsääntöisesti uusia asioita, joita he kuitenkin olivat

itse pohtineet opiskelunsa edetessä. Vuorovaikutustaitojen oppiminen ja tiedostaminen olivat myös uusia hoitotyöhön liittyviä tekijöitä. Potilaan kokonaisvaltainen hoitaminen ja vapaa suhtautuminen työskentelyyn tukivat omalta osaltaan ammatillista kehittymistä ja opiskelijoiden kasvua kohti uudenlaista sairaanhoitajan ammattia. Vapaampi suhtautuminen potilaiden hoitoon ja potilaiden oma osallistuminen hoitoa koskevaan päätöksentekoon antoivat tilaa opiskelijoiden ammatilliselle kasvulle.

”Mikä viehättää tässä on sitä käytännön hoitotyötä sitä ihmislähtöistä hoitotyötä se on ihan semmonen uusi puoli.”

Opiskelijat pitivät tärkeänä oman oppimisensa kannalta suomalaisen hoitovälineistöön ja menetelmiin tutustumista. Pääsääntöisesti hoitojärjestelyt olivat erilaisia ja laitteet ja välineet poikkesivat aikaisemmasta. Opiskelijat saivat tutustua uusiin hoitomenetelmiin ja työskentelytapoihin. Uusia oppeja pidettiin ammatillista kasvua tukevinä ja mielenkiintoisina.

”Myöskin se oli uuta minulle ja kipupumppa laittaminen ja annoksen oikean annoksen laittaminen myöskin se kaikki oli minulle se asia uutta.”

Hoitotyö Suomessa poikkesi joiltakin osin useimpien opiskelijoiden aikaisemmista kokemuksista. Opiskelijat kokivat hoitotyön perustoimenpiteiden ja käytännön työskentelytapojen olevan samankaltaisia Suomessa ja heidän alkuperäisessä kotimaassaan. Tiedot samanlaisesta hoitotyöstä helpottivat sopeutumista suomalaiseen työskentelytapaan. Samankaltaisuus lisäsi varmuuden tuntemuksia omaa ammattitaitoa kohtaan ja näin edisti sairaanhoitajaopiskelijoiden ammatillista kasvua ja kehitystä.

Yksittäisen hoitajan työskentelyyn liittyvien kysymysten pohtiminen oli opiskelijoille ammatillisen kasvun kannalta tärkeää. Suomessa hoitotyön ihmisläheisyys ja yksittäisen sairaanhoitajan itsenäinen vastuunotto merkittävienkin päätösten tekijänä tai alkuunpanijana oli uusi ja erilainen kokemus, verrattuna opiskelijoiden aikaisempiin kokemuksiin. Päätöksentekokulttuurin erilaisuus ilmeni selkeimmin siinä, että aikaisemmin opiskelijat eivät olleet osallistuneet hoitajana aktiiviseen potilaan hoitoa koskevaan päätöksentekoon, kuten nyt Suomessa odotettiin tapahtuvan.

”Niinku että se alku ei lähtenyt sairaanhoitajasta et se oli meillä niinku päinvastoin tää on hieno ollu nähä että tääl aika paljo otetta sairaanhoitaja niinku sitä näkemystä potilaasta huomioon.”

Eräs opiskelijoista kuvasi hoitotyön luonteen eroja tiivistetysti, puhuessaan kirjaamisen ja kirjallisten töiden epämieluisuudesta. Suomalaisessa hoitotyönkäytännössä sairaanhoitajan vastuulla on joukko kirjallisia hoitoprosessiin liittyviä töitä. Opiskelijan näkemys omasta roolistaan hoidon käytännön toteuttajana on nähtävissä voimakkaana vanhan kokemusmaailman vaikutuksena käsitykseen sairaanhoitajan työstä.

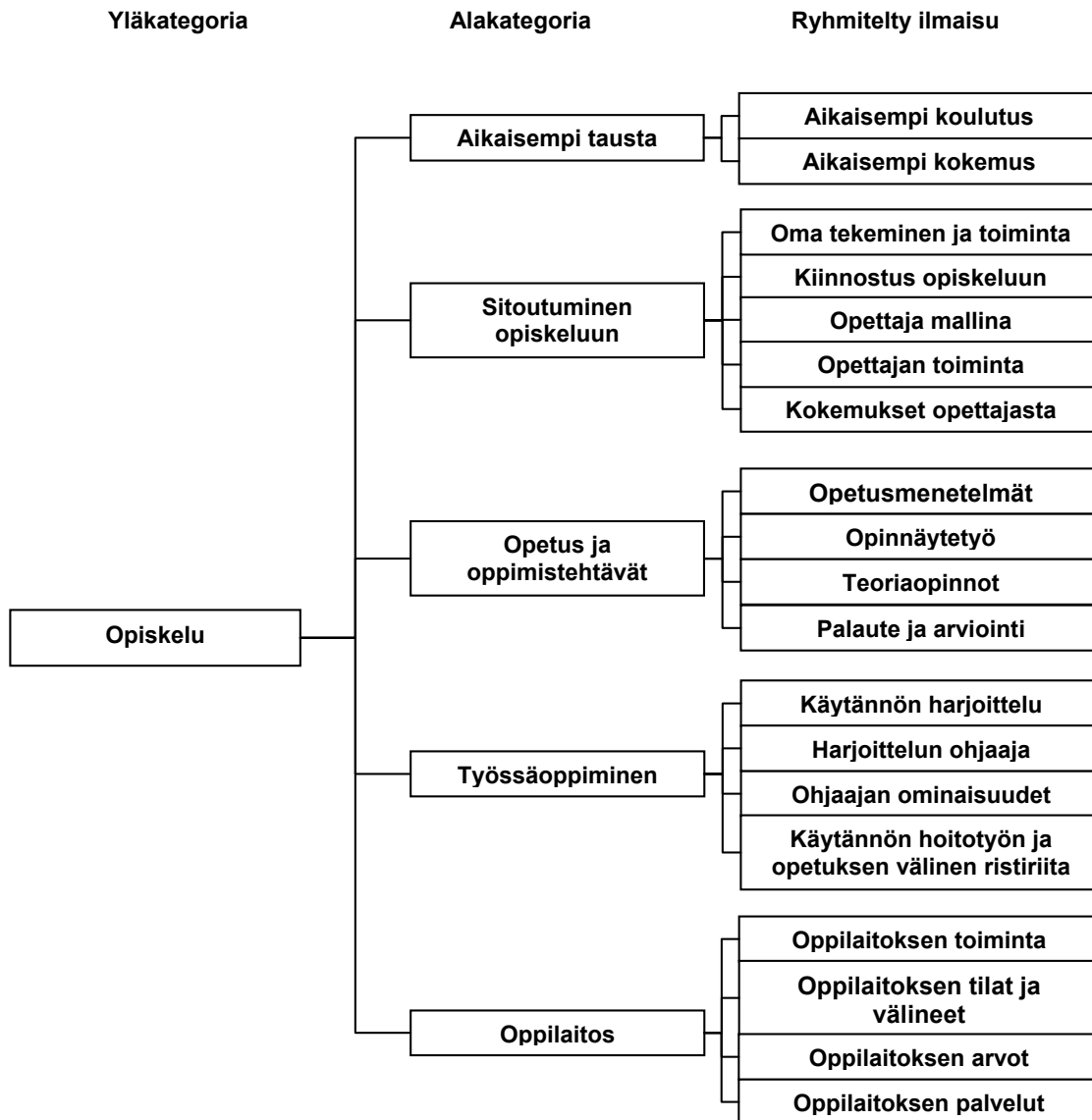
”Kirjaamiset ja kaikki paperihommat niistä mä en tykkä yhtään.”

Opiskelijoiden **käsitys sairaanhoitajasta** ammattikuntansa edustajana muodostui pitkälti aikaisemman kokemuksen ja käytännön hoitotyössä saatujen mallien pohjalta, opettajia ei useimmiten nähty mallina sairaanhoitajasta. Ammatillisen kasvun ja kehityksen kannalta merkittävässä roolissa olivat käytännön harjoittelupaikoilla työskennelleet sairaanhoitajat. Heidän esimerkkinsä vaikutti käsitykseen sairaanhoitajuudesta ja siten edisti opiskelijoiden ammatillista kehitystä. Käytännön hoitotilanteissa toimista pidettiin merkittävänä kehitykseen vaikuttaneena tekijänä, työskentelytapojen oppiminen edisti ammatillista kasvua. Opiskelijat ymmärsivät toisen hoitajan työskentelystä oppimisen merkityksen. Vastauksista kävi ilmi selkeä arvostus käytännön työmenetelmien ja työskentelytapojen hallintaa kohtaan. Todellisten työtilanteiden painuminen opiskelijoiden mieleen koettiin voimavaraksi tulevassa sairaanhoitajan ammatissa.

”Ne toimenpiteet on tärkeitä että kyllä mulle on näytetty ihan mallin mukaan että näin se tehdään nyt sillä tolla tällä tavall ja sitten vain opin sen mallista tavallaan.”

5.5 Opiskelu

Opiskelua käsittelevä yläkategoria muodostui Aikaisempaa koulutusta ja kokemusta, Sitoutumista opiskeluun, Opetusta ja oppimistehtäviä, Työssäoppimista sekä Oppilaitosta käsittelevistä alakategorioista (Kuvio 4).

Kuvio 4. Opiskelu.

5.5.1 Aikaisempi tausta

Opiskelijoiden taustat olivat vaihtelevia. Yhteisenä nimittäjänä kaikille opiskelijoille oli aikaisempi, omassa kotimaassaan hankittu hoitoalan koulutus. Opiskelijoilla oli monipuolinen ja joissain tapauksissa pitkäkin työkokemus hoitoalalta.

Aikaisemman koulutuksen antamat valmiudet koettiin ammatillista kasvua ja kehitystä edistäväksi tekijäksi. Verrattaessa aikaisempaa koulutusta nyt käynnissä olleeseen koulutuksen löysivät opiskelijat koulutusten väliltä merkittäviä eroavaisuuksia. Koulujärjestelmien väliset erot kiteytyivät lähinnä erilaisen oppimiskäsityksen aiheuttamaan erilaisuuteen opetuksen toteutuksessa ja oppimisen varmistamisessa.

”Meidän koulusysteemi aivan erilainen kuin Suomessa siellä meidän mielipidettä ei oteta huomioon pitää aina mitä on kirjasta löyty sen tentissä piti laitta ylös.”

Aikaisempi koulutus oli antanut opiskelijoille hyvät perustiedot. Anatomian ja erilaisten sairauksien tuntemuksen katsottiin olevan hyvin hallinnassa jo aikaisemman koulutuksen perusteella. Aikaisemmin hankitusta lääkehoidon hyvästä tuntemuksesta katsottiin olevan hyötyä ammatilliselle kasvulle. Opiskelijoiden aikaisemman koulutuksen sisällön on usein määritellyt lääketieteellinen lähestymistapa hoitotyöhön. Se selittää kommentit vahvasta osaamisesta anatomian lääkehoidon ja sairauksien osalta.

Aikaisempien opintojen suuren käytännön harjoittelun määrän katsottiin olevan tärkeää ammattitaidolle. Aikaisemmasta koulutuksesta tulevan hyvän käytännön taitojen hallinnan katsottiin auttavan nykyisessä koulutuksessa suoriutumista. Opiskelijat kokivat, että kerran hankitut hyvät kädentaidot pysyvät mielessä ja niiden pohjalle on hyvä rakentaa uutta tietämystä ja osaamista. Käytännön työskentelyn nähtiin opettavan parhaiten toimenpiteiden suorittamista. Eroja käytännön opetussisällöissä kuvattiin esimerkiksi lihakseen pistämisen opetuksessa, joka oli opetettu eri tavalla aikaisemmin. Nykyisen koulutuksen avulla saatu uusi tieto toi opittuihin toimintatapoihin muutoksia. Käytännön työskentelyn painotus korostui aikaisemmassa koulutuksessa, verrattaessa aikaisempaa koulutusta nyt Suomessa saatavaan koulutukseen. Suomalaisen koulutuksen hoitotieteen merkitystä korostava lähestymistapa koettiin ammatillisen kasvun esteeksi, koska hoitotieteen koettiin olevan erillään käytännön hoitotyöstä.

”Kun olimme lihaksen pistäneet meillä venäjällä aikasemmin ainakin ei ollut noin että pitää viedä sitä vähäsen että tuleeko verta ruiskun se tuli uutena.”

Osa opiskelijoista oli suorittanut Suomessa lähihoitajan tutkinnon. Lähihoitajakoulutuksen koettiin antavan hyvät lähtökohdat ammattikorkeakouluopinnoille. Lähihoitajien

opetuksessa oli paljon sisältöjä, joita pystyttiin suoraan hyödyntämään sairaanhoitajan työssä.

Koska opiskelijat olivat taustaltaan hoitoalan työntekijöitä, oli heillä **aikaisempaa kokemusta** työskentelystä hoitoalalla. Opiskelijoilla oli pääsääntöisesti pitkä ja monipuolinen terveyden hoitoalan työkokemus omassa maassaan. Käytännön työskentelyn tuoma kokemus lisäsi opiskelijoiden itseluottamusta ja antoi heille varmuutta omista taidoistaan, edistäen näin ammatillista kasvua ja kehitystä. Useat opiskelijat näkivät omat kädentaitonsa erityisen hyvinä. Tämä on suora seuraus kädentaitojen korkeasta arvostuksesta heidän kotimaansa hoitokulttuurissa.

”No se käsillä tekeminenki että siitäkin on kyllä aika paljon otettavaa.”

Osa opiskelijoista oli tehnyt lähihoitajan työtä Suomessa ennen opintojensa aloittamista. Lähihoitajantyön tärkeimpiä ammatillista kasvua ja kehitystä edistäviä tekijöitä olivat kielitaidon paraneminen ja suomalaiseseen hoitokulttuuriin tutustuminen. Parantunut kielitaito ja hoitoalan ennalta tunteminen auttoivat opiskelijoita ammattikorkeakouluopinnoista suoriutumisessa. Työskentely suomen kielellä, suomalaisessa työympäristössä auttoi sopeutumaan uuteen ympäristöön.

”Rupesin tekemään lähihoitajan töitä että ainakin mun kielitaito paranee ja tutustun suomen hoitoalan systeemiin tai sairaalasysteemiin.”

5.5.2 Sitoutuminen opiskeluun

Opiskelijoiden sitoutuminen opiskeluun perustui omaan työskentelyyn, kiinnostukseen opettajan antamaan malliin, opettajan toimintaan ja opettajasta saatuihin kokemuksiin. Opiskeluun sitoutuminen kiteytyy kiinnostuksen ja motivaation olemassa oloon sekä vastuunkantamiseen.

Oma tekeminen ja toiminta oli tärkeä ammatillista kasvua edistävä tekijä. Työn tekeminen opintojen edistymiseksi nähtiin vastuukysymyksenä omasta opiskelusta. Haastateltavat näkivät, että opiskelijan tulee itse toimia vastuullisesti eikä odottaa toisten tekevän asioita valmiiksi opiskelijoiden puolesta. Velvollisuudentunne ja pelko häpeän kokemuksista olivat myös esiin nousseita ajatuksia. Koska oli saatu mahdollisuus

opiskella, koettiin velvollisuudeksi menestyä opinnoissa: mikäli ei olisi opinnoissaan menestynyt, olisivat häpeän tuntemukset olleet kiusallisia.

”Minusta siinä on se merkitys että otat vastuun, että ei vain sitä mitä koulussa tuntilla kuulet ja mutta pitää lukee itelle ja hakee tiedot itelle netistä ja kirjoista ihan minusta on niinku se merkitys että ryhtyt töihin ja otat sen vastuun että pitää lukee ja noin mielestäni.”

Opiskelijat olivat erittäin motivoituneita opintojensa suorittamiseen ja sairaanhoitajan ammatin hankkimiseen. Haastateltavat korostivat omaa itseään motivaation lähteenä eli he kokivat opiskelevansa ensisijaisesti itsensä vuoksi. Motivaation kerrottiin olleen korkealla opiskelun alussa ja motivaatio säilyi, koska opiskelijoilla oli halu ja tarve valmistua sairaanhoitajan ammattiin ja näin päästä työskentelemään Suomessa opiskelemaansa ammattiin.

Jotkut opiskelijoista olivat itseään kohtaan vaativia, jopa ankariakin. He vaativat itseltään säännöllisyyttä, aikatauluissa pysymistä ja yleisestikin lupaamiensa asioiden tekemistä. Itselle asetetut vaatimukset ilmenivät selkeimmin annettujen tehtävien aikataulussa pysymisessä, erinäisistä vastoinkäymisistä huolimatta. Aikaisemmissa opinnoissaan haastateltavat olivat tottuneet toimimaan tarkkojen ohjeiden ja tiukkojen sääntöjen mukaisesti, joten he toimivat pitkälti tällä aikaisemmin opitulla tavalla myös nyt Suomessa.

”Pakotta itteä että mun täyty mun on pakko tehdä kun mä vähän semmonen laiska ihminen.”

Opiskelijoiden **kiinnostus opiskeluun** vaikutti ammatillista kasvua ja kehitystä edistävästi. Opiskelijat olivat kiinnostuneita opiskelemaan uusia asioita ja kehittämään itseään. Aktiivinen omatoiminen työskentely koettiin mielenkiintoiseksi. Opinnoista suoriutumiseksi opiskelijat hankkivat omaehtoista lisäkoulutusta vaikeaksi kokemillaan alueilla, tästä hyvänä esimerkkinä opiskelija, joka paransi tietoteknistä osaamistaan itse hankkimansa koulutuksen avulla.

”Se oma se mielenkiinnostus ja aktiivisuus et se on se tärkeä.”

Omatoimisuuteen ja aktiiviseen toimintaan koettiin sisältyvän myös negatiivisia piirteitä. Osa haastateltavista olisi odottanut aloitteellisuutta enemmän muidenkin kuin itsensä taholta. Aloitteellisuuden puuttuminen vaivasi erityisesti käytännön harjoittelua työyhteisöissä, ohjauksen saamiseksi opiskelijat joutuivat olemaan itse aloitteentekijöinä. Opiskelijat olisivat toivoneet suurempaa kiinnostusta opintojaan kohtaan käytännön harjoittelun ohjaajilta työpaikoilla, jotta he olisivat saaneet uusia oppimiskokemuksia ja näin edistyneet ammatillisessa kehityksessään.

Opiskelijoiden kiinnostusta opiskelua kohtaan kuvastaa hyvin se, että vaikka opiskelussa oli vaikeuksia ja opiskelun lopettamista harkittiin, ei ryhmästä kukaan lopettanut opiskelua. Opiskelijoiden pitkäjänteisyys ja halu asioiden loppuun viemisestä ilmeni useissa vastauksissa. Valmistuminen oli tavoite, joka edesauttoi kiinnostuneisuuden ja motivaation säilymistä.

Opettaja mallina sairaanhoitajasta jakoi opiskelijoiden mielipiteitä. Opiskelijoilla oli jonkinlainen käsitys sairaanhoitajan mallista aikaisemman kokemuksensa perusteella. Toisilla kuva sairaanhoitajasta oli selkeämpi ja vahvempi kuin toisilla. Eri henkilöiltä saadut esimerkit vaikuttivat mielikuvaan sairaanhoitajan ammatillisesta työskentelystä. Osa opiskelijoista oli sitä mieltä, että sairaanhoitajana toimimisen esikuvaa ei voi muodostua, jos ei näe esikuvana olevan henkilön työskentelyä käytännön työssä. Kontakti opettajiin muodostui vain koulussa, joten esikuvaa sairaanhoitajasta ei käytännön hoitotyön kautta päässyt muodostumaan. Näiltä osin opettajan vaikutus ammatilliseen kasvuun ei muodostunut merkittäväksi tekijäksi.

”Jahah en ole nähnyt heitä käytännön hoitotyössä en tiedä miten se opiskelu olis sitten jos he olis vaikka mun työpaikkaohjaajia.”

Osa opiskelijoista puolestaan koki opettajien merkityksen ammatillisen esikuvan muodostumisessa tärkeäksi. Opettajien erilaisuus koettiin rikkautena esikuvan syntyemisessä sairaanhoitajuudesta. Osa opiskelijoista yhdisti opettajan ammatillisen toiminnan myös ammatillisuudeksi opettajan toimiessa sairaanhoitajana. Yksittäisen opettajan työskentelytapa sai positiivista palautetta. Palautteessa opettaja kuvattiin ammatilliseksi ja esimerkilliseksi henkilöksi, jonka vaikutus esikuvana opiskelijalle oli merkittävä. Näin opettajan toiminta edisti osaltaan opiskelijoiden ammatillista kasvua.

Opettaja pystyy omalla persoonallaan vaikuttamaan voimakkaasti opiskelijoiden kasvu ja kehitysprosessiin.

”On kyllä esimerkki Xxx Xxx minustakin aivan ihana ihminen. Tama ihmine minä haluan opiskella sillä tavalla että hänellä on aika iso ammatillisuus. Hän ossa ja oppi hän osaa tehdä hän osaa kaikki olisi halunnut samallatavalla kuin han etta.”

Opiskelijat kokivat **opettajan toiminnan** olevan merkittävää opiskelijan kehityksessä. Opiskelijat saivat opettajilta tukea ja kannustusta. Tämä merkitsi sitä, että osaltaan opettajat olivat vaikuttamassa opiskelumotivaation ylläpitämiseen ja näin edistivät ammatillista kehittymistä. Opettajat pystyivät luomaan toimivan yhteistyön opiskelijoiden ja itsensä välille. Opettajien erilaiset lähestymistavat opetettaviin aiheisiin koettiin positiivisena asiana. Vaihtelevat tavat opettaa ja painotta asioita eri näkökulmista tekivät opiskelun mielenkiintoiseksi. Opiskelijat kokivat tärkeäksi sen, että opettajat toivat esiin näkökulmia omaan erityisosaamiseensa perustuen.

”Sillä oli opettajalla tosi iso rooli.”

Opiskelijat näkivät opettajan persoonan tärkeäksi oppimisprosessin edistäjänä. Opettajan kohtaaminen tasavertaisena ihmisenä mahdollisti välittömän opiskeluilmapiirin muodostumisen ja luontevan yhteistyön syntymisen. Välitön yhteys opettajan ja opiskelijan välillä oli haastateltaville uusi kokemus. Aikaisemmat kokemukset opettajista perustuivat tiukkaan arvojärjestelmään ja auktoriteettien syntymiseen sääntöjen pohjalta.

”Sitten myös niiten opettajien ja heidän persoonien pohjalta että on ollu totella yllätys että miten mukavia ja niinku ihan sua ihmisenä ottavia ihmisiä on olemassa.”

Opettajien toiminnassa heidän tavoitettavuutensa sai paljon kiitosta opiskelijoilta. Opiskelijoiden mahdollisuus ottaa yhteyttä opettajaan ja saada neuvoja ja ohjausta epäselvissä asioissa edisti opintoja ja ammatillista kasvua. Opiskelijan kokemus siitä, että opettajat olivat läsnä ja heitä varten, antoi opiskelijalle turvallisuuden tunteen opintojen suorittamisessa. Opettajan aito ja vilpitön kiinnostus opiskelijoita kohtaan luo ammatillista kehittymistä edistävän ilmapiirin oppilaitokseen.

”Kaikki mitä minä halu tietää minä voin suoraan soittaa että minä voin illalla soittaa ja kysyä tanma ja tama tilanne.”

Opiskelijoiden **kokemukset opettajista** olivat poikkeuksetta positiivisia. Yhteistyö opettajien kanssa oli sujuvaa ja välitöntä. Opettajien myönteinen ja positiivinen suhtautuminen edistivät opiskelijan kehitystä sairaanhoitajan ammattiin. Toimiva yhteys opettajan ja opiskelijan välillä kasvatti keskinäistä luottamusta ja erilaisuuden ymmärtämistä. Opettajien saama kiitos kuvaa yleistä tyytyväisyyttä koulutukseen ja ihmisten kohteluun oppilaitoksessa.

”Ja opettajat oli tosi upeat meillä”

Opettajien kiinnostus omaa työtään kohtaan välittyi opiskelijoille. Opiskelijoiden kiinnostuneisuus ammattia ja opintoja kohtaan lisääntyi opettajien antaman esimerkin avulla. Opettajien kyky siirtää oma kiinnostuneisuutensa opetettaviin aiheisiin opiskelijoille lisäsi opiskelijoiden halua oman ammattitaitonsa kehittämiseen.

”Se oma innostus ja oma kiinnostus sitä kohtaan mitä hän opettaa jos hän on itse innostunut ja kiinnostunut niin tietysti se välittyy myös opiskelijoihin.”

Opiskelijoiden mielestä opettajilla oli suuri merkitys positiivisen ilmapiirin luojina. Myönteinen ja vapautunut opiskeluilmapiiri tuki ryhmän yhteenkuuluvuuden muodostumista. Yhtenäinen opiskelijayhteisö kykeni kannustamaan toisiaan opinnoissaan. Vapautuneen ilmapiirin merkitys opiskelijoiden suhtautumiselle opiskeluun helpotti vieraassa kulttuurissa tapahtuvaa opiskelua.

”Opettajan kanssa voit suhtautua vapaasti se on mulle tärkeä ja se on paljon auttanu ja helpottanu.”

5.5.3 Opetus ja oppimistehtävät

Opetusta ja oppimisen arviointia haastateltavat kuvasivat heille uusien opetusmenetelmien ja uudenlaisen arviointitavan pohjalta. Opetusmenetelmät jakoivat mielipiteitä, arviointimenettelyä pääsääntöisesti kuvattiin onnistuneeksi. Oppimistehtävistä päättötyön osuus nousi ymmärrettävästi merkittävään asemaan ammatillisessa kehityksessä.

Lisäksi opintojen alussa tehty *hoitamisen idea* etätehtävä useissa vastauksissa mieleen jääneenä ja kehittäväenä prosessina.

Opetusmenetelmien erilaisuus verrattuna opiskelijoiden aikaisempiin kokemuksiin sai pääsääntöisesti myönteistä palautetta, mutta joukossa oli myös menetelmiä, joita kaikki opiskelijat eivät kokeneet erityisen mielekkäiksi. Opetusmenetelmistä kysyttäessä opiskelijoiden vastauksista kävi ilmi opiskelijan oman mielipiteen esittämisen ja opetustilanteeseen aktiivisesti osallistumisen olleen uusi ja mielenkiintoinen tapa oppia. Aikaisemmat oppimiskokemukset muodostuivat pääasiassa luentomuotoisesta opetuksesta, jossa opiskelijan rooli opetustilanteessa oli passiivinen. Opiskelijan oman mielipiteen esiin tuominen mahdollistaa keskustelevan oppimisilmapiirin syntymisen ja luo tilaa pohdinnalle, joka edistää opiskelijan monipuolista tiedon rakentamista.

”Tykään siitä että täällä saa opettajan kanssa keskustella asioista että ei ole niinku yksipuolista tämä opetus et se on just nimenomaan niinku keskustelun kautta ja kehitetään.”

Ryhmätöiden käyttö opetuksessa oli yleistä. Opiskelijoiden mielipiteet ryhmätöistä oppimismenetelmänä jakaantuivat. Osa haastatelluista piti ryhmätöitä opettavaisina ja hyödyllisinä. Ryhmätöiden hyöty nähtiin erilaisten mielipiteiden rikkautena ja monipuolisena asioiden ja ilmiöiden käsittelynä tehtäviä suoritettaessa. Ryhmätyön, menetelmänä, koettiin kehittäväen toisten kuuntelemista ja erilaisten mielipiteiden hyväksymistä.

”Ryhmätyöt sekin sopeuttaa toisen ihmisen kanssa antaa toiselle päättää ja sopeuttaa ihan tulla yhteen tulokseen.”

Ryhmässä työskentely oli joillekin opiskelijoille hankalaa. Ryhmätyöskentelyn ongelmat syntyivät yhteisen ajankäytön ongelmista sekä yhteistyön ongelmista muutamien opiskelijoiden välillä. Yhdessä työskentely koulun ulkopuolella oli opiskelijoiden erilaisista elämäntilanteista johtuen hankalaa. Ryhmiä muodostettaessa syntyi ryhmiä, joissa vahvat persoonat johtivat ryhmän toimintaa haluamaansa suuntaan ja saivat muutamat ryhmän jäsenistä turhautumaan ja jopa pahoittamaan mielensä. Ryhmän toimivuus on ryhmätöiden onnistumisen kannalta välttämätöntä. Mikäli ryhmän jäsenet kokevat kilpailevansa keskenään, on ryhmän toimivuus uhattu.

Suuret ryhmät koettiin ryhmän toimivuuden kannalta hankaliksi, verrattuna pienempiin ryhmäkokoihin. Pienemmissä ryhmissä yksittäisen opiskelijan mielipiteen huomioiminen toteutuu paremmin kuin suuressa ryhmässä. Osa opiskelijoista koki, että satunnaisesti valittu ryhmä toimii paremmin kuin työskentely aina samassa ryhmässä. Satunnaisesti valittujen ryhmien toiminnassa on ammatillisen kasvun kannalta merkittävää oppia käsittelemään erilaisia ihmisiä ja heidän mielipiteitään rakentavasti, kuitenkin omista periaatteistaan liikaa tinkimättä.

”No ryhmätyöt on hyvä siinä suhteessa että tulee niinku meit on aina tehty eri ryhmät ettei me oltas koko aika yhdessä niin siinä opiskelee just sitä että sä joututki eri ihmisten kanssa.”

Itsenäinen opiskelu koettiin kehittäväksi ja omaa itsevarmuutta tukevaksi tavaksi opiskella. Itsenäinen opiskelu ymmärrettiin aikuisopiskeluun hyvin soveltuvaksi opiskelumuodoksi. Aikuisopiskelijoiden velvoitteet ja tarpeet vaativat joustavuutta opiskelumenetelmissä. Koska osalla opiskelijoista on vastuu perheestä ja lapsista sekä osalla opiskelijoista on työpaikka tai tarve työssäkäyntiin opintojen ohella, mahdollisti itsenäinen työskentely opinnoista suoriutumisen. Eräs opiskelijoista koki itsenäisen opiskelun hankalaksi, koska hänelle tuotti vaikeuksia tehtävien tekeminen yksin vaaditussa ajassa. Itsenäinen opiskelu oli opiskelijalle uusi kokemus. Uuden, itsekuria vaativan työskentelytavan opettelu vaati aikaa ja oikeanlaista asennoitumista tehtäviin.

”Minusta se on hyvä menetelmä koska se on aikuisopiskelu jo aikaisemmin tutkinto.”

Luento-opetus sai opiskelijoilta hyvää palautetta. Heidän mielestään luennot oli keskustelevalta toteutustapansa johdosta mielenkiintoisia ja kehittäviä. Luennon elävöittäminen dialogilla luennoitsijan ja yleisön kesken tekee opetustilanteesta mielenkiintoisen ja opetettavista asioista helpommin omaksuttavia.

”Minusta oli järjestetty hyvin että ne luennot oli tosi antosa sitten oli semmoset että ei vaan opettaja siellä puhunut että me kakki olimme äänessä voimme olimme voinet keskustella asioista.”

Draamaharjoitukset olivat pääsääntöisesti ammatillista kasvua edistäviä opetusmenetelmiä. Harjoitukset opettivat ymmärtämään toisen ihmisen asemaa ja

tilannetta. Opiskelija, joka joutui riippuvaiseksi toisten avusta, pystyi pohtimaan hoitajan avusta riippuvaisen potilaan tilannetta. Jotkut opiskelijat kokivat draamaharjoitukset turhina ja ammattitaidon kehittymiselle merkityksettöminä. Kun draamaharjoituksen yhteyttä todelliseen hoitotyöhön ei nähdä, syntyy tunne turhasta näyttelemisestä. Tästä seuraa turhautuneisuutta ja motivaatio-ongelmia.

”Keksiä itse joku oikea tilanne mä en pyst sitä tekemän mä olisin näyttelijä jos mä siihen pystyisin.”

Videon käyttö oppimistilanteessa potilaan ohjauksesta jakoi opiskelijoiden mielipiteitä, kielteiset mielipiteet olivat vahvoja ja perusteltuja. Nauhoitetut tilanteet eivät pääse riittävän lähelle todellista ohjaustilannetta, häiriötekijöiden vaikutus opiskelijan suoritukseen korostuu.

Laboraatio-opetus sai opiskelijoilta pelkästään myönteistä palautetta. Opiskelijat kokivat kädentaitojen harjoittelun tärkeäksi ennen työharjoitteluun menoa. Opetuksen kertaus vahvisti kädentaitojen osaamista ja toi varmuutta työskentelyyn. Tällä oli ammatillista kehitystä edistävä vaikutus. Hoitovälineiden ja työtapojen erot eri kulttuurien välillä eroavat toisistaan jonkin verran. Siksi on tärkeää, että tietyt käytännön hoitotoimenpiteet kerrataan koulussa ennen käytännönharjoitteluun osallistumista. Opettajan käyttämät esimerkit opetuksen yhteydessä koettiin opettavaisiksi ja tietoa välittäviksi. Aidot tapausesimerkit todellisesta hoitotilanteesta auttavat ymmärtämään opetettavan kokonaisuuden yhteyden työelämän osaamisvaatimuksiin.

”Ohjet että mitä se verisuoni mitä on katetrointi tehny se tämä ohjet minun palautu se muisti että minä en voi mennä se potilaan jos e minä en muista ja tehdä piti koulussa me ensin harjotella se pistokset ja elvytys kaikki tämä se myös auttaa.”

Opiskelijat tekivät opintojensa aikana muutamia opintokäyntejä. Opintokäynneistä katsottiin olevan hyötyä ammatilliselle kasvulle ja kehitykselle ja niitä olisi toivottu lisää. Opintokäynnit ovat tehokkaita hoitotyön tiedon siirtämisessä opiskelijoille. Opintokäyntien avulla saavutetaan suuri tietomäärä lyhyessä ajassa, usein mieleenpainuvalla tavalla.

Ulkopuolisten luennoitsijoiden käyttöä toivottiin enemmän, kokemukset ulkopuolisista luennoitsijoista olivat hyviä. Haastateltavat näkivät oppilaitoksen ulkopuolelta, työelämästä, tulevien luennoitsijoiden asiantuntijuuden omalla osaamisalueellaan hyödylliseksi ammattitaidon kehittymisen kannalta. Toive käytännön työn läheisemmästä yhteydestä opetukseen ilmenee tässä opiskelijoiden mielipiteessä.

”Voisko pyytää että terveysasemalta joku haavahoitovastaava tai diabeeteshoitaja tai joku mielenterveystiimin ohjaaja tai joku semmonen ihminen tulis vaikka kertomaan meille opiskelijoille että vaikka haavahoidoista ne perusasiat siellä koulussa että sitten kun me mennään kentälle niin sitten meillä on se tavallan meillä on se tietopohja.”

Opinnäytetyön merkitys tärkeimpänä kirjallisena työnä oli selkeä. Opinnäytetyö koettiin yleisesti työlääksi ja laajaksi kokonaisuudeksi. Opinnäytetyön merkitys siirtymisessä opiskelijan roolista alkavaan sairaanhoitajuuteen oli tärkeä. Opinnäytetyö auttoi opiskelijoita käytännön hoitotyön ja hoitotieteen tuottaman teorian yhdistämisessä, opinnäytetyön avulla henkinen kasvu sairaanhoitajan ammattiin vahvistui. Opinnäytetyötä tehdessään opiskelijat joutuivat perehtymään valitsemansa aiheen teoreettiseen tietoon ja yhdistämään aikaisemmat tutkimustulokset omaan tutkielmaansa. Opinnäytetyön merkitys sairaanhoitajaopiskelijan kehitysprosessissa oli merkittävä, koska opiskelijat joutuivat itsenäisesti pohtimaan saamiensa tutkimustulosten yhteyttä hoitotieteen tuottamaan tietoon ja käytännön työelämässä vallitseviin käsityksiin.

”Toisell taval ajatus syntyy ja se ei oo mitän harjottelukokemus se vaan jus tullu ku tehny tä opinnäytetyö olen paljon lukenut olen keskustellut sairaanhoitajan kanssa tämä minustakin mitä ihan ensimmäiseksi.”

Opiskelijat kuvasivat **teoriaopintojen merkitystä** suureksi oppimisprosessin kannalta. Haastatteluiden mukaan teoriatieto tuki käytännön hoitotyön menetelmiä. Luottamus koulussa opiskeltuun teoriatietoon vahvistui käytännön työstä saadun teoriaa tukevan kokemuksen kautta.

Kirjalliset tehtävät, joita suoritettiin käytännön työharjoitteluihin liittyen, olivat opiskelijoiden ammatillista kehitystä edistäviä tekijöitä. Tehtävien suorittamisessa opiskelijoilla oli vapaus käyttää erilaisia tietolähteitä. Ensimmäiseen käytännön harjoitteluun liittynyt kirjallinen

tehtävä oli onnistunut, koska opiskelijat muistivat vielä opintojen loppuvaiheessa kyseisen tehtävän tuoman hyödyn omalle oppimiselleen.

”Meidän ensimmäinen harjoittelu aikana meillä oli hoitamisen idea tehtäväkin siellä harjoittelupaikalla saimme paljon idea tekemään sitä tehtävää pohdintaa ja on ihan iso rolli suuri vaikutus sinne opiskelijan edistämiseen käytännön joo kyllä.”

Useat opiskelijat kokivat saamansa **palautteen ja arvioinnin** rakentavana ja kehittävänä sekä ammatillista kasvua edistäneenä. Aikaisemmat kokemukset palautteesta ovat olleet erilaisia, osa opiskelijoista olisi toivonut palautteen olevan perinteisen tavan mukaan suorituksista annettua kriittistä arviointia. Palaute, jossa suorituksen positiiviset ja hyvät asiat puretaan auki alussa ja mahdolliset puutteet ja virheet nähdään kehittämiskohteina ja lisäyksinä olemassa olevaan suoritukseen, oli opiskelijoille uusi kokemus. Uudenlaiseen palautteen antotapaan sopeutuminen vaatii oman aikansa. Opiskelijoiden mukaan asioiden oppiminen oikein oli mahdollista vain, jos palautteessa puututtiin väärin tekemiseen tai virheisiin suoraan.

”Vaika annat sata hyvä palaute ne ei ehkä jää kuin yksi negatiivinen palaute se jää ja sitten yrittät jatkuvasti korjata sen näistä on hyvin hyödyllistä opiskelijalle kyllä tulevaisuudessa.”

”On tosi hyvä ammattikasvo ninko kannalta että nyt ja osata näyttää jos mä teen jotaki väärin.”

Eräs opiskelija havaitsi palautteen, jossa opettaja vaati opiskelijalta omaa pohdintaa virheen havaitsemiseksi, erittäin opettavaiseksi ja hyväksi tavaksi toimia. Opiskelija oppi havaitsemaan tekemiään virheitä ja analysoimaan omaa työskentelyään. Oman työskentelynsä arviointi auttaa opiskelijaa tiedon rakentumisessa konstruktivistisen reflektion avulla. Opiskelijan kokemus hitaasta palautteen saamisesta oli opiskelua haittaava tekijä. Opiskelija olisi toivonut nopeampaa palautteen antoa. Koska itse oli noudattanut tehtäville annettuja aikatauluja, oli hän mielestään vastavuoroisesti oikeutettu saamaan palautteen suorituksestaan kohtuullisessa ajassa.

”Mä olisin sitä palautetta halunnu ei nyt ihan heti mutta ainakin viikon sisällä jonkinlaisengin että olis tota koska minua ei kiinosta jos muut ei tee se on heidän ongelma mun mielestä se ei kuulu mulle ett mä oon oman työn esittäny ja mä haluaisin siitä myös vastauksen että semmonen vähän se oli asia mikä jäi mua harmittamaan.”

5.5.4 Työssäoppiminen

Työssäoppiminen kuului oleellisena osana koulutukseen, työssäoppimista on haastattelun tulosten perusteella tarkasteltu harjoittelun ja harjoittelun ohjauksen näkökulmista sekä opetuksen ja käytännön työskentelyn välisen yhteyden kannalta.

Käytännön harjoittelu ja työskentely käytännössä muodostui useimmille opiskelijoista tärkeimmäksi ammatillista kasvua ja kehitystä tukevaksi tekijäksi opiskelun aikana. Toimiminen aidossa ympäristössä ja todellisissa työtilanteissa palveli hyvin oppimista. Opiskelijoiden myönteiset kokemukset harjoittelusta liittyvät harjoittelupaikkojen erilaisuuteen ja monipuolisuuteen. Näin opiskelijat saivat kokemusta, joka edisti heidän ammatillisen osaamisensa kehittymistä. Tutustuminen käytännön harjoittelussa sairaanhoitajan työhön antoi valmiuksia uuden tiedon ja työskentelytapojen oppimiselle. Uudet kokemukset olivat mielenkiintoisia, opiskelumotivaatiota lisääviä tekijöitä. Suomalaiseen hoitotyöhön tutustuminen oli opiskelijoille kiinnostavaa, he oppivat uusia käytänteitä ja ilmapiiri harjoittelupaikoilla oli usein kannustavaa ja avointa. Useimmilla harjoittelupaikoilla opiskelijat saivat hyvän vastaanoton ja heitä kohdeltiin työyhteisössä tasavertaisina jäseninä.

”Sitten eniten on edistäny tämä harjoittelujaksot niistä mä olen saanut tosi paljon.”

Osalla opiskelijoista oli kielteisiä kokemuksia käytännön työharjoittelusta. Opiskelijan roolissa pysyminen koettiin hankalaksi, olihan opiskelijoilla taustalla hoitoalan koulutus ja monesti vahva alan työkokemus. Sairaanhoitajien vahva ammatti-identiteetti ilmenee työskentelyssä kulttuuritaustasta ja kansallisuudesta riippumatta. Kokeneiden sairaanhoitajien suhtautuminen opiskelijan asemaan työpaikalla ei välttämättä onnistu ilman ristiriitatilanteita.

”Itsellä on vaikea olla niinku opiskelijan roolissa tavallaan kun näkee miten ne tekee siellä.”

Harjoittelun kestoja ja määrää koskevissa vastauksissa opiskelijoiden mielipiteet erosivat selkeästi. Osa opiskelijoista olisi halunnut pitempikkestoisia harjoittelujaksoja, osa olisi halunnut enemmän harjoittelujaksoja, osa vähemmän – ja osa lyhyempiä jaksoja. Opiskelijat haluavat ja tarvitsevat erilaista harjoittelua, niin kestoja kuin sisältönsäkin puolesta. Opiskelijat, joilla on aikaisempi koulutus ja hoitoalan työkokemusta, tarvitsevat selkeän opintojen henkilökohtaistamisen.

Toiminta harjoittelupaikoilla sai jonkin verran kritiikkiä opiskelijoilta. Opiskelijat olisivat halunneet monipuolisempia tehtäviä harjoittelupaikoilla. Opiskelijoiden käyttäminen resurssipulan paikkaamiseen aiheuttaa yksipuolisia työtehtäviä harjoitteluajana. Harjoittelun tavoitteena pitäisi olla mahdollisimman monipuolisen kuvan välittäminen opiskelijoille sairaanhoitajan työstä.

”Mä olisin halunnut jotain semmosta niinku miten mä sanosinkin ehkä olisin halunnut enemmän kotikäyntejä niitäki oli tosi vähän.”

Opiskelijoiden **kokemukset harjoittelun ohjaajasta** jakautuivat ohjaajien toiminnan ja opiskelijoille välittyneiden kokemusten mukaan. Useimmat opiskelijat antoivat ohjaajistaan erittäin positiivisia lausuntoja. Hyvän ohjaajan koettiin antavan opiskelijalle ohjausta ja opetusta sekä vapauden tehdä konkreettisia työtehtäviä. Ohjaajalta opiskelijat saivat neuvoja ja esimerkkejä, joita he pystyvät hyödyntämään omassa työssään, valmistuttuaan sairaanhoitajan ammattiin. Ohjaajan kärsivällisyys, ajan antaminen opiskelijalle ja aktiivisuus ohjauksen toteuttamisessa auttoivat opiskelijan motivoitumisessa harjoittelun suorittamiseen. Ohjaaja, joka pitää työstään, pystyy siirtämään opiskelijalle positiivisen ja ammatillista kasvua ja kehitystä edistävän asenteen hoitotyöhön. Kärsivällisyys kuvattiin ohjaajalle arvokkaaksi piirteeksi. Opiskelija tunsu voivansa kysyä ohjaajaltaan epäselvissä tilanteissa neuvoa, pelkäämättä ohjaajan hermostuvan.

”Sitten luotti minut että antoi tehdä kaikki toimenpiteet ja lääkkeitten jako ja sitten me keskustelimme näisistä potilaista ja sitten se ohjasi kaikessa näissä paperi tehtävissä mitä pitää osata sairaanhoitaja.”

Huonot kokemukset harjoittelun ohjaajasta liittyivät ohjaajan puutteelliseen tapaan kohdata opiskelija sekä työyhteisössä vallinneisiin ristiriitatilanteisiin. Ohjaajan puuttuminen

työpaikalta kokonaan oli jollekin opiskelijalle todellinen harjoittelussa eteen tullut tilanne. Kriittinen suhtautuminen ohjaukseen ilmeni myös tilanteissa, joissa ohjaajalla ei ollut aikaa ohjata opiskelijaa. Yksin työskentely harjoittelujaksolla, ilman ohjausta ei edistänyt ammatillista kasvua, koska opiskelijalla ei ollut mahdollisuutta saada tarvitsemaansa opetusta ja neuvoja. Opiskelijat kokivat oman ohjaamisensa hankalaksi, kun heillä oli jo taustalla koulutusta ja tietoa hoitoalalla työskentelystä. Ohjaajat eivät tieneet, miten suhtautua opiskelijaan, jonka ammatilliset valmiudet olivat hyvät jo harjoitteluun tullessaan. Opintojen henkilökohtaistaminen vaatii harjoittelun ohjauksessa huolellista tutustumista harjoitteluun tulevan opiskelijan osaamiseen ja aikaisemmin hankittuun ammattitaitoon, jotta harjoittelun tavoitteet ja sisällöt voidaan määrittellä opiskelijan ammatillisen kehittymisen kannalta sopiviksi.

”Se oli niinku kesän alussa ja useat hoitajat olivat menneet lomille vakinaiset ja aina oli sijainen aina joutu mun omaki ohjaaja oli niinku viiden viikon jakson aikana kaks viikko loma piti itse järjestää jotai itselle koska niin paljon oli opiskelijoita ett jokaine hoitaja ei ne halunnu enää niinku monta opiskelija otta.”

Harjoittelun ohjaajan kokemattomuus on yksi merkittävä harjoittelun onnistumista haittaava tekijä. Nuori sairaanhoitaja, jolla ei ole riittävästi kokemusta hoitoalalta, ei pysty tarjoamaan kokeneelle, muualla sairaanhoitajakoulutuksen hankkineelle opiskelijalle riittävän haastavia oppimiskokemuksia. Opiskelijalle on ongelmallista, mikäli harjoittelun sisällöt eivät edistä hänen ammatillista kehittymistään. Mikäli tähän on syynä ohjaajan kokemattomuus, on opiskelijan motivoiminen harjoittelun suorittamiseen hankalaa. Ohjaajan kokemattomuuteen viittasi myös eräs opiskelija, kertoessaan ohjaajan tuoneen henkilökohtaisia ongelmiaan opiskelijan ja ohjaajan välisiin keskusteluihin. Ohjaustilanne ja henkilökohtaisten ongelmien selvittely sekoittavat ohjaustilannetta, eikä opiskelija välttämättä tunne oloaan vapautuneeksi tilanteessa, jossa häntä ohjaava hoitaja haluaa selvittää ohjattavan kanssa yksityiseen elämäänsä liittyviä asioita.

”Henkilökohtasia asioita menis niin kauheesti sille ohjattavalle niinku eihän se kuulu mun mielestä ohjattavan tietuste tai siis ottaa kantaa sun henkilökohtasiin asioihin.”

Ohjaajan merkitys opiskelijan ammatilliselle kasvuille ja kehitykselle tuli esiin useista eri näkökulmista. **Ohjaajan ominaisuudet** olivat usein konkreettisia, ammattitaitoon liittyviä

tekijöitä tai henkisiin valmiuksiin ja vuorovaikutustaitoihin liittyviä tekijöitä. Ammattitaitoiselta ohjaajalta, jonka esikuvaa opiskelija voisi käyttää mallina omaa ammatillista kasvua ja kehitystä pohtiessaan, toivottiin laaja-alaista osaamista ja erilaisia persoonallisia ominaisuuksia. Opiskelijat toivoivat, että ohjaajilla olisi tukena ohjaajakoulutus, joka edistäisi ohjaajien valmiuksia opiskelijoiden kohtaamiseen. Koulutus, jolla parannettaisiin käytännön harjoittelun ohjausta, joka koetaan tärkeimpänä asiana ammatillisen kasvun ja kehityksen kannalta, auttaisi harjoittelun ohjaajia saaman tietoa ohjaamisen ja opettamisen menetelmistä. Ohjaajien persoonallisista ominaisuuksista arvostettiin kannustavuutta, kärsivällisyyden ohella. Halu ohjaamiseen on oleellinen tekijä ohjauksen onnistumisessa, ohjaajahan joutuu välittämään omaa osaamistaan opiskelijalle. Mikäli ohjaajalla ei ole aitoa halua tehtävän suorittamiseen, ei hän pysty suoriutumaan tehtävästään kiitettävästi eikä kohtaamaan opiskelijaa toivotulla tavalla.

”Ohjaajan täytyy osata ohjaa ja se on todella tärkeä että hänellä olisi se koulutus takan.”

Opiskelijoiden taustan tuntemista pidettiin ohjaajalle tärkeänä ominaisuutena. Ohjaajan tulisi tuntea harjoitteluun saapuvan opiskelijan koulutustausta ja työhistoria hyvin, ja ohjaajan pitäisi jakaa hankkimaansa tietoa työyhteisön muille jäsenille. Opiskelijat kokivat, että heitä ohjattiin joissain tilanteissa liian yksityiskohtaisesti ja heidän aikaisemmin hankkimaansa osaamista vähäteltiin. Liian yksityiskohtainen ohjaus turhauttaa opiskelijoita tilanteissa, joissa he toivoisivat mahdollisuutta itsenäiseen työskentelyyn. Opiskelijat tunsivat oman kehityksensä pysähtyvän, kun he eivät päässeet harjoittelujaksojen aikana riittävän haasteellisiin ja itsenäisiin tehtäviin.

”Olisin enemmän toivonu semmosta semmosta niinku itsenäisempää suhtautumista tai jotenkin ett se olis niinku ett jos vaikka olis keskusteltu enemmän niistä asioista.”

Monet opiskelijat olivat sitä mieltä, että **käytännön hoitotyön ja opetuksen välinen ristiriita** oli selvästi havaittavissa. Suurimmat ristiriidat opetuksen ja käytännön työnvälillä ilmenivät ajankäytössä, potilaan kohtaamisessa ja käsityksessä laadukkaasta hoidosta. Koulussa saatu opetus ei toteutunut käytännössä. Resurssipula aiheuttaa ajankäytöllisiä ongelmia käytännön työhön, ja näin syntynyt kiire heikentää osaltaan toiminnan laatua. Toinen laatuun vaikuttava tekijä on säästöjen hakeminen hoitotyössä.

”Ku koulussa opiskelet sitä että pitäis olla paljon aikaa potilaalle tai asiakkaalle ja pitäis löytää sitä aikaa mut sit ku menet työkentäklesielläpitäis olla kuus hoitajaa ja tulee vaan kolme sitten sä olet niinku tuplasti hommissa mistä sä löydät se ajan.”

Lääkehoidon osalta opiskelijoiden havaitsemat ristiriitaisuudet liittyivät lääkkeiden käsittelyyn. Lääkkeiden käsittely harjoittelupaikassa oli ollut täysin päinvastaista koulussa opetettuun nähden. Vanhuksille annettiin käytännössä suosituksia enemmän lääkkeitä. Lääkkeiden antamiseen liittyvät ristiriitatilanteet saivat opiskelijat hämmentymään mutta myös syvällisesti pohtimaan oikeiden toimintatapojen merkitystä. Potilaan oikeuksien pohtiminen osana lääkehoidon ristiriitaa opetuksen ja käytännön välillä avasi opiskelijoille mahdollisuuden nähdä yhteys käytännön toimenpiteen ja potilaan kohtaamisen välillä. Kohdatessaan ristiriitatilanteita opiskelijat olivat pohtineet syitä ja etsineet perusteluita ristiriitaiseen toimintaan. Saadakseen perustelut toiminnan poikkeavuudelle opetukseen nähden opiskelijat esittivät kysymyksiä harjoittelupaikoilla.

”Mutta täällä sitten just pistää miettimään se että miten mä sen lääkkeen annan. Haluaako se ihminen totella ne lääkkeet ja mitä sitten jos ei haluakkaan ja miten sen hänen oman halun niinku tietostaa.”

”Mä oon aina kysellyt että miksi tehdään näin”

Käytännön työskentelyn ja opetuksen välistä ristiriita kuvattiin yksityiskohtaisesti. Opiskelijat suhtautuivat potilaisiin empaattisesti ja ymmärtävästi ja asettuivat potilaan oikeuksia loukkaavissa ristiriitatilanteissa puolustamaan potilasta. Ristiriitatilanteiden syntyminen oli opiskelijoiden ammatillista kasvua edistävä tekijä, koska opiskelijoiden oma pohdinta hoidon toteuttamistapojen suhteen lisääntyi ja ajattelu erilaisten vaihtoehtojen välillä kehittyi.

5.5.5 Oppilaitos

Oppilaitoksen vaikutus ammatilliseen kasvuun ja kehitykseen oli useiden eri asioiden muodostama kokonaisuus. Oppilaitoksen arvomaailman ja oppilaitoksen toimintaperiaatteista muodostuneen ajatusmaailman vaikutus opiskelijoiden ajattelun kehittymiseen oli merkittävä. Oppilaitoksen tarjoamat palvelut ja oppilaitoksen tilat ja välineet vaikuttivat myös opiskelijoiden oppimisprosessiin.

Pääsääntöisesti opiskelijat olivat tyytyväisiä **oppilaitoksen toimintaan** ja koulutuksen antamiin valmiuksiin toimia sairaanhoitajan ammatissa. Opiskelijoiden koulutuksesta antama palaute oli positiivista. Oppilaiden mielestä lyhyessä ajassa oli onnistuttu hankkimaan paljon tietoa ja taitoja, joita tarvitaan sairaanhoitajan ammatissa toimiessa. Useat opiskelijat kokivat opiskelijan huomioinnin ja opinnoissa tukemisen toteutuneen oppilaitoksen käytännön toiminnassa hyvin. Opetuksen koettiin lähtevän opiskelijan tarpeista, näin opetuksen vaikuttavuus täytti opiskelijoiden opetukselle asettamat odotukset. Opiskelijoiden mielipidettä kuunneltiin ja arvostettiin. Jotkut opiskelijat kokivat, että koulutus ei alkuvaiheessa ollut suunnitelmallista. Tuntemukset opiskelun suunnittelemattomuudesta lisäsivät opiskelijoiden alkuvaiheen epävarmuutta.

”Henkisesti valmis olla sairaanhoitaja se minusta ei ole helppo suoran mennä kentälle sano olen sairaanhoitaja jos ei olisi tämmönen hyvä koulutus takana.”

”No tässä koulussa alkuvaiheessa se tuntui että ei ole semmosen ihan jos suniteltu.”

Jotkut opiskelijat kokivat, että heidän puolestaan tehtiin asioita liikaa opintojen alussa. Tämä aiheutti turhautumista ja pohdintaa opettajan tehtävistä ja roolista koulutuksessa. Opetuksen sisältöjä arvosteltiin jonkin verran. Lääkehoidon opetusta olisi toivottu lisää. Jotkut opiskelijoista kokivat, että lääkehoidon opetusta oli tarjolla liian vähän. Opiskelijat kokivat lääkehoidon osaamisen keskeiseksi sairaanhoitajan ammattitaidon osa-alueeksi. Anatomian ja fysiologian opetusta toivottiin myös lisää. Opiskelijoiden aikaisemmasta koulutustausta johtuen tämä on ymmärrettävää, sillä monen opiskelijan aikaisempi koulutus on ollut voimakkaasti lääketieteestä johdettua.

”No se opetus ei oo ollu sitä mitä mä odotin ja olisin toivonut että olis käyty läpi sitä anatomia ja fysiologia vielä niinku muistutukseksi ja lääketiede lääkehoitoja ja semmosta niinku käytännön asioita mut täällä on semmosta kaikke muuta huuhaata ollut paljon ja sitä mä en jaksa.”

Haastateltavien mielestä opetuksen sisällössä vanhustyön osuus oli liian korostunut. Lähes kaikki opiskelijat kokivat vanhustyön korostuneen aseman negatiivisena asiana. Vanhustyön liiallinen painottuminen muiden potilasryhmien kustannuksella oli hoitotyön kokonaisvaltaisen kuvan muodostumista haittaava tekijä. Koulutuksen sisällöissä puututtiin

itsestään selvyyksien toistamiseen. Turhat toistot kuvattiin turhauttavina ja ammatillista kehittymistä estävinä. Tuttujen asioiden toistaminen opiskelijoille, joilla oli jo aikaisempaa kokemusta hoitoalalla työskentelystä, oli turhaa.

”No sit kun puhutaan semmosesta eettisyydestä ja itsemääräämisoikeudesta nehän on itsestään selvyyksiä kaikki siis mä en niinku miks pitä niistä jauhaa et miten se oikein jos se potilas kerran sanoo että se ei halua nyt tällä hetkellä.”

Eräs opiskelijoista toivoi, että koulussa tulisi saada enemmän harjoitusta hoitosuunnitelman laadintaan, jotta valmiudet hoitosuunnitelmien tekemiseen sairaanhoitajana olisivat paremmat. Nopeammassa tahdissa suoritettu koulutus olisi mahdollistanut opiskelijoille nopeamman valmistumisen ammattiin ja näin mahdollistanut ansiotyön aloittamisen aikaisemmin. Koulutuksen pituudesta annettiin jonkin verran kritiikkiä, osa opiskelijoista olisi halunnut koulutuksen olevan tiiviimpi ja lyhyempi.

Oppilaitoksen tiloja ja välineitä koskevat arviot vaihtelivat erinomaisista arvioista kriittisiin kommentteihin, etenkin välineistä. Opiskeluympäristö ja DIAK-ammattikorkeakoulun kampus saivat pääsääntöisesti kiitettävää palautetta. Rakennuksista pidettiin ja ympäristö miellettiin viihtyisäksi, tällä oli vaikutuksensa hyvään työskentelyilmapiiriin. Laboraatio-opetuksessa käytettyjen välineiden todettiin pääsääntöisesti olleen hyviä ja oppimista ja ammatillista kehittymistä edistäviä. Oikeilla välineillä pystyi harjoittelemaan käytännön hoitotoimenpiteitä koulussa. Osa opiskelijoista koki kuitenkin tilojen ja välineiden olleen puutteellisia, eräs opiskelija kuvasi havaitsemiaan puutteita oppimisen esteiksi. Mikäli oikeita välineitä ei ollut käytettävissä, ei harjoitustilanteen autenttisuus ollut riittävä eikä oppimisessa saavutettu toivottua tulosta. Tilojen käyttöä kritisoitiin opiskelua haittaavaksi tekijäksi. Opiskeluun liittyvien etätehtävien tekemisen eräs opiskelija koki hankalaksi, kun hänellä ei ollut mahdollisuutta tehdä kirjallisia tehtäviä kotonaan. Tietoteknisten apuvälineiden puuttuminen aiheuttaa tilanteita, joissa opiskelijat joutuvat tekemään tehtäviä oppilaitoksen tarjoamalla välineistöllä. Oppilaitoksen tietokoneiden käyttöaste oli kuitenkin niin suuri, että opiskelijoilla oli hankaluuksia päästä tekemään tehtäviään haluamanaan aikana.

”No mä olen kyllä pitäny tästä talosta rakennuksena.”

”No siellä niitä katetri letkuja niitä ei riittäny ja sitten ne oli väärän kokoset ja ne ei ollu ihan sopivai siihen nukkeen ja sitten ett ei se anna jos me tehään se niinku jotenki sen ois pitäny tehdä näin ku se kuuluis tehdä mun nmielestä että sä tiedät heti ne virheet ja käyt ne läpi.”

”Alussa mun piti tehdä ne työt koululla aina piti löytää se ett joko sä tulet aamulla heti ensimmäiseks tänne tai sitten löytää sen vapaan hetken mutta kun siitä oli niinku oma elämäki kiini että miten sitten juokset tänne tekemään nyt mä oon kyllä kotona loppuvaiheessa tehnyt ne työt.”

Opiskelijat olivat kohdanneet oppilaitoksessa positiivisen ja myönteisen suhtautumisen opiskelijoihin, **oppilaitoksen arvot** ymmärrettiin toiminnan lähtökohdiksi. Useat opiskelijat pitivät kunnioitettavana asiana koulun vanhan arvomaailman säilyttämistä ja perinteistä kiinnipitämistä. Opiskelijat kertoivat arvojen ilmenevän edelleen koulun arjessa.

”Olen sitte nähnyt yhen tokumentin siitä koko sen koulun synnystä ja sen perustajasta ja että kyllä se sitten anta tietämystä ja sitten ymmärtää että mistä se kaikki on peräisin ja mihin siinä on pyritty ja hyvä että siitä ei oo lipsuttu ja kyllä se anta paljon sille opiskelijalle joka tulee koulua käymään.”

Toisten ihmisten kunnioitus ja yleinen ihmisläheisyys koettiin opiskelua edistävänä ja vaikutuksen tekevänä piirteenä koulun arvomaailmassa. Koulun arvomaailma kokonaisuudessaan oli hyvä ammatillista kasvua ja kehitystä edistävä tekijä. Oppilaitoksen arvomaailmasta oli koulutuksen toimintaa ohjaaviksi arvoiksi haettu sallivuus, yksilön huomioiminen ja kilpailuhenkisyuden puuttuminen opiskelusta.

”No yhtenä hyvänä edistäjänä on varmaan tämä koulun arvot ja tää ajatusmaailma ja tämmönen mitä ei meillä päin aikasemmin ollut.”

Oppilaitoksen palveluista kirjaston palvelut ja toiminta nousi tärkeimmäksi opiskelijan ammatillista kasvua ja kehitystä tukeneeksi palveluksi. Lähes kaikki opiskelijat mainitsivat kirjaston henkilökunnan palvelualltiuden ja ystävällisyyden olleen heille tärkeä tuki opinnoissaan. Kirjaston henkilökunta tarjosi apua ja neuvoja aina, kun opiskelijat niitä tarvitsivat. Eräälle opiskelijalle kirjaston toiminta jäi epäselväksi, ja niinpä hän koki kirjaston

käyttämisen hankalaksi. Kyseisen opiskelijan mielestä kirjaston palveluista ei ollut hänelle opinnoissaan niin suurta apua kuin olisi ollut tarpeellista.

ATK-henkilöstön palvelut nähtiin hyödyllisenä lisäpalveluna, mutta palveluiden merkitys ei ollut välttämättä kovin suuri. Tietoisuus siitä, että palveluita on tarvittaessa tarjolla, oli opiskelijoille työskentelyä tukenut tieto ja merkki tuen osoituksesta heidän opiskelulleen. Tyytyväisyys palvelun olemassaoloon oli ilmeinen. Sihteeripalveluihin opiskelijat olivat tyytyväisiä, sihteeripalvelut olivat tarvittaessa saatavilla ja yhteistyö sihteerin kanssa oli toimivaa. Opiskelun mukanaan tuomat edut, kuten opiskelijakortilla saatavat alennukset ja opiskelijahintaiset tuotteet oppilaitoksessa, koettiin hyvinä, taloudellista tilannetta helpottavina asioina.

”Mä olen kyllä tyytyväinen esimerkiksi se atk tukihenkilö joka on siellä kirjastossa käytettävissä.”

5.6 Tulosten yhteenveto

Hoitoalan ammatin valinta aikaisemmassa kotimaassa oli osalle opiskelijoista kutsumus, lapsuuden toive tai haave, jota oli edistänyt läheisen sukulaisen toimiminen terveydenhuoltoalalla. Sukulaisen toimiminen alalla oli esimerkki, johon itse halusi samaistua. Osalle opiskelijoista terveydenhuoltoalalle hakeutuminen oli sattumaa ja osalle toissijainen ammatinvalintavaihtoehto. Ammatin arvostus yhteiskunnassa oli merkittävä tekijä opiskelijan valitessa terveydenhuoltoalan ammattia. Ympäröivän yhteiskunnan arvostuksen lisäksi myös opiskelijoiden perheen arvostuksella oli merkitystä alalle hakeutumisessa. Alalle hakeutumisen perustelut ja syyt olivat erilaisia, mutta kaikille opiskelijoille oli yhteistä alalla viihtyminen ja omasta ammatista pitäminen. Alalla viihtyminen korostui pätevytyksikoulutuksen aikana Suomessa. Tunne siitä, että oli omalla alalla, vahvistui pätevytyksikoulutuksen aikana. Opiskelijat kokivat, että omalle ammatilliselle kasvulle ja kehitykselle oli edellytyksenä viihtyminen ammatissa ja työstä pitäminen.

Suomessa suoritettuun pätevytyksikoulutukseen hakeutumisen perusteluina opiskelijoilla oli tarve päivittää vanhentuneita tietoja terveydenhuoltoalalta sekä päästä tekemään sairaanhoitajan työtä Suomessa. Opiskelijoilla oli tarve oppia tuntemaan suomalaista terveydenhoitojärjestelmää ja siihen liittyviä toimintatapoja sekä menetelmiä. Opiskelijat kokivat, että suomalaisen työyhteisön toimintaan sopeutuminen edellytti päivitetyn tiedon ja taidon hankkimista suomalaisen koulutuksen avulla.

Opiskelijat olivat motivoituneita ja kiinnostuneita opiskelua kohtaan. Aikaisempi koulutus edellisessä kotimaassa oli toteutettu pääsääntöisesti erilaisilla menetelmillä kuin nykyinen koulutus Suomessa. Aikaisemman koulutuksen vahvaa anatomian ja lääketieteellisen tiedon tuntemusta opiskelijat pystyivät hyödyntämään nykyisessä koulutuksessa. Aikaisemmassa koulutuksessa hankitut vahvat kädentaidot olivat opiskelijoilla hyvin vielä hallinnassa. Vahvat jo tiedossa olevat toimintatavat ja taidot auttoivat opiskelijoita omaksumaan uusia hoitotyössä tarvittavia auttamismenetelmiä. Pätevytyksikoulutus antoi opiskelijoille valmiudet toimimia terveydenhuoltoalalla Suomessa. Nykyinen koulutus toi mukanaan uusia toimintatapoja, joita opiskelijat pystyivät hyödyntämään käytännön harjoittelussa. Hoitovälineissä oli jonkin verran eroavaisuutta aikaisempiin kokemuksiin

verrattuna. Välineistöön tutustumista koulussa ja käytännön harjoittelupaikoissa opiskelijat pitivät tärkeänä ammatillisen kasvun ja kehityksen edistäjänä.

Opiskelijoiden henkilökohtainen elämäntilanne oli vaihteleva. Aikuisopiskelijoina heillä oli perheeseen ja taloudelliseen tilanteeseen vaikuttavia tekijöitä, jotka olivat estävinä mutta myös edistävinä tekijöinä opiskelulle sekä ammatilliselle kasvulle ja kehitykselle. Opiskelun ja perhe-elämän yhdistäminen oli ajoittain hankalaa ja työlästä opiskelijoille. Sosiaalisen tuen merkitys opiskelijoiden ammatillisessa kasvussa ja kehityksessä vaihteli eri opiskelijoiden välillä. Osa opiskelijoista sai paljon tukea ja kannustusta läheisiltä ihmisiltä, osa opiskelijoista puolestaan ei saanut riittävästi tukea ja kannustusta. Sosiaalinen tuki koettiin tärkeäksi tekijäksi jaksamisen ja opintojen etenemisen kannalta. Vaikka läheiset henkilöt eivät pystyneet antamaan toivottua konkreettista apua opiskelijoille, niin läheisten kannustava asenne ja tukeva ilmapiiri olivat opiskelijalle voimavara opintojen aikana.

Opiskelijoiden ammatillisen kasvun ja kehityksen tärkeäksi edistäjäksi muodostui opettajan toiminta. Opiskelijoiden kokemukset opettajista olivat positiivisia. Opettajista muodostui tukijoita, jotka omalla persoonallaan edistivät oppimismyönteisen ilmapiirin muodostumista opiskeluryhmään. Välit opettajiin olivat avoimet ja välittömät. Opiskelijat ihmettelivätkin, kuinka kaukana auktoriteeteista suomalaiset opettajat ovat. Opettajien antamalla palautteella oli myös ammatillista kasvua ja kehitystä edistävä vaikutus. Palaute oli rakentavaa, mikä mahdollisti opiskelijan oppimisen. Palaute lähti positiivisten asioiden esiintuomisesta, tämä mahdollisti myönteisen ja oppimista edistävän ilmapiirin syntyminen. Positiivisen palautteen tuominen esiin ensin auttoi opiskelijoita oppimaan virheistä, koska niitä ei korostettu liikaa palautteessa, vaan todettiin virheet kehittämiskohteiksi. Opiskelijat kehittivät itse palautteen antajina, koska he saivat toimia palautteen antajina toisille opiskelijoille.

Erilaisten opetusmenetelmien käyttö opetuksessa sai opiskelijoilta myönteistä palautetta. Itsenäinen opiskelu oli aikuisen oppimista ja kehitystä tukeva menetelmä, joka koettiin hyväksi. Luento-opetuksen keskusteleva tapa, jossa opettaja kertoi käytännön esimerkkejä ja jossa opiskelijat saivat myös osallistua keskusteluun, oli ammatillista kasvua ja kehitystä edistävä tekijä. Ryhmätyöskentelyä pidettiin opettavaisena opetusmenetelmänä. Ryhmässä työskennellessä opiskelijat joutuivat huomioimaan erilaisia näkökulmia ja

vaihtoehtoja sekä toisten ihmisten mielipiteitä. Erilaisten mielipiteiden arvostaminen koettiin tärkeäksi.

Opiskelijat arvostivat käytännönharjoittelua, ja sitä pidettiin merkittävänä ammatillisen kasvun ja kehityksen edistäjänä. Kokemukset harjoittelupaikoista ja ohjauksesta olivat sekä myönteisiä että kielteisiä. Myönteisissä kokemuksissa opiskelijat olivat päässeet laaja-alaisesti harjoittelemaan erilaisia hoitotoimenpiteitä ja olivat saaneet lisää varmuutta omaan työskentelyynsä. Myönteisissä kokemuksissa ohjaajilla oli aikaa opiskelijoita varten ja ohjaajat antoivat ammatillista ohjausta, joka edisti opiskelijan kasvua ja kehitystä. Opiskelijat suhtautuivat myös kriittisesti harjoittelupaikkoihin ja ohjaukseen. Opiskelijat toivat esiin kehittämistoiveita harjoittelupaikkojen monipuolisen valinnan ja ohjaajien toimintatavan suhteen. Käytännön ohjaajilta toivottiin enemmän tietoa opiskelijoista ja heidän taustastaan sekä parempia valmiuksia ohjaamiseen. Tärkeänä pidettiin yhteistyötä oppilaitoksen ja harjoittelupaikkojen välillä. Tiedon kulkuun oppilaitoksen ja harjoittelupaikkojen välillä toivottiin parannuksia.

Opiskelijoiden yleiset kokemukset koulutuksesta kokonaisuutena olivat myönteisiä. Opiskelijat ilmaisivat aidon tyytyväisyytensä opiskelua ja koulutusta kohtaan. Oppilaitoksen arvot ja ilmapiiri olivat ammatilliselle kasvulle ja kehitykselle edistäviä tekijöitä. Opiskelijoista välittäminen ja myönteinen suhtautuminen ihmisiin koettiin oman itsetunnon ja identiteetin kehittymisessä merkittäväksi tekijäksi. Oppilaitoksen perinteisten arvojen, kristillisen lähimmäisenrakkauden, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja avoimen vuorovaikutuksen välittyminen opiskelijoille oli ammatillisen kasvun ja kehityksen yksi merkittävimmistä tekijöistä.

6. POHDINTA

6.1 Tutkimuksen eettiset näkökohdat

Tutkijan tulee ottaa tutkimuksen tekemiseen liittyvät eettiset kysymykset. Tutkijan vastuulla on tuntee tutkimustyötä koskevat eettiset periaatteet ja toimia niiden mukaisesti. Hyvä tieteellinen käytäntö on edellytys eettisesti korkeatasoiselle tutkimukselle. Tutkimuksen toteuttamisessa lähtökohtana tulee olla toisen ihmisen kunnioittaminen, joka ilmenee tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuutena. Yksittäisellä ihmisellä tulee olla vapaus päättää osallistumisestaan tutkimukseen. Tutkimukseen osallistujalla tulee olla mahdollisuus keskeyttää tutkimus omalta osaltaan milloin tahansa. (Hirsjärvi, Remes & Saijavaara 2007, 23-25; Vehviläinen-Julkunen 1997, 27.)

Tutkimuksesta ei saa seurata haittaa tai vaikeuksia tutkimukseen osallistuvalla henkilölle. Tutkimuksesta saatavat hyödyt tulee olla suuremmat kuin tutkimuksesta mahdollisesti koituvat haitat. Tutkimukseen osallistuvalla henkilölle on taattava anonymiteetti. Laadullisissa tutkimuksissa otokset ovat usein varsin pieniä, jolloin yksityisyys voi kärsiä. Tutkittavalla on oikeus saada riittävästi tietoa haastattelutilanteesta ja tulosten julkistamisesta. (Vehviläinen-Julkunen 1997, 27-31.) Tutkimustuloksia julkaistaessa tulee huolehtia luottamuksellisuuden säilymisestä. Tietoja hankittaessa luvattu anonymiteetti on säilytettävä tulosten julkaisussa. (Eskola & Suoranta 2000, 57.)

Tämän tutkimuksen aineisto on kerätty maahanmuuttajasairaanhoitajaopiskelijoilta (n=10). Tutkimuspyyntö on tehty Diakonia-ammattikorkeakoulun Helsingin yksikön johtajalle (Liite 1). Tutkimuspyynnössä selvitettiin tutkimuksen tarkoitus ja toteuttamistapa. Yhteydenotto haastateltaviin opiskelijoihin tapahtui ryhmän opettajan kautta, tutkija ei ollut yhteydessä haastateltaviin ennen varsinaista haastattelua. Ottaessaan yhteyttä haastateltaviin opettaja painotti tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuutta ja opiskelijan mahdollisuutta keskeyttää tutkimus osaltaan milloin tahansa. Opiskelijoille kerrottiin yhteydenottovaiheessa tarkoituksesta julkaista tutkimuksen tulokset. Tutkija toimi samassa oppilaitoksessa opettajana. Aineiston keruun aikana tutkija ei kuitenkaan opettanut tutkimukseen osallistuvaa ryhmää. Haastateltavien yhteystiedot olivat vain ryhmän opettajan ja tutkijan tiedossa. Yhteystiedot hävitettiin asianmukaisesti tutkimusaineiston mukana analysoinnin jälkeen.

Tutkimuksen periaatteena oli, että tutkimukseen saavat osallistua kaikki kyseiseen koulutukseen osallistuneet opiskelijat (N=12). Kuitenkin kaksi opiskelijaa jäi tutkimuksen ulkopuolelle henkilökohtaisista syistä. Heidän myöhemmin toteutettavaa haastatteluaan ei katsottu aiheelliseksi. Haastattelu olisi toteutunut liian pitkän ajan kuluttua, verrattuna muihin haastatteluihin. Opiskelijat olisivat olleet jo työelämässä ja mahdollisesti keskustelleet haastattelusta ja haastateltujen opiskelijoiden kanssa, ennen omaa haastatteluaan. Aikaviive haastattelun toteuttamisessa olisi osaltaan saattanut vaikuttaa haastattelusta saatavan tiedon sisältöön ja sitä kautta tutkimuksen tuloksiin (Nieminen 1997, 217).

Haastattelu toteutettiin yksilöhaastatteluna, koska omista kokemuksista kertominen on vapautuneempaa ja luontevampaa, kun haastattelussa ei haastattelijan ja haastateltavan lisäksi ole läsnä muita henkilöitä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 205). Tutkimukseen osallistuneet opiskelijat olivat aikuisia joten he eivät tarvinneet ryhmän tukea, kertoessaan kokemuksistaan ja tuntemuksistaan.

Tutkimukseen osallistuneiden opiskelijoiden määrä oli suhteellisen pieni (n=10), lisäksi aihe oli henkilökohtainen. Tutkimuksen analyysivaiheessa yhteys yksittäisen opiskelijan antamien vastausten ja heidän henkilönsä välillä katkaistiin poistamalla lausumien koodaus tietokanta-ajon yhteydessä. Mitään tutkimuksen kannalta oleellista tietoa ei kuitenkaan karsittu pois.

6.2 Tutkimuksen luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuteen liittyvät kysymykset käsittävät luotettavuuden tutkijaan, aineiston laatuun, aineiston analyysiin ja tulosten esittämiseen. Analyysin luotettavuus näkyy tutkijan kyvyssä saada esiin tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Lisäksi analyysin luotettavuus ilmenee tutkijan onnistumisessa kuvata ja perustella sattua tietoa. (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2001, 36.)

Haastattelututkimuksen etuna on tutkittavien henkilöiden helppo löydettävyys. Laadullisen tutkimuksen tulee kuvata tutkittavaa ilmiötä koko laajuudessaan. Mikäli hankittu aineisto jää sisällöltään liian kapea-alaiseksi eikä kuvaa tutkittavaa ilmiötä kokonaisuutena, ei laadullinen tutkimus saavuta tavoitteitaan. Satunnaisotos voi tulosten monipuolisuuden

kannalta olla parempi kuin systemaattisesti valittu otos, koska systemaattisesti valittu otos edustaa usein tutkijan valitsemaa tutkimusryhmää. Tulokset voivat näin muodostua samansuuntaisiksi tutkimukseen osallistuvien henkilöiden välillä ja aineiston monipuolisuus voi kärsiä. Toisaalta tarkoituksenmukaisesti valittu tutkittavien ryhmä haluaa ja kykenee kuvaamaan tutkittavaa ilmiötä paremmin kuin aineiston edustavuuden perusteella valittu otos. (Nieminen 1997, 216-217.) Tähän tutkimukseen valittiin opintojensa loppuvaiheessa oleva maahanmuuttajataustainen ryhmä tarkoituksenmukaisuusperiaatetta noudattaen, koska he pystyivät parhaiten kuvaamaan tutkimukseen liittyviä tekijöitä kokonaisuutena.

Haastattelutilanne koetaan usein vapautuneeksi ja luontevaksi keskusteluksi tutkijan ja haastateltavan välillä, jolloin saadaan rehellistä ja oikeaa tietoa haastateltavan kokemuksista. Tämä ei kuitenkaan aina toteudu täysin selkeästi, koska haastateltava voi jättää kertomatta, muuttaa tai vääristellä asioita. Haastateltava voi myös pyrkiä miellyttämään tutkijaa, jolloin hän muuntelee totuutta tai antaa sellaista tietoa, joka on sosiaalisesti hyväksyttävää. (Nieminen 1997, 217.)

Tässä tutkimuksessa opiskelijoiden kertomuksissa oli yhtäläisyyksiä, samat asiat ja tekijät toistuivat eri opiskelijoiden haastatteluissa kysyttäessä ammatilliseen kasvuun ja kehitykseen vaikuttaneita tekijöitä eri elämänalueiden näkökulmista. Toisaalta yksilöllisiä eroavaisuuksia aineistossa ilmeni haastateltavien välillä, lähinnä erilaisista taustoista ja elämäntilanteista johtuen. Tutkimusaineisto muodostui sisällöltään rikkaaksi ja monipuoliseksi. Tutkimuksen tuloksista ei voida tehdä yleistyksiä, koska tutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa kuvailevaa tietoa maahanmuuttajataustaisen opiskelijaryhmän kokemuksista ammatillisen kasvun ja kehityksen suhteen pätevyitysmiskoulutuksen aikana. Tulosten avulla kyetään ymmärtämään opiskelijan kasvu- ja kehitysprosessia kohti ammatillista sairaanhoitajuutta. Tutkimuksen tuloksissa nousi esiin toiveita ja kehittämisehdotuksia opetukseen ja ohjaukseen liittyen. Tuloksia voidaan hyödyntää pätevyitysmiskoulutusten koulutusprosessia kehitettäessä.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa analyysimenetelmän valinta ja toteutus ovat merkittäviä tutkimuksen luotettavuuden kannalta. Tutkijan tulee arvioida valitun analyysimenetelmän sopivuutta omaan tutkimukseensa. Tutkijan omat taidot, suhteessa

valittuun menetelmään tulee huomioida luotettavuutta tarkasteltaessa. Analyysin eteneminen tulee olla johdon mukaista, jotta analyysin tulos vastaa alkuperäisen aineiston sisältöä. (Krause & Kiikkala 1996, 131.)

Tutkija on tähän tutkimukseen valinnut tutkimusmenetelmäksi laadullisen tutkimuksen ja analyysimenetelmäksi induktiivisen sisällönanalyysin. Käytettävien menetelmien valintaperusteena on otoksen pieni koko ja pyrkimys saada haastateltavilta kokemukseräistä tietoa. Sisällönanalyysi oli aloittelevan tutkijan kannalta selkeä ja turvallinen vaihtoehto.

Sisällönanalyysimenetelmää käytettäessä tutkijalle haasteellisinta on kyetä käsittelemään aineistoa siten, että siitä muodostuu tutkittavaa ilmiötä mahdollisimman hyvin kuvaavat kategoriat (Liite 3). Tutkimusaineistosta haetut suorat lainaukset lisäävät tutkimuksen luotettavuutta, koska tutkimusraportin lukijalle muodostuu suorien lainausten avulla kuva kategorioiden yhteydestä alkuperäiseen tutkimusaineistoon. (Kyngäs & Vanhanen 1999, 10.)

Tutkimuksen luotettavuuden näkökulmasta tutkijalla oli tässä tutkimuksessa epäilyksensä kielitaidon vaikutuksesta tutkimusaineiston keräämiseen, koska tutkimukseen osallistuvien henkilöiden äidinkieli oli jokin muu kuin suomi. Maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden suomen kielen taidoissa oli jonkin verran vaihtelua. Opiskelijoiden kielitaito osoittautui haastatteluja tehtäessä kuitenkin varsin sujuvaksi. Haastateltavat puhuivat paljon haastatteluiden aikana, ja tallenteista tuli sisällöltään laajoja. Tutkija pyrki esittämään kysymykset haastateltaville mahdollisimman selkeästi ja hitaasti. Jotkut haastateltavat pyysivät toistamaan ja selventämään osaa kysymyksistä, tämä johtui pienistä suomen kielen ymmärtämiseen liittyvistä vaikeuksista. Tutkijan toistettua tai varmistettua kysymyksen oikean ymmärtämisen pystyivät opiskelijat vastaamaan esitettyihin kysymyksiin. Joidenkin vastausten kohdalla oli havaittavissa, että haastateltava oli ymmärtänyt kysymyksen hieman väärin tai vastauksen laajuus ylitti kysymyksen rajaaman osa-alueen. Tutkija ei voinut lähteä yksityiskohtaisesti avaamaan kysymystä, koska haastateltavan johdattelun vaara olisi silloin ollut ilmeinen.

Sisällönanalyysin luotettavuudessa on tärkeää, että tutkija pystyy osoittamaan yhteyden alkuperäisen aineiston ja tutkimuksen tulosten välillä. Face-validiteetilla testataan tulosten

luotettavuutta. Menetelmä perustuu tulosten esittämiseen henkilöille, joita tutkimus koskee, tai sellaisille henkilöille, jotka ovat tietoisia tutkittavasta ilmiöstä. (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2001, 37.) Tässä tutkimuksessa ei käytetty kyseistä menetelmää, vaikka se olisi osaltaan lisännyt tutkimuksen luotettavuutta.

Laadullinen tutkimus edellyttää tukijalta kirjoittajan taitoja. Tukijan tulee saada lukija vakuuttuneeksi tekemiensä ratkaisujen oikeellisuudesta. Hyvä laadullisen tutkimuksen raportti on rakenteellisesti selkeä, helposti luettavissa oleva sekä uusia näkökulmia esiintuova. (Nieminen 1997, 220.) Tässä tutkimuksessa on pyritty johdonmukaisuuteen, tuloksia on tarkasteltu suhteessa muihin samaa aihealuetta käsitteleviin tutkimuksiin, vaikka varsinaisesti ulkomaalaistaustaisen hoitoalan henkilöstön ammatillisesta kasvusta ja kehittymisestä ei ole saatavilla tutkimustietoa.

Kirjallisuuskatsaus aloitettiin noin kaksi vuotta ennen aineiston keruuta. Viimeisin kirjallisuuskatsaus tehtiin aineiston keruun ja analysoinnin jälkeen. Tutkimuksen analysointi tehtiin ensin, minkä jälkeen työstettiin tutkimusongelmaan liittyvä teoreettinen osuus.

6.3 Tulosten tarkastelu

Ammatillinen kasvu ja kehitys on pitkä prosessi opiskelijan elämässä. Ammatin valinta aikaisemmassa kotimaassa oli opiskelijoille asia, johon vaikuttivat omat henkilökohtaiset arvot ja kiinnostuksen kohteet. Opiskelijoille toisen ihmisen auttaminen ja ihmisten kanssa työskentely olivat jo usein lapsuudessa omaksuttuja asioita. Läheisen ihmisen auttaminen ja läsnä oleminen olivat arvostettuja asioita opiskelijoiden lapsuudessa ja varhaisnuoruudessa. Myös Lampisen (1999) tutkimuksessa ilmenee, että ammatillinen kasvu ja kehitys on vaiheittainen prosessi ja siihen vaikuttaa yksilön aikaisempi elämänhistoria, opitut arvot, asenteet sekä maailmankäsitys ja ihmiskäsitys. Halu auttaa toista ihmistä nousee opiskelijoiden kokemuksissa tärkeäksi tekijäksi, jonka vuoksi he valitsivat aikanaan hoitoalan ammatin. Vastaavanlaisia tutkimustuloksia syistä, jonka vuoksi sairaanhoitajan ammatti oli valittu, ovat tuoneet esille Kersten, Bakewell & Meyer (1991), French, Watters & Mattheews (1994) ja Fagerberg, Ekman & Ericsson (1997). Tutkimuksista ilmeni, että työskentely ihmisten parissa sekä hoitaminen ja auttaminen olivat tärkeimpiä syitä sairaanhoitajan ammatin valintaan.

Osalla tähän tutkimukseen osallistuneista opiskelijoista oli työkokemusta terveydenhuoltoalalta ennen alalle hakeutumista. Tässä tutkimuksessa opiskelijat kokivat, että työkokemuksella sairaalassa oli merkitystä ammatinvalintaan. Kokemus sairaalaolosuhteissa auttoi muodostamaan kuvan ammatista. Ammatinvalintaa edeltäneellä kokemuksella on selkeä vaikutus ammatinvalintapäätökseen, Vanhasen, Mäkitalon & Pietilän (1998) tutkimuksen mukaan 95%:lla tutkimukseen osallistuneista opiskelijoista oli työkokemusta terveydenhuoltoalalta ennen sairaanhoitajaopintoja. Myös Honkosen (1997) mukaan tekniikan alan ammattikorkeakouluopiskelijoilla oli alan aikaisempaa työ- sekä harrastuskokemusta.

Tässä tutkimuksessa ilmeni, että yhteiskunnan arvostuksella ammattialaa kohtaan oli alan valintaa edistävä vaikutus. Oman perheen antama tuki ja myötätunnon osoitus terveydenhuoltoalaa kohtaan oli tärkeä tekijä valittaessa hoitoalan ammattia. Myös Honkosen (1997) mukaan opiskelijan valitsemaa koulutusala oli arvostettu perheessä.

Nykyiseen pätevyitysmiskoulutukseen hakeutumisen syyksi opiskelijat ilmoittivat, että heillä oli tarve pätevyitä ja päästä tekemään sairaanhoitajan työtä Suomessa. Henkilökohtaisen kehittymisen tarve oli opiskelijoille merkittävä asia koulutukseen hakeuduttaessa. Samansuuntaisia tutkimustuloksia koulutukseen hakeutumisen syiksi ovat saaneet Vanhanen, Mäkitalo & Pietilä (1998). Opiskelijat pitivät tärkeänä nykyiseen koulutukseen hakeutumisen syynä tarvetta uuden tiedon hankkimiseen. Aikaisemmasta koulutuksesta oli usein pitkäkin aika ja koulutus oli suoritettu eri kulttuurissa, joten uusi tieto teoriasta ja käytännöstä oli merkittävä ammatillisen kasvun ja kehityksen edellytys. Sarajärven (2002) mukaan opiskelijat kokivat tieteellisen tiedon merkittäväksi hoitotyötä ohjaavaksi tekijäksi. lisäksi opiskelijat olivat kokeneet hoitotyön tietoperustaan liittyvät opinnot hyödyllisiksi.

Tässä tutkimuksessa ilmeni opiskelijoiden tyytyväisyys omaa ammatinvalintaansa kohtaan. Suomessa suoritettuna pätevyitysmiskoulutuksen aikana opiskelijoille oli vahvistunut käsitys siitä, että he olivat valinneet ammatin oikein. Varmuus omasta sopivuudesta alalle tuki opiskelijoiden ammatillista kasvua ja kehitystä. Lampisen (1999) tutkimuksessa ilmeni, että jos opiskelija on epävarma omasta sopivuudestaan ammattialalle, sillä on hänen ammatillista kasvuaan ja kehitystään haittaava vaikutus.

Tämän tutkimuksen mukaan opiskelijoilla oli jonkin verran epävarmuuden tuntemuksia tulevaa sairaanhoitajan työtä kohtaan. Heillä oli opintojen loppuvaiheessa erilaisia lähinnä pelkoihin liittyviä tuntemuksia tulevaa sairaanhoitajan työtä kohtaan. Tyytyväisyyden tuntemukset liittyivät opintojen loppumiseen. Omat huonot kokemukset käytännön harjoittelujaksoilta lisäsivät epävarmuuden tuntemuksia omaa työskentelyä kohtaan. Huonot kokemukset harjoittelun ohjaajasta aiheuttivat opiskelijoissa epävarmuutta omasta kyvystä toimia ohjaajana. Epävarmuus ja työn mielekkyyden väheneminen oli yhteydessä selkiytymättömään ammatilliseen identiteettiin (Lampinen 1999). Opiskelijoilla oli ristiriitaisia tuntemuksia liittyen siirtymiseen opiskelijan roolista sairaanhoitajan rooliin. Samansuuntaisia roolikonflikteja ja vaikeuksia siirtymisessä opiskelijan roolista sairaanhoitajan rooliin raportoi myös Holland (1999). Valmistumisvaiheessa olevilla opiskelijoilla oli ristiriitainen siirtymäidentiteetti, näin sairaanhoitajan rooli oli vielä muotoutumaton (Ora-Hyytiäinen 2004).

Tähän tutkimukseen osallistuneet opiskelijat kuvasivat opiskelun aikana tapahtuvaa muutosta omassa toiminnassaan ja työskentelyssään vaiheittain tapahtuneeksi. Luottamus itseensä ja omiin taitoihin oli vahvistunut koulutuksen aikana. Omassa työskentelyssä, tehtävien suunnittelussa ja toteutuksessa oli tapahtunut edistymistä. Oma ajattelu ja asioiden syvä pohdinta oli selvästi kehittynyt tämän koulutuksen aikana. Pohdinta ja asioiden perustelu olivat opiskelijoille uusia asioita, joihin heillä ei ollut aikaisemmassa koulutuksessa mahdollisuutta perehtyä. Osa opiskelijoista oli tehnyt lähihoitajan työtä Suomessa, nyt tulevassa sairaanhoitajan työssä vastuu tulee muuttumaan ja juuri lisääntynyt vastuu aiheutti myös epävarmuuden tuntemuksia. Ora-Hyytiäisen (2004) mukaan opiskelijan kasvu ja kehittyminen tapahtuu vaiheittain, kehittyminen etenee kategorioitten mukaan. Toimintaympäristö, toiminnan päämäärä, suhde potilaaseen sekä työtehtävien laaja-alainen hallinta etenee prosessimaisesti. Näin opiskelija ymmärtää toimintaansa uudella tavalla ja muuttaa kehittyneen ymmärryksen kautta tapaansa toimia ja työskennellä.

Tutkimukseen osallistuneet opiskelijat kokivat opiskelun ja perhe-elämän yhdistämisen ajoittain vaikeaksi. Pienten lasten vanhemmille opiskeluun liittyvät tehtävät olivat ajoittain työläitä. Oman ajan saaminen oli hankalaa, ja opiskeluun liittyviä tehtäviä opiskelijat tekivät joskus hankalissakin olosuhteissa. Pahimmillaan aika omille opiskeluille tuli ottaa yöllä, kun lapset nukkuivat. Opiskelijoiden kokemuksissa tuli esiin myös parisuhteeseen liittyviä

ongelmia. Vaimon opiskelu ei aina ollut puolisoista hyväksyttävä ja arvostettu asia. Kaikilla opiskelijoilla ei ollut kumppania, joka olisi tukenut, tai jos puoliso oli, häneltä ei välttämättä saanut kannustavaa tukea. Osa opiskelijoista kävi opiskelujen ohessa työssä taloudellisen tilanteensa helpottamiseksi. Työn ohessa opiskelu toi lisää kuormitusta opiskeluun. Oma henkilökohtainen elämäntilanne oli osalle opiskelijoista ammatillista kasvua ja kehitystä estävä tekijä. Tutkimustulokset saavat vahvistusta aikaisemmista tutkimuksista, joissa on tutkittu aikuisopiskelijoiden kokemuksia koulutuksesta. Tutkimuksissa ilmeni, että aikuisopiskelijoilla oli lastenhoitoon, talouteen, ihmissuhteisiin ja opiskelujärjestelyihin liittyviä ongelmia. (Meachin & Webb 1996; Glackin & Glackin 1998; Lauder & Cuthbertson 1998.)

Erilaiset ryhmät ja yhteisöt muodostivat tärkeän osa-alueen opiskelijoiden ammatilliselle kasvulle ja kehitykselle. Oma opiskeluryhmä oli suurimmalle osalle opiskelijoita voimavara ja tuen lähde. Opiskelijat kokivat, että ryhmän opiskelumyönteinen ilmapiiri edisti heidän ammatillista kasvuaan ja kehitystään. Myös Aavarinteen (1990) mukaan yli puolet sairaanhoitajaopiskelijoista koki, että he saivat tukea opiskelutovereilta ja erilaisuutta hyväksyttiin ryhmän sisällä. Tässä tutkimuksessa opiskelijoilla oli kokemusta myös siitä, että ryhmä ei tukenut heidän kehitystään, vaan ainoastaan oma toiminta oli merkityksellistä. Vanhasen ym. (1998) mukaan hoitamaan oppimisessa tärkeimpänä tekijänä oli opiskelijan oma toiminta ja vähiten tärkeä oli ryhmän ja muiden opiskelijoiden merkitys. Tässä tutkimuksessa ilmeni lisäksi ryhmän sisäisiä yhteistyöongelmia ja ristiriitaisuutta, joka oli esteenä opiskelijan ammatilliselle kasvulle ja kehitykselle. Samansuuntaisia tutkimustuloksia opiskeluryhmän vaikutuksesta opiskelijan kasvuun ja kehitykseen on raportoitu Sointeen (2005) tutkimuksessa, jossa ilmeni ryhmän sisäiset ristiriidat. Näin opiskelijoiden oli vaikea sopia yhteisistä säännöistä erilaisen kulttuuritaustan vuoksi.

Tässä tutkimuksessa opiskelijat kokivat myönteisellä ilmapiirillä käytännön työssä olevan positiivista vaikutusta opiskelijan kasvuun ja kehitykseen. Opiskelijat korostivat tiimi- ja ryhmätyössä ryhmän tuen merkitystä. Opiskelijaa ei saisi jättää yksin vaan tulisi varmistaa, että hän suoriutuu tehtävistään. Opiskelijan jääminen yksin koettiin tässä tutkimuksessa epäoikeudenmukaisuutena ja oppimista haittaavana tekijänä. Munnukan (1996) tutkimuksessa ilmeni, että opiskelijan itsenäisen työn halukkuus ja mahdollisuudet

itsenäiseen työskentelyyn tulee sopia opiskelijan kanssa. Lisäksi opiskelijan jättäminen yksin vaikeisiin tilanteisiin on vastoin hoitotieteellistä ihmiskäsitystä.

Kielen merkitys muodostui tärkeäksi osaksi ammatillista kasvua ja kehitystä. Suomen kielen vaikeudet, varsinkin opiskelun alkuvaiheessa, estivät oppimista ja sitä kautta ammatillista kasva ja kehitystä. Soenne (2005) oli saanut tutkimuksessaan samansuuntaisia tutkimustuloksia. Tässä tutkimuksessa opiskelijat kokivat, että oman äidinkielen säilymisellä on tärkeä merkitys heidän identiteettinsä kehittymisessä, joka puolestaan edistää ammatillista kasvua ja kehitystä. Opiskelijat ilmaisivat toiveensa ryhmästä, joka muodostuisi maahanmuuttajasairaanhoidajista. Ryhmässä voisi puhua omaa äidinkieltä ja tavata omaan kulttuuristaan kuuluvia hoitajia. Iskaniuksen (2006) mukaan samasta kulttuurista tulleille opiskelijoille tärkeimmäksi yhdistäväksi tekijäksi muodostuivat kieli, kulttuurilliset tavat ja tottumukset sekä kotimaa.

Tähän tutkimukseen osallistuneilla opiskelijoilla oli taustalla terveydenhuoltoalan tutkinto, joka oli suoritettu edellisessä kotimaassa. Opiskelijat kokivat, että koulutuksella ja työkokemuksella, joka oli suoritettu aikaisemmassa kotimaassa, oli merkitystä myös nykyisten opintojen edistymisessä. Opetuksessa ja käytännön hoitotyössä oli opiskelijoiden mielestä eroja eri kulttuureiden välillä. Vaikka kulttuurieroja oli, niin opiskelijat kokivat, että ammatillisen kasvun tukemisessa aikaisemmalla koulutuksella ja työkokemuksella oli edistävää merkitys. Hoitotyön perusteet olivat tuttuja, lisäksi anatomian aikaisempi tieto pohja tuki nykyisiä opintoja. Samansuuntaisia tutkimustuloksia ammattikorkeakouluopiskelijoiden edeltävästä koulutuksesta ja työkokemuksesta oli saanut Räisänen (2002), jonka tutkimuksessa ilmeni terveydenhuoltoalan aikaisemman koulutuksen positiivinen merkitys hoitotyön toimintojen hallintaan. Opiskelijat, joilla oli ollut alaan liittyvää työkokemusta ennen ammattikorkeakoulu opintoja, hallitsivat hoitotyön toimintoja paremmin kuin ne opiskelijat, joilla ei ollut alan aikaisempaa työkokemusta. Tässä tutkimuksessa ilmeni Suomessa suoritettun lähihoitajan tutkinnon sekä lähihoitajan työkokemuksen merkitys ammatillisessa kasvussa ja kehityksessä. Opiskelijat kokivat, että lähihoitajan koulutuksesta ja työkokemuksesta oli hyötyä, koska sen avulla pääsi tutustumaan suomalaiseen hoitotyön käytäntöön ja toimintatapoihin.

Tutkimukseen osallistuneet opiskelijat olivat erittäin motivoituneita ja kiinnostuneita opiskelemaan. Opiskelijat ilmaisivat oman vastuunkantamisen tärkeyden. He kokivat, että

on oltava itse vastuussa opinnoistaan ja on velvollinen tekemään töitä oman oppimisensa eteen, kun on päässyt opiskelemaan. Myös Sointeen (2005) ja Aavarinteen (1993) tutkimuksissa ilmeni opiskelijoiden motivaation ja kiinnostuksen merkitys oppimista edistävänä tekijänä. Tässä tutkimuksessa ilmeni, että opiskelijat kokivat opiskelun mielekkääksi. Mielenkiinto ja mielekkyyden kokemukset liittyivät opiskelijoiden halukkuuteen tehdä töitä opiskelun eteen ja siihen, että he myös menestyivät opinnoissaan. Räisäsen (2002) tutkimuksesta kävi ilmi, että mitä mielekkäämpänä opiskelija koulutustaan piti, sitä paremmin hän hallitsi hoitotyön eri toiminnot.

Tähän tutkimukseen osallistuneet opiskelijat kokivat erilaisten opetusmenetelmien monipuolisuuden ammatillista kasvuaan ja kehitystään edistäväksi tekijäksi. Opiskelijat pitivät tärkeänä sitä, että opetuksessa heidän mielipidettään kuunneltiin ja arvostettiin. Keskustelevalle luentojen toteutustapa oli opiskelijoille mielenkiintoinen opetusmenetelmä, joka edisti heidän oppimistaan sekä ammatillista kasvua ja kehitystä. Ryhmätöiden käyttö opetuksessa oli hyvin yleistä. Opiskelijat kokivat, että ryhmätyöt ovat oppimisen ja kehittymisen kannalta hyviä, kun ryhmä on toimiva. Tässä tutkimuksessa opiskelijat kokivat, että pienessä ryhmässä, joka on satunnaisesti muodostettu, on työskentely monipuolista ja uusia näkökulmia avaavaa. Toisen opiskelijan mielipiteen hyväksyminen ja kokemuksen arvostaminen oli opiskelijoiden mielestä ryhmätöiden parasta antia. Satunnaisesti valittu ryhmä oli parempi vaihtoehto kuin työskentely aina samassa ryhmässä. Kupiaksen (2004) mukaan ryhmän jäsenten erilaisuus tuo erilaisia kokemuksia ja näkemyksiä ryhmän toimintaan, näin asioiden käsittely monipuolistuu. Tässä tutkimuksessa koettiin ryhmätöiden tekemisessä hankaluutta ja käytännön työskentelyn vaikeuksia. Kielitaito-ongelma oli ryhmien toiminnan esteenä. Huono suomen kielen taito aiheutti ryhmän sisällä ongelmia. Puutteellinen suomen kielen taito oli esteenä sille, että opiskelijaa ei hyväksytty ryhmätyöskentelyyn. Sointeen (2005) mukaan ryhmätöiden tekemisessä oli ongelmia, jotka johtuivat ryhmätöiden vieraudesta eli opiskelijoilla ei ollut tietoa, miten ryhmissä työskennellään. Lisäksi kieliongelma vaikutti osaltaan ryhmän toimintaan.

Tähän tutkimukseen osallistuneet opiskelijat kuvasivat koulussa annetun teoriaopetuksen tukevan käytännön työskentelyä ja käytännössä opeteltavia asioita. Opiskelijat pystyivät hyödyntämään koulussa saamaansa teoriaopetusta käytännön hoitotyössä. Teoria sekä

kliininen opetus olivat tukeneet opiskelijoiden ammatillista kasvua ja kehitystä. Samansuuntaisia tutkimustuloksia on raportoitu teorian ja kliinisen opetuksen merkitystä kuvaavissa tutkimuksissa (Räisänen 2002; Sarajärvi 2002).

Opettajan merkitys maahanmuuttajaopiskelijoiden ammatilliselle kasvulle ja kehitykselle oli erittäin suuri. Opettajien antama kannustus ja tuki opiskelijoita kohtaan olivat jääneet opiskelijoille mieleen merkittävänä kokemuksena. Opettajilla oli aikaa opiskelijoille, ja suhde opettajaan oli lähinnä verrattavissa jonkinasteiseen ystävyyteen. Tämä olikin aluksi opiskelijoille hankalaa, koska aikaisempi kokemus opettajista oli toisenlainen. Aikaisemmin opettaja oli suuri auktoriteetti, jonka sanomista ei voinut kyseenalaistaa. Nykyisessä koulutuksessa opettajien positiivisuus ja tasavertainen kohtelu auttoivat opiskelijoita saavuttamaan tavoitteensa ja edisti ammatillista kasvua ja kehitystä. Samansuuntaisia tutkimustuloksia opettajan merkityksestä oppimisen edistäjänä ovat saaneet Aavarinne (1993), Pirnes & Leino- Kilpi (1996), Kuokkanen (2000) ja Sarajärvi (2002). Tutkimuksista selviää, että opettajalla on ollut rohkaiseva asenne, halukkuus ohjata sekä kiinnostus opiskelijoita kohtaan. Lisäksi opettaja on ollut opiskelijoiden käytettävissä.

Palaute ja arviointi olivat opiskelijoille heidän ammatillista kasvuaan ja kehitystään edistävä tekijä. Opiskelijat olivat itse oppineet antamaan palautetta, ja he kokivat, että oman oppimisen kannalta oli erittäin tärkeää, että palautteessa huomioitiin ensin positiiviset ja hyvät asiat ja sen vasta jälkeen kehittämistä kaipaavat asiat. Opiskelijoiden mielestä tällainen järjestys auttoi heitä oppimaan, koska ensin saatu positiivinen palaute toi miellyttävän ilmapiirin ja seuraavaksi annettu kriittinen palaute pystyttiin hyödyntämään oppimisessa. Positiiviset asiat tulee sanoa ensin, jolloin saadaan luottamus palautteen antajan ja vastaanottajan välille. Tällöin myös kriittiset kommentit pystytään käsittelemään rakentavasti (Hakkarainen, Lonka & Lipponen 2005, 189). Tässä tutkimuksessa opiskelijat kokivat, että opettajan antama palaute ja arviointi auttoivat heitä luottamaan itseensä ja omiin kykyihinsä. Palaute toimi oppimiskokemuksena opettajan sekä opiskelijoiden välillä. Opiskelijat kokivat ihmetystä siitä, miten paljon positiivisuutta opettajat löysivät heidän tehtävistään ja töistään.

Arvioinnissa oppimisen edellytyksenä on, että opettaja ja opiskelija kokevat itsensä oppijoiksi ja pyrkivät hakemaan palautetta toiminnastaan. Palautteen tulee ohjata oppimisprosesseja, jolloin arviointi on ohjauksen väline. Arvioinnissa tulee huomioida

yksittäisen henkilön toiminnan arviointi, eikä tehdä vertauksia muihin. Virheiden korostamista ei tule tehdä, vaan tulee korostaa, mitä virheistä voi oppia ja miten jatkossa tulee toimia. (Rauste-Von-Wright, Von-Wright & Soini 2003, 179; Tynjälä 2000, 109-110.)

Käytännön harjoittelujaksot muodostuivat opiskelijoiden ammatillista kasvua ja kehitystä edistäviksi tekijöiksi. Eri harjoittelujaksot käytännön hoitotyössä toivat opiskelijoille ammatillisia valmiuksia kehittyneen tiedon ja taidon kautta. Soiteen (2005) mukaan maahanmuuttajasairaanhoidajien hoitamaan oppimista edistävänä tekijänä käytännön harjoittelujaksot olivat tärkeitä. Käytännön työharjoittelulla oli suuri merkitys erilaisten taitojen oppimisessa (Salmela 2004). Tässä tutkimuksessa ilmeni kriittisyyttä käytännön harjoittelussa tapahtuvaa toimintaa kohtaan. Opiskelijat kokivat hankalia ristiriitatilanteita ollessaan opiskelijan roolissa harjoittelupaikoilla. Aikaisempi työkokemus oli tuonut paljon tietoa siitä, miten erilaisissa hoitotyön tilanteissa toimitaan. Siirtyminen opiskelijan rooliin oli hankalaa, kun opiskelija ei oikein tiennyt, voiko ja saako puuttua havaitsemiinsa selviin epäkohtiin toiminnassa. Opiskelijat kokivat vaikeuksia siirtymisessä opiskelijan roolista hoitajan rooliin (Holland 1999). Tässä tutkimuksessa opiskelijat kuvasivat harjoittelupaikkojen toiminnan sisältöä ja merkitystä vaihtelevasti ammatillisen kasvunsa ja kehityksensä näkökulmasta. Opiskelijat pitivät oman oppimisen kannalta merkittävänä, mahdollisemman monipuolisia kokemuksia erilaisista käytännön harjoittelupaikoista. Opiskelijan tulee päästä etenemään omassa oppimisessaan, tämän etenemisen mahdollistaa työskentely erilaisten ja eri-ikäisten potilasryhmien parissa. Työvoimapula ei saisi olla syynä siihen, että opiskelija joutuu yksipuolisiin tehtäviin, ilman ohjausta. Laakkosen (2004) mukaan hoitokulttuuri ei tukenut yksikössä harjoittelevan opiskelijan ammatillista kasvua kohti laaja-alaista asiantuntijuutta.

Haastatteluun osallistuneiden opiskelijoiden kokemukset käytännön harjoittelujaksojen ohjauksesta olivat hyvin ristiriitaisia. Positiiviset kokemukset ohjaajan toiminnasta ilmenivät, kun ohjaaja oli kiinnostunut opiskelijasta ja oli motivoitunut ohjaamiseen. Ohjaajalla oli suuri merkitys mallina, jonka työskentelytavasta opiskelija pystyi omaksumaan itselleen arvokaita tietoja ja taitoja, kehittyessään ja kasvaessaan kohti ammatillisuutta. Samansuuntaisia tutkimustuloksia ohjaajan merkityksestä opiskelijan ammatilliseen kasvuun ja kehitykseen ovat saaneet Raji (2000), Kuokkanen (2000), Sarajärvi (2002) ja Salmela (2004). Ohjaajan ja opiskelijan välinen huono yhteistyö ja ohjaajan ohjauksen heikkous vaikuttivat harjoittelujakson sisältöön niin, että opiskelija ei

päässyt etenemään ja kehittymään ammatillisesti. Kun ohjaus on puutteellista tai ohjaaja ei välitä omaa esimerkillistä toimintaansa opiskelijalle, ei opiskelijalle muodostu mallia ja samaistumiskohdetta sairaanhoitajan ammattiin. Laakkosen (2004) asiantuntijuuteen kasvua käsitelleen tutkimuksen mukaan opiskelijoille ei tarjottu samaistumiskohteita ammatin osalta käytännön työharjoittelussa. Tässä tutkimuksessa opiskelijat toivoivat harjoittelun ohjaajalta kärsivällisyyttä, halukkuutta ohjata ja aitoa kiinnostusta opiskelijaa kohtaan sekä opiskelijan taustan tuntemista. Ohjaajien koulutus katsottiin hyvin tärkeäksi, jotta ohjaaja pystyisi ohjaamaan opiskelijoita. Oinosen (2000) tutkimuksessa työyhteisöjen ja oppilaitosten yhteiseksi tehtäväksi muodostui harjoittelun ohjaajien koulutuksen järjestäminen.

Sairaanhoidon opiskelijoiden ja opettajien keskuudessa tehtyjen tutkimusten tuloksissa on ilmennyt, että harjoittelun ohjaajalta toivottiin selkeää ohjausta ja hyvää mallia sairaanhoitajan ammatista. Ohjaajan toiminnassa arvostettiin sitä, että ohjaaja ei nolaisi opiskelijaa toisten työntekijöiden tai opiskelijoiden nähden. Ohjaajan ja opiskelijan tiivis suhde edisti opiskelijan ammatillista kasvua ja kehitystä.(Li 1997; Spouse 1998.)

Tutkimukseen osallistuneet opiskelijat kokivat, että opiskelu oppilaitoksessa oli ollut antoisaa aikaa heidän elämässään. Koulutus oli antanut heille valmiuksia, joiden avulla oli turvallista lähteä työelämään ja kohdata siellä erilaisia haasteita ja vaatimuksia. Nykyinen koulutus antoi tukea ja varmuutta työskentelyyn Suomessa sairaanhoitajana. Opiskelijoiden ammatillinen kasvu ja kehitys olivat alkaneet jo omassa kotimaassa ennen alalle hakeutumista. Nykyinen koulutus oli antanut lisää vahvistavaa kokemusta ja varmuutta siitä, että ammatin valinta oli onnistunut. Ammatillisesti opiskelijat kehittyivät nykyisen koulutuksen aikana monella eri osa-alueella. Opiskelijat löysivät uusia piirteitä itsestään, kun he tarkastelivat ja pohtivat suomalaisen hoitotyön arkea ja erilaisia vaihtoehtoja. Tässä tutkimuksessa ilmeni ammatillisen kasvun laaja kirjo ja sen jatkuva muuttuminen. Usealla haastatteluun osallistuneella opiskelijalla oli vuosien työkokemus taustalla, mutta silti he vielä olivat halukkaita oppimaan uusia asioita ja kehittämään itseään ammatillisesti.

Räisäsen (2002) tutkimuksen mukaan myönteisinä kokemuksina ammattikorkeakoulutuksesta nähtiin alan kiinnostavuuden lisääntyminen ja toiveammatissa työskentely. Seuraavaksi myönteisimpinä asioina pidettiin koulutuksen

vastaavuutta odotuksiin nähden ja kolmantena oli opiskelijoiden mielestä koulutuksen hyödyllisyys. Kielteisemmät kokemukset koulutuksesta olivat käytännönläheisyyden puuttuminen, turhat oppiaineet ja opetusjärjestelyt, jotka käsittivät koulun toimintoihin ja yleiseen ilmapiiriin liittyviä kysymyksiä. Suurin osa opiskelijoista koki, että koulutus oli antanut hyvät perusvalmiudet. (Räisänen 2002.)

Haastatellut opiskelijat osoittivat kriittisyyttä opetuksen sisältöjen toteutuksen suhteen. Opiskelijoiden mielestä vanhustyö painottui liikaa opetuksessa, muita potilasryhmiä jäi opetuksessa käsittelemättä ja oppiminen jäi siltä osin puutteelliseksi. Lääkehoidon opetusta opiskelijat olisivat toivoneet olevan enemmän. Lääkehoidon opetukseen tulisi lisätä resursseja, onhan lääkehoito keskeinen ja tärkeä osa sairaanhoitajan päivittäistä työskentelyä. Opiskelijat olivat kokeneet ristiriitaisuutta koulussa opetetun ja käytännön työskentelyn välillä. Ristiriitatilanteiden kohdalla opiskelijat olivat pohtineet oikeaa tapaa toimia. Koululla saatu tieto muodosti heille ensisijainen näkemyksen potilaan kohtaamisesta ja hoitamisesta. Ristiriitatilanteisiin joutuessaan opiskelijat pohtivat, syvällisestikin, mikä on potilaan oikeus ja työntekijän vastuu. Myös Jaroman (2000) mukaan käytännön opiskelupaikoissa ja oppilaitoksissa suoritettuna opetuksen välillä oli erilaisuutta ja opetussisällöissä oli pirstaleisuutta.

Oppilaitoksen tilat saivat opiskelijoilta hyvää palautetta. Oikeat harjoitusvälineet ja tilat ovat oppimisen edellytys, ja ne mahdollistavat lähellä aitoa tilannetta olevan harjoituksen toteuttamisen. Jotta pystytään harjoittelemaan toimenpiteitä luokkatilassa, tulee välineistön olla tilanteisiin sopivia ja harjoitukset tulee kokonaisuutenaan käsitellä niin, että ne ovat lähellä oikeaa hoitotilannetta. Tällaisella harjoituksella mahdollistetaan ammatillinen kasvu ja kehitys harjoitustapahtumien kautta.

Opiskelijat pitivät koulun ilmapiiriä ja arvoja tärkeässä asemassa ammatillisessa kasvussaan ja kehityksessään. Opiskelijamyönteinen ilmapiiri oli oppimista edistävä tekijä. Oppilaitoksella on pitkä historia, onhan sairaanhoitajakoulutus aikanaan aloitettu juuri samoissa tiloissa, joissa opiskelijat opiskelivat. Vanhojen perinteiden ja arvojen säilyttäminen koettiin tärkeänä tekijänä opiskelijan oppimisessa. Vanhoissa perinteissä ja arvoissa on paljon tekijöitä, jotka liittyvät lähimmäisen kunnioittamiseen, ihmisen

arvostamiseen ja auttamiseen. Kunnioitus, arvostus ja lähimmäisen auttaminen ovat elementtejä, joita tarvitaan, jotta pystytään mahdollistamaan opiskelijalle ammatillinen kasvu ja kehitys kohti sairaanhoitajan ammattia.

Kirjaston palvelut muodostuivat tärkeäksi osaksi opiskelua ja merkittäväksi ammatillista kasvua ja kehitystä tukevaksi tekijäksi. Tässä tutkimuksessa opiskelijat toivat esille kirjaston palvelualttiin ilmapiirin ja avun heidän opiskelulleen. Hyvä ilmapiiri, jossa opiskelija otetaan positiivisesti vastaan ja annetaan hänelle aikaa, mahdollistaa opiskelijan mielenkiinnon ja motivaation uusien asioiden oppimiseen.

6.4 Kehittämiskohteet

Täällä tutkimuksella saatiin tietoa maahanmuuttajataustaisten sairaanhoitajaopiskelijoiden ammatillisesta kasvusta ja kehityksestä. Tutkimustulosten perusteella koulutuksen kokonaisvaltaiselle kehittämiselle nousi esiin joukko kehittämiskohteita.

Koulutuksessa tulee huomioida aikuisopiskelijoiden yksilöllisiä tarpeita ja elämäntilanteita. Koulutuksen ja opetuksen henkilökohtaistamisen kautta saatava joustavuus opinnoista suoriutumiseen helpottaa osaltaan maahanmuuttajien integroitumista ammattikuntaansa ja suomalaiseen yhteiskuntaan. Pätevyitymiskoulutukseen osallistuvan opiskelijaryhmän yhtenäisyyttä ja dynamiikkaa tulee pyrkiä edelleen kehittämään, jotta opiskelijat saisivat omalta ryhmältään enemmän tukea kasvu- ja kehitysprosessilleen. Opetuksen monipuolisuutta ja laaja-alaisuutta tulisi tarkastella sekä opiskelijoiden että työelämän tavoitteiden näkökulmista. Työelämäyhteydet oppilaitoksen ja hoitoalan työpaikkojen välillä tulisi rakentaa luottamuksellisiksi ja toistensa osaamista hyödyntäviksi. Oppilaitos voisi hyödyntää käytännön hoitotyössä olevien kokemusta ja osaamista opetuksen järjestelyissä.

Käytännön työharjoittelun kehittämisessä suurimpana haasteena on oppilaitoksen pedagogisen osaamisen vieminen käytännön työskentelyä hyödyttäväksi toiminnaksi. Työpaikkaohjaajien koulutuksen järjestäminen on oppilaitosten ja työyhteisöjen yhteinen tehtävä. Työpaikkaohjaajien kouluttaminen ohjaajan vaatimaan tehtävään on yksi työelämäyhteistyön avainkysymyksiä oppilaitoksen näkökulmasta. Koulutetut työpaikkaohjaajat tulisi kyetä sitouttamaan koulutustoiminnan jatkuvaan kehittämiseen yhdessä oppilaitoksen kanssa. Tiedonkulku oppilaitoksen ja harjoittelupaikan välillä tulisi

kehittä sellaiseksi, että opettaja toimisi käytännön työharjoittelun ja teoriaopetuksen välisenä yhdyshenkilönä. Käytännön harjoittelupaikkojen ja oppilaitoksen välistä tiedonkulkua tulee lisätä.

Tutkimuksen tuloksissa esiintyy maahanmuuttajien halu ylläpitää omaa kulttuuri-identiteettiään. Vertaisryhmät oppilaitosten ja työyhteisöjen sisällä pystyisivät tarjoamaan tukea maahanmuuttajan oman taustan ja suomalaiseen yhteiskuntaan integroitumisen välillä. Vertaisryhmien vaarana on kuitenkin eriytyminen laajemmista kokonaisuuksista. Tutkimuksen mukaan maahanmuuttajat kokevat olevansa oma erillinen ryhmänsä oppilaitoksen sisällä. Maahanmuuttajaryhmien sopeutumista ja helpompaa osallistumista suomalaisen yhteiskunnan toimintaan edesauttaa heidän liittymisensä laajempiin ryhmiin, kuten hoitoalan opiskelijoihin yleisesti tai hoitoalan erilaisiin ammattikuntiin. Kun integraatio suurempiin ryhmiin toteutuu, on omaa kulttuuri-identiteettiä vaalivien vertaisryhmien olemassaolo perusteltua.

6.5 Jatkotutkimushaasteet

Maahanmuuttajien kokemuksista ja elämästä suomalaisessa yhteiskunnassa on saatavilla paljon erilaista tutkimustietoa. Kuitenkaan tutkimukset eivät käsittele maahanmuuttajia ammattikuntien edustajina ja näin osana suomalaista yhteiskuntaa. Yhteiskunnassa tapahtuvien muutosten johdosta eri ammattikuntiin ja ammatillisiin yhteisöihin tulee enenevässä määrin maahanmuuttajataustaisia työntekijöitä. Sen vuoksi olisi tärkeää kyetä selittämään ja ymmärtämään maahanmuuttajia koskevia ammatillisen kasvun ja kehittymisen erityispiirteitä. Ammatillista kasvua ja kehitystä käsittelevän tutkimustyön jatkaminen maahanmuuttajataustaisten henkilöiden keskuudessa on perusteltua sekä maahanmuuttajien että yhteiskunnan edun kannalta. Ammatillista kasvua ja kehitystä käsittelevä tutkimustyön pitäisi etsiä yhteistyömuotoja maahanmuuttajien työhön sijoittumista ja sopeutumista käsittelevän tutkimustoiminnan kanssa.

Ammatillisen kasvun ja kehityksen tutkiminen maahanmuuttajataustaisia aineistoja hyödyntäen tulisi viedä pitkittäistutkimuksen piiriin. Pitkittäistutkimuksella saataisiin tietoa opiskelijoiden kokemuksista opintojen eri vaiheessa, opintojen jälkeisen työelämään siirtymisen seuraaminen on myös tärkeää. Ammatillisen identiteetin muodostuminen on

pitkä prosessi. Tämän prosessin seuraaminen pitkittäistutkimuksen avulla mahdollistaa prosessiin vaikuttavien tekijöiden keskinäisten suhteiden ja ajan myötä tapahtuvan muutoksen ymmärtämisen.

Lähteet

Aavarinne, H. 1990. *Sairaanhoidon opiskelijoiden arviointia hoito-opin perusteiden oppimisessa*. *Hoitotiede*, 2 (1) 118-123.

Aavarinne, H. 1993. *Ohjauksellisten ja opetuksellisten valmiuksien kehittyminen sairaanhoitaja koulutuksessa*. *Acta Universitatis Ouluensis D Medica* 269.

Ammattikorkeakoululaki, asetukset 351/2003 ja 352/2003. <http://palvelu.edita.fi/dynaweb/edilex> (Tarkastettu 24.2.2008)

Bauman, Z. 1999. *Culture as praxis*. SAGE Publications Ltd. London.

Benner, P. 1989. *Aloittelijasta asiantuntijaksi*. WSOY:n graafiset laitokset. Juva.

Bessent, H. & Fleming, J. W. 2003. *The Leadership Enhancement and Development (LEAD) Project for Minority Nurses (in the New millennium Model)*. *Nursing Outlook*, 51 (6) 255-260.

Carper, B. 1978. *Fundamental Patterns of Knowing in Nursing*. *Advances in Nursing Science*, 1 (1) 13-23.

Diakonia-ammattikorkeakoulu. 2004-2005. *Opinto-opas*.

Diakonia-ammattikorkeakoulu. 2007-2008. *Opinto-opas*.

Dreyfus, H. & Dreyfus, R. 1986. *Mind over machine: The power of human intuition and expertise in the era of the computer*. Basil Blackwell, Oxford.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2000. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Gummerus kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Eriksson-Piela, S. 2003. *Tunnetta, tietoa vai hierarkiaa? Sairaanhoidon moninainen ammatillisuus*. *Acta Universitatis Tamperensis* 929

Fagerberg, I., Ekman, S.L. & Ericsson, K. 1997. *Two studies of the nursing education in Sweden: 1. The place of gerontology and geriatrics. 2. Students characteristics and expectations.* Nurse Education Today, 17 (2) 150-157.

French, S.E., Watters, D. & Matthews, D.R. 1994. *Nursing as a career choice for women in Pakistan.* Journal of Advanced Nursing, 19 (1) 140-151.

Glackin, M & Glackin M. 1998. *Investigation into experiences of older students undertaking a Pre-registration Diploma in Nursing.* Nurse Education Today, 18 (7) 576-582.

Gough, P. 2004. *Nurses from overseas: making a world of difference.* Nursing Management, 11 (5) 16-17.

Grossberg, I. 1996. *Identity and cultural studies - is that all there is?*, 87-107. Teoksessa; Hall, S. & Du Gay, P. (toim.) *Questions of cultural identity.* SAGE Publications Ltd. London.

Hakkarainen, K., Lonka, K. & Lipponen, L. 2005. *Tutkiva oppiminen. Järki tunteet ja kulttuuri oppimisen sytyttäjinä.* WS Bookwell, Porvoo.

Havukainen, P. 2003. *Terveysalan opiskelijoiden hoitotyön oppiminen, esseevastausten perusteella arvioituna.* Helsingin Yliopisto, kasvatustieteen laitoksen tutkimuksia n: o 186. Yliopistopaino, Helsinki.

Helakorpi, S. & Olkinuora, A. 1997 *Asiantuntijuutta oppimassa. Ammattikorkeakoulu pedagogiikka.* WSOY, Porvoo.

Hentinen, M. 1989. *Kliininen opiskelu hoitamaan oppimisessa.* Ammattikasvatushallitus Valtion painatuskeskus, Helsinki.

Hirsjärvi, S. & Huttunen, J. 1995. *Johdatus kasvatustieteeseen.* WSOY, Helsinki.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö.* Yliopistopaino, Helsinki.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. *Tutki ja kirjoita*. Otavan kirjapaino Oy, Keuruu.

Holland, K. 1999. *A journey to becoming: the student nurse in transition*. Journal of Advanced Nursing, 29 (1) 229-236.

Honkonen, R. 1997. *Best or second best Choice? Polytechnic Education in the Lives of Engineering students*. Acta Universitatis Tamperensis 546.

Hupli, M. 1996. *Sairaanhoitajan ja sairaanhoitajaopiskelijan hoitotyön päätöksenteko kolmella eri menetelmällä tutkittuna*. Annales Universitatis Turkuensis ser. C 129.

Iskanus, S. 2006. *Venäjänkielisten maahanmuuttajaopiskelijoiden kieli-identiteetti*. Jyväskylän yliopisto, humanistisen tiedekunnan tutkimuksia n:o 51. Jyväskylä University Printing House, Jyväskylä.

Janhonen, S. & Nikkonen, M. 2001. *Laadullinen tutkimus metodologia hoitotieteessä*. 7-20. Teoksessa; Janhonen, S. & Nikkonen, M. (toim.). *Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä*. WS Bookwell, Juva

Jaroma, A. 2000. *Koulutus ja tuleva toiminta hoitotyössä. Kysely kättilö-, sairaanhoitaja- ja terveydenhoitajaopiskelijoille*. Kuopion Yliopisto. Hoitotieteen laitos. Kuopion Yliopiston julkaisuja E. Yhteiskuntatieteet 83.

Järvinen, R. 2004. *Ammatillisen maahanmuuttotyön kulttuuri. Erilaisuus sosiaali- ja terveydenhuollon jäsenyksissä*. Acta Electronica Universitatis Tamperensis 312.

Karhia, M. 2005. *Kokemuksia maahanmuuttajien ammattikorkeakouluopintoihin orientoivista opinnoista*. Multiprint Oy, Helsinki.

Karttunen, P. 1999. *Tietoa hoitotyön toimintaan. Sairaanhoidon opiskelijoiden käsityksiä tiedosta ja tiedon suhteista toimintaan*. Acta Universitatis Tamperensis 651

Kersten, J., Bakewell, K. & Meyer, D. 1991. *Motivating Factors in a Student's Choice of Nursing as a Career*. Journal of Nursing Education, 30 (1) 30-33.

Kim, H. S. 2000. *The Nature of Theoretical Thinking in Nursing. Second Edition*. Springer Publishing Company, Inc. New York.

Koskimäki, T. 2004. *Maahanmuuttajien ammatillinen koulutus*. 10-21. Teoksessa; Aunola, U. (toim.) *Maahanmuuttajat ammattia oppimassa*. Hakapaino Oy, Helsinki.

Krause, K. & Kiikkala, I. 1996. *Hoitotieteellisen tutkimuksen peruskysymyksiä*. Tampere-paino Oy, Tampere.

Kuokkanen, R. 2000. *Opiskelijoiden päätöksenteon kehittyminen osana ammattitaitoa sairaanhoitajakoulutuksessa*. Acta Universitatis Ouluensis D Medica 613.

Kupias, P. 2004. *Oppia opetusmenetelmistä*. Edita Prima Oy, Helsinki.

Kuusi, H. 2004. *Lukijalle*, 6. Teoksessa; Aunola, U. (toim.) *Maahanmuuttajat ammattia oppimassa*. Hakapaino Oy, Helsinki.

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. *Laadullinen terveystutkimus*. Edita Prima Oy, Helsinki.

Kyngäs, H. & Vanhanen, L. 1999. *Sisällön analyysi*. Hoitotiede, 11 (1) 3-12.

Kälviä, O. 1998. *Opettajatutorointi opintojen alkuvaiheessa olevien hoitotyön opiskelijoiden kokemana*. Tampereen Yliopisto. Hoitotieteen laitos. Pro gradu – tutkielma.

Kääriäinen, M. 2007. *Potilasohjauksen laatu: Hypoteettisen mallin kehittäminen*. Acta Universitatis Ouluensis D 937.

Laakkonen, A. 2004. *Hoitohenkilöstön ammatillinen kasvu hoitokulttuurissa*. Acta Universitatis Tamperensis 996.

Ladva, K. 2007. *Maahanmuuttajien oppimisprosessin erityisvaatimuksia maahanmuuttajien ammatillisessa koulutuksessa*. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Ammatillinen opettajakorkeakoulu, Kehittämishankeraportti, toukokuu 2007.

Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta, säädös 493/1999. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990493> (Tarkastettu 24.2.2008)

Lampinen, A-L. 1999. *Sosiaalialan ammattikorkeakoulu opiskelijoiden kehittyminen koulutuksen aikana*. Tampereen Yliopisto. Lisensiaatin tutkielma. Kasvatustieteen laitos.

Latvala, E. & Vanhanen-Nuutinen, L. 2001. *Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessi: sisällönanalyysi*. 21-43. Teoksessa; Janhonen, S. & Nikkonen, M. (toim.). *Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä*. WS Bookwell, Juva

Lauder, W. & Cuthbertson, P. 1998. *Source-related family and financial problems of mature nursing students*. *Nurse Education Today*, 18 (5) 419-425.

Lauri, S. & Elomaa, L. 2001. *Hoitotieteen perusteet*. WS Bookwell Oy, Juva.

Leeman, J., Goeppinger, J., Funk, S. & Roland, E. J. 2003. *An Enriched Research Experience for Minority Undergraduates – A Step Toward Increasing the Number of Minority Nurse Researchers*. *Nursing Outlook*, 51 (1) 20-24.

Li, Mk. 1997. *Perceptions of effective clinical teaching behaviours in a hospital-based nurse training programme*. *Journal of Advanced Nursing*, 26 (6) 1252-1261.

Liebkind, K. 1988. *Me ja muukalaiset - ryhmäraajat ihmisten suhteissa*. Painokaari Oy, Helsinki.

Liebkind, K. 1994. *Johdanto*, 9-19 ja *Maahanmuuttajat ja kulttuurien kohtaaminen*, 21-44, Teoksessa; Liebkind, K. (toim.) *Maahanmuuttajat. Kulttuurien kohtaaminen Suomessa*. Hakapaino Oy, Helsinki.

Liebkind, K., Mannila, S., Jasinskaja-Lahti, I., Jaakkola, M., Kyntäjä, E. ja Reuter A. 2004. *Venäläinen, virolainen, suomalainen. Kolmen maahanmuuttajaryhmän kotoutuminen Suomeen*. Gaudeamus kirja / Oy Yliopistokustannus University Press Finland. Tampere.

Markkanen, K. & Tammisto, S. 2005. *Maahanmuuttajat hoitoalan työyhteisöissä*. Tehyn selvitys monikulttuurisuudesta. Julkaisusarja B: selvityksiä 3/2005.

Meachin, K. & Webb, C. 1996. *Training to do Women's work in a man's world*. Nurse Education Today, 16 (3) 180-188.

Metsämuuronen, J. 2000. *Maailma muuttuu – miten muuttuu sosiaali- ja terveysala?* Edita Oy, Helsinki.

Mezirow, J. 1995. *Uudistava oppiminen. Kriittinen reflektio aikuiskoulutuksessa*. Painotalo Miktor. Helsinki.

Munnukka, T. 1996. *Opiskelija-omahoitajan yhteistyösuhteen opiskelu ja oppiminen käytännöllisessä opiskelussa – yhteistyösuhteen sisältö ja sen reflektio*. Hoitotiede, 8 (3) 127-133.

Munnukka, T. 1997. *Hoitamaan oppiminen ja opettaminen. Käytännöllinen opetus sairaanhoitaja koulutuksessa*. Acta Universitatis Tamperensis 579.

Nieminen, H. 1997. *Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuus*. 215-221. Teoksessa; Paunonen, M. & Vehviläinen-Julkunen, K. (toim.). *Hoitotieteen tutkimusmetodiikka*. WSOY, Juva.

Niiniluoto, I. 1991. *Johdatus tieteelliseen ajatteluun*. Helsingin Yliopisto, Helsinki

Obrey, A. 2002. *Diversity and equality. Recruiting and retaining overseas ethnic minority nurses in the nhs*. Nursing management 9 (5) 22-25.

- Ora-Hyytiäinen, E. 2004. *Auttajasta reflektiiviseksi sairaanhoitajaksi. Ammattikorkeakouluopiskelijan kasvu ja kehittyminen ammattiin.* Acta Universitatis Tamperensis 1032.
- Oinonen, I. 2000. *Harjoittelun ohjaus hoitotyön koulutuksen eri vaiheissa.* Lahden ammattikorkeakoulun julkaisuja. Sarja A. Tutkimuksia. Gummerus Kirjapaino Oy, Saarijärvi.
- Pirnes, A-L. & Leino-Kilpi. H. 1996. *Itseohjattu oppimisprosessi sairaanhoitajakoulutuksessa.* Turun Yliopisto. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja. Tutkimuksia ja raportteja A:15.
- Pulkkinen, M-L. 2000. *Hoitoisuuden arviointi erikoissairaanhoidossa.* Acta Universitatis Turkuensis Ser. C 163.
- Päivärinne, S. 2004. *Kunnan kotouttamisohjelma ja ammatillinen koulutus.* 24-29. Teoksessa; Aunola, U. (toim.) *Maahanmuuttajat ammattia oppimassa.* Hakapaino Oy, Helsinki.
- Raij, K. 2000. *Toward a profession. Clinical learning in a hospital environment as described by student nurse.* University of Helsinki. Department of education. Research report 166.
- Rauste-von Wright, M-L., von Wright, J., & Soini, T. 2003. *Oppiminen ja koulutus.* WS Bookwell Oy, Juva:
- Riska, E. & Wrede, S. 2004. *Kuka on kestävä sairaanhoitaja.* 41-62. Teoksessa; Henriksson, L. & Wrede, S. (toim.). *Hyvinvointityön ammatit.* Yliopistopaino, Helsinki.
- Rissanen, P., & Partanen, L. 2004. *Polkuja ja polun pätkiä.* Helsingin diakoniaopiston maahanmuuttajakoulutuksen ulkoinen arviointi "MAKO" – arviointihanke. Loppuraportti.
- Risikko, P. 2001. *Hoitotyön koulutuksen kehityshaasteet tulevaisuudessa.* 142-153. Teoksessa; Voutilainen, P. (toim.) *Hoitotyön vuosikirja 2002.* Tammerpaino Oy, Tampere.

Räisänen, A. 2002. *Hoitotyön tekijöiksi valmistuvien osaaminen. Vertaistutkimus opistoasteelta ja ammattikorkeakouluista valmistuvien hoitotyöntekijöiden hoitotyön hallinnasta sekä opetuksen ja opiskelun painotuksista.* Annales Universitatis Turkuensis ser. C 178

Salmela, M. 2004. *Sairaanhoitajaopiskelijoiden hoitamisen taidot ja niiden opetus ammattikorkeakoulussa. opiskelijoiden, opettajien ja ohjaajien arviot.* Annales Universitatis Turkuensis ser. C 213

Sarajärvi, A: 2002. *Sairaanhoidon opiskelijoiden hoitotyön näkemyksen muotoutuminen sairaanhoitajakoulutuksen aikana.* Acta Universitatis Ouluensis D Medica 674.

Soinne, L. 2005. *Satu – projekti, Sairaanhoitaja Turkuun maahanmuuttajista, Maahanmuuttajasairaanhoitajien hoitamaan oppimista estävät ja edistävät tekijät.* Tampereen Yliopisto. Hoitotieteen laitos. Pro gradu – tutkielma.

Spouse, J. 1998. *Learning to nurse through legitimate peripheral participation.* Nurse Education Today 18 (5) 345-351.

Stenfors, P. 1999. *Tieteellisen ja kriittisen ajattelun kehitys hoitotyön koulutuksessa. Seurantatutkimus sairaanhoitaja-, terveydenhoitaja- ja kättilökoulutuksesta.* Acta Universitatis Tamperensis 657

Stenström, M-L. 1993. *Ammatillisen identiteetin kehittyminen,* 31-45. Teoksessa; Eteläpelto, A. ja Miettinen, R. (toim.) *Ammattitaito ja ammatillinen kasvu.* Painatuskeskus Oy Helsinki.

Talib, M-T. 2000. *Toiseuden kohtaaminen koulussa. Opettajien uskomuksia maahanmuuttajaoppilaista.* Multiprint, Helsinki.

Tynjälä, P. 2000. *Oppiminen tiedon rakentamisena. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen perusteita.* Tammer-Paino Oy. Tampere.

Työministeriö. 2007. *Työvoima 2025*. Työvoimapolitiittinen tutkimus 325, 2007. Oy Edita Ab, helsinki.

Uusikylä, K. & Atjonen, P. 2000. *Didaktiikan perusteet*. WS Bookwell Oy, Juva.

Valtakunnallinen terveydenhuollon eettinen neuvottelukunta (ETENE), Sosiaali- ja terveysministeriö. 2005. *Monikulttuurisuus Suomen terveydenhuollossa*. Yliopistopaino, Helsinki.

Valtioneuvoston selonteko kotouttamislain toimeenpanosta. VNS 5/2002 vp
http://www.mol.fi/mol/fi/99_pdf/fi/06_tyoministerio/06_julkaisut/07_julkaisu/thj317_fi.pdf
(Tarkastettu 24.2.2008)

Vanhanen, L., Mäkitalo, O. & Pietilä, A-M. 1998. *Students' Perceptions about the Process of Learning to Nurse: a Pilot Study of a Polytechnic Nursing Programme*. *European Nurse* 3 (4) 274-285.

Vanhanen, L. 2000. *Terveysalan opiskelijoiden suuntautuminen hoitamiseen*. *Acta universitatis Ouluensis Medica* D 579.

Vehviläinen-Julkunen, K. & Paunonen, M. 1997. *Hoitotieteellisen tutkimuksen tarkoitus ja merkitys*. 14-25. Teoksessa; Paunonen, M. & Vehviläinen-Julkunen, K. (toim.). *Hoitotieteen tutkimus metodiikka*. WSOY, Juva.

Vehviläinen-Julkunen, K. 1997. *Hoitotieteen tutkimuksen etiikka*. 26-34. Teoksessa; Paunonen, M. & Vehviläinen-Julkunen, K. (toim.). *Hoitotieteen tutkimus metodiikka*. WSOY, Juva.

Vesanto, A. & Munnukka, T. 1996. *Opiskelija–omahoitajana toimiminen sairaanhoidon opiskelijoiden ammattitaidon edistäjänä*. *Hoitotiede*, 8 (1) 20-28.

Vesterinen, M-L. 2002. *Ammatillinen harjoittelu osana asiantuntijuuden kehittymistä ammattikorkeakoulussa*. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Reserach 196.

Voima, K. 2005. *Maahanmuuttajien työllistymisen kysymyksiä sosiaali- ja terveysalalla*. Multiprint Oy, Helsinki.

Wilhelmsson, N. 2004 a. *Oppilaitosten kulttuuri ja maahanmuuttajat* 36-48. Teoksessa; Aunola, U. (toim.) *Maahanmuuttajat ammattia oppimassa*. Hakapaino Oy, Helsinki.

Wilhelmsson, N. 2004 b. *Miten saada vaikeimmassa asemassa olevat maahanmuuttaja nuoret ammatilliseen koulutukseen*. 164-177. Teoksessa; Aunola, U. (toim.) *Maahanmuuttajat ammattia oppimassa*. Hakapaino Oy, Helsinki.

Yhdenvertaisuus.fi http://www.yhdenvertaisuus.fi/suomi/yhdenvertaisuus/kasitteita_ ja_maaritelmiä/ (Tarkastettu 24.02.2008)

Minna Partanen-Rytilahti
TtM opiskelija

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS
15.tammikuuta.2007

DIAK ammattikorkeakoulu
yksikön johtaja Jari Helminen

Pro Gradu tutkimuslupa-anomus

Opiskelen Tampereen yliopistossa hoitotieteenlaitoksella, hoitotyön opettamisen koulutusohjelmassa. Opintoihini kuuluu Pro Gradu tutkimuksen tekeminen. Tutkimus on suunniteltu tehtäväksi DIAK ammattikorkeakoulun maahanmuuttajataustaisten sairaanhoitajien pätevyitysmiskoulutuksesta valmistuville opiskelijoille, haastattelututkimuksena. Pro Gradu tutkimustani ohjaavat Tampereen yliopistolta TtT Marja Terttu Tarkka ja TtM Annaliisa Aho.

Pyydän ystävällisesti lupaa suorittaa tutkimuksen helmikuussa 2007 valmistuvalla sairaanhoitaja ryhmällä. Tutkimuksen haastattelut toteutetaan 22-24.1.2007. Tutkimusraportti tehdään vuoden 2007 aikana.

Yhteistyöstä kiittäen

Minna Partanen-Rytilahti
Minna Partanen-Rytilahti

Liitteet

Tutkimussuunnitelma

POULLAN / HYVÄKSYN MINNA PARTANEN-RYTIKÄHDEN
TUTKIMUSLUPA-ANOKUKSEN. MINNA PARTANEN-RYTIKÄH-
DELLÄ ON MAHDOLLISUUS TEHDÄ TUTKIMUS SUUNNIT-
TELEMÄLLÄN TRUALLA. TUTKIMUKSEN TEKIJÄN
TULEE LUOVATTA KOLME (3) VALMISTAA, SIDOTTUA
TUTKIMUSRAPORTTIA DIAKONIA-AMMATTIKORKEAKOULULLE.
HELSINKI 19.1.2007

Jari Helminen
JARI HELMINEN
DIAKONIA-AMMATTIKORKEAKOULU
YKSIKÖN JOHTAJA

Opiskelijan oma merkitys kasvu- ja kehitysprosessissa.

Kuvaile oman itsesi merkitystä ammatillisessa kasvu- ja kehitysprosessissasi. Mitkä ovat prosessia edistäviä ja mitkä puolestaan estäviä tekijöitä?

Mikä merkitys on omalla työskentelyllä ja asioiden opiskelulla, ammatilliseen kasvuun ja kehitykseen?

Miten olet alalle hakeutunut?

Mikä merkitys opiskelullesi on perheellä ja ystävillä suorittamassasi sairaanhoitajan pätevyitysmiskoulutuksessa?

Miten koet ammattisi suhteessa omiin toiveisiisi?

Mitä aikaisemmin hankkimaasi tietoa ja osaamista olet voinut käyttää hyödyksesi tässä koulutuksessa?

Käytännön hoitotyö ja ohjaajien merkitys ammatilliselle kasvulle ja kehitykselle.

Kuvaile työpaikkaohjaajan merkitystä ammatillisessa kasvu- ja kehitysprosessissasi. Mitkä ovat prosessia edistäviä ja mitkä puolestaan estäviä tekijöitä?

Miten koet käytännön ohjaajan antaman esikuvan vaikuttaneen käsitykseesi sairaanhoitajan ammatista?

Kerro, minkälaisiin ristiriitatilanteisiin olet joutunut koulussa opetetun tiedon ja käytännössä havaitsemiesi asioiden välillä.

Miten käytännön hoitotyö työharjoittelujaksoilla on vaikuttanut sinun ammatilliseen kasvuusi ja kehitykseesi sairaanhoitajana?

Millaisia ominaisuuksia ja valmiuksia toivoisit löytyvän käytännön hoitoyön ohjaajalta?

Millainen merkitys on harjoittelupaikan työyhteisöllä omaan kasvu- ja kehitysprosessiisi?

Opetuksen merkitys ammatilliselle kasvulle ja kehitykselle.

Kuvaile opetuksen merkitystä ammatillisessa kasvu- ja kehitysprosessissasi. Mitkä ovat prosessia edistäviä ja mitkä puolestaan estäviä tekijöitä?

Miten hoitotyön opetusmenetelmät vaikuttavat ammatilliseen kasvuusi ja kehitykseesi?

Millainen merkitys opettajan persoonalla ja hänen tavallaan työskennellä on sinun kasvuprosessissasi?

Miten koet hoitotyön opettajan vaikuttaneen käsitykseesi sairaanhoitajan ammatista?

Millainen merkitys on opettajan antamalla motivaatiolla ammatilliseen kehitykseesi?

Miten opettajan suorittama arviointi ja palautteen anto vaikuttavat sinun kasvuusi ja kehitykseesi?

Miten oppilaitos, jossa opiskelet, on tukenut kasvuasi ja kehitystäsi?

Kuvaile opetukseen tai oppilaitokseen liittyvä tekijä, joka on erityisesti edistänyt omaa ammatillista kehitystäsi?

Kuvaile mahdollisesti opetukseen tai oppilaitokseen liittyvää tekijää, joka on ollut esteenä ammatilliselle kehityksellesi?

Kerro, millaisiin ristiriitatilanteisiin olet joutunut aikaisemmasta koulutuksesta saamasi tiedon ja tässä koulutuksessa saamasi opetuksen välillä?

sekä ylä- ja alakategorioiden muodostumisesta

Alkuperäinen lausuma	Tiivistetty lausuma	Pelkistys	+/-
<i>"olen kurssilla käynyt ihan sairaanhoitaja kurssilla ollu ihan tavallinen koulussa"</i>	Kävin alaan liittyvillä kursseilla ennen sairaanhoitajakouluun menoa	Alaan liittyviä kursseja	+
<i>"siten äiti sanoa että parempi kun sinä jäi viipurissa ettei tarvi lähettää iso kaupunki hän pelkää min ool yksinä sieltä ja viipurissa oli lähellä koulu"</i>	Äiti kannusti, kun opiskelupaikka oli lähellä kotia	Äidin kannustus	+
<i>"sitten se oli hyvävaihtoehto toi sairaanhoitajanm koulutus joka pääsin onneksi sinne vaikka mulla oli korkeampi arvosana mutta äitikin kannusti ja se on hyvin minussa se sairaanhoitajan ammatti ihmisten auttaminen"</i>	Sairaanhoitajan ammatti hyvä vaihtoehto, johon myös äiti kannusti		
<i>"lähin niinku hoitoapulaiseks töihin ja sit kyllämä niinku päätin ett kyll tää on mun juttuuni"</i>	Hoitoapulaisena työskentely vahvasti ammatinvalintaa	Työskentely hoitoapulaisena	+
<i>"periaatteesa minua ei semmonen terveyten huolto koskaan kiinnostanu"</i>	Terveydenhuolto ei koskaan kiinnostanut	Terveydenhuolto ei kiinnostanut	-
<i>"minä ihan katulta luin semoselta mainostaululta että terveydenhuolto-oppilaitos hakee hoitajia"</i>	Mainos antoi tietoa koulutuksesta	Mainos koulutuksesta	+
<i>"menin ihan mielenkiinnosta silloin sinne haastatteluihin ja koska kaikki meni tosi hyvin niin sinne minä sitten päätyin"</i>	Mielenkiinnosta koulutusta kohtaan menin haastatteluun	Mielenkiinto koulutusta kohtaan	+
<i>"mä olen ihan pienestä pitäen halunnut ainakin lääkäriksi mutta siten kun lääkäriksi opiskelut ei ihan ollut pääkohta"</i>	Halunnut pienestä pitäen lääkärin ammattiin	Haaveena lääkärin ammatti	-
<i>"niin mä sit aattelin ett mä vähän kattelen että onko se ollenkaan niinku mulle"</i>	Hoitoalalle aluksi katsomaan, onko ala minulle sopiva	Alaan tutustuminen	+
<i>"mun haave oli insinööriksi"</i>	Haaveena oli insinöörin tutkinto	Haaveena insinöörin ammatti	-
<i>"mun tätini on sairaanhoitaja ja mä tykkasin tosi paljon kun hän kertoi kaikesta esimerkiksi kun ma sairastun hän heti tiesi mitä täyty tehdä ja mä aina halusin kysyä jos mulla joku kaveri sairastu jotaki tapahtu mä heti soitin hänelle ja kysy mitä täyty tehdä"</i>	Sairaanhoitajatädin esimerkki innosti	Tädin esimerkki	+
<i>"pakosta mä haluaisin kosmetologiksi ja silloin oli semmonen laki että kosmetologiksi ei päässyt ennen kuin oli sairaanhoitaja koulutus käyty"</i>	Alalle hakeutuminen aluksi pakollista jatkokoulutuksen saamiseksi	Pakko	+
<i>"joo minä halusin työskennellä sairaanhoitaja koska minä tykkän autta ihmisille"</i>	Pidän ihmisten auttamisesta, siksi halusin sairaanhoitajaksi	Halu sairaanhoitajaksi	+
<i>"Kyl se oli mun sitä mä toivoin"</i>	Ammatti jota toivoin	Toive ammatti	+
<i>"sitten se oli semmonen ammatti kunnoittava silloin venäjällä että varman se oli syy miksi minä hain"</i>	Kunnioitettava ammatti Venäjällä	Ammatin kunnioitus	+
<i>"sen takia mä tulin tänne kouluun ett saatas se pätevyys koska viis vuotta tulee täyteen ku mä olen niinku epäpätevänä toiminu"</i>	Kouluun hakeutuminen jotta saisi pätevyyden sairaanhoitajan ammattiin	Pätevyityminen ammattiin	+
<i>"kova halu pätevyitä sairaanhoitajaksi kun on sitä työtä tehnyt yli 25 vuotta"</i>	Haluan pätevyitä sairaanhoitajaksi		
<i>"siksi minä tämä koulu valittanut että mä haluan takaisin oma ammatti"</i>	Valitsin koulutuksen, jotta saan takaisin oman ammattini	Oikeus ammatin harjoittamiseen	+
<i>"olis kiva kun sais takaisin oma ammatti se on pää asia minulle ainaki tällä hetkellä"</i>	Tavoitteena on päästä tekemään sairaanhoitajan työtä		

<i>"aina oli se toive että minä suritan tutkinto ja saan todistuksen ja mene työhön"</i>	Toiveena tutkinnon suorittaminen ja työllistyminen	tutkinnon avulla työllistyminen	+
<i>"varmaan se että pyrkii sitten saamaan enemmän ja syvempiä tietoja ja kasvaman ite ihmisenä ja hoitajana ja että silloin ku menee töihin niin loppujenlopuks sitten pystyy sitä kaikke hyötyntämän"</i>	Pyrkimys saada enemmän ja syvempiä tietoja, joita voi hyödyntää työssä	Tiedon hankinta	+
<i>"musta tuntuu että varmaan koulun kautta on nyt haettava se tieto se on sitten ollu se suurin syy"</i>	Tarve saada tietoa koulutuksen avulla		
<i>"ma haluan tietää vielä enemmän"</i>	Halu tietää vielä enemmän		
<i>"halu oppia uutta halu tehdä työt hyvin"</i>	Halu oppia uutta. Halu tehdä työt hyvin.	Uuden oppiminen	+
<i>"ma haluan oppia ja mene etenpain etten halu vain seisoa"</i>	Halu oppia ja mennä eteenpäin	Elämässä eteneminen	+
<i>"mulla oli niin tavallan paljon tyhjää tilaa tässä mun ammatillisessa kasvussa"</i>	Ammatillinen kasvu oli puutteellinen ennen tätä koulutusta	Puutteet ammatin hallinnassa	-
<i>"ilmeisesti tietysti se että sitä ammattitaitoa on pakko päivittää koska me muutettiin suomeen vuonna 93 ja silon vuonna 94 ma kävi semmosen tavallaan pätevyitymiskoulutuksen diakissa silloin kymmenenvuotta sitten mutta sen jälkeen mä olin kymmenenvuotta kotona lasten kanssa"</i>	Tarve ammattitaidon päivittämiseen	Ammattitaidon päivittäminen	+
<i>"minä sanoi miehelle koton että minä en tiennyt että minä niin hirve tykö tätä ammattia"</i>	Yllätys itsellekin, kuinka paljon pidän sairaanhoitajan työstä	Työstä pitäminen	+
<i>"koska ma tykkään siitä ammatti tästä ammatista mun sairaanhoitajan ammatista sen takia ma haluan kehittyä ma hluun niinku mennä ettenpäin ma haluan saada enemmän tietoa infoa ninkun kaikesta sairaudesta tästä hoito protestista ja niin pois päin"</i>	Sairaanhoitajan ammatista pitäminen		
<i>"mä tiedän että mä tykkään täst ammatista"</i>	Tiedän pitäväni ammatista		
<i>"oma merkitys on mä tykö mun ammatti mä olen sairaanhoitaja"</i>	Pidän sairaanhoitajan ammatista		
<i>"minä tykkään kauheesti olla ihan potilaitten kanssa tai sitten sanotaan autta heitä"</i>	Pitää potilastyöstä ja haluaa Auttaa potilaita	Mielenkiinto työhön	+
<i>"mua aina kiinosti miten mä voisi autta toisia ja sen takia varma hakeutuisi"</i>	Olen aina ollut kiinnostunut auttamaan muita	Kiinnostus auttamiseen	+
<i>"olen tykäny kun olen pysynyt nyt voi sanoa että kolmekymmentä vuotta ammatissa"</i>	Olen viihtynyt pitkään alalla	Alalla viihtyminen	+
<i>"ett mä viihdyn tässä ammatissa"</i>	Viihdyn ammatissa	Ammatissa viihtyminen	+
<i>"se varmaan ninkuin se antaa vielä varmuutta ja tämä tääläki suomessa ma viihdyn kun siellä viihdyin aikasemmin"</i>	Viihtyminen ammatissa antaa varmuutta		
<i>"mutta en mä kyllä pystyis kuvittelemaan tekeväni jotain muuta se on se ammatti mikä min olen valinnut se on se oikea"</i>	Tämä ammatti tuntuu oikealta		
<i>"mulla meny tosi hyvin kaikki työpaikkala ei koskan ajatellu että se olisi toisen ammatti mä tykkään sairaanhoitajan ammatti"</i>	Töissä mennyt hyvin eikä koskaan ajatusta toisesta ammatista		
<i>"aloita ymmärtä mitä tämä ammatti on ja kuitenkin minä kiinnostunut tunteta se se on minun"</i>	Olen omalla alalla		

<i>"olin miettiny vaihtaa ammatti mutta aina se palaa taaas sinne pisten että tää on minun ammatti että pitää kehittää eteenpäin sitten on paljjon vaihtoehtoja kun sairaalassa kotihoito tai eri osasto että"</i>	Alan vaihtoa miettinyt mutta kuitenkin tullut tulokseen, että on omalla alalla	Päätös pysyä ammatissa / alalla	+
<i>"mä oon päättäny pysyä työelämässä ihan eläkkeelle asti niin se on kuitenkin hyvin varma alalla tällä hetkellä"</i>	Päätös pysyä alalla eläkeikään asti		
<i>"en kyllä ammattia vaihtas nvaikka välillä in tietenki vaikeampi välillä on helpompi"</i>	Ei vaihtaisi ammattia		

Pelkistys	Edistävät + / Estävät -	Ryhmitelty ilmaisu	Alakategoria
Alaan liittyviä kursseja	+	Hoitoalalle hakeutuminen	Ammatin valinnan perusteet
Äidin kannustus	+		
Työskentely hoitoapulaisena	+		
Terveystenhoito ei kiinnostanut	-		
Mainos koulutuksesta	+		
Mielenkiinto koulutusta kohtaan	+		
Haaveena lääkärin ammatti	-		
Alaan tutustuminen	+		
Haaveena insinöörin ammatti	-		
Tädin esimerkki	+		
Pakko	+		
Halu sairaanhoitajaksi	+		
Toive ammatti	+		
Ammatin kunnioitus	+		
Pätevöityminen ammattiin	+	Nykyiseen koulutukseen hakeutuminen	
Oikeus ammatin harjoittamiseen	+		
tutkinnon avulla työllistyminen	+		
Tiedon hankinta	+	Tiedon hankkimisen tarve	
Uuden oppiminen	+		
Elämässä eteneminen	+		
Puutteet ammatin hallinnassa	-		
Ammattitaidon päivittäminen	+		
Työstä pitäminen	+	Ammatissa viihtyminen	
Mielenkiinto työhön	+		
Kiinnostus auttamiseen	+		
Alalla viihtyminen	+		
Ammatissa viihtyminen	+		
Päätös pysyä ammatissa / alalla	+		

Pelkistys	Edistävät + / Estävät -	Ryhmitelty ilmaisu	Alakategoria
Pelko	-	Epävarmuuden tuntemuksia	Ammatillisen ajattelun kehittyminen
Vastuun ottaminen	-		
Väsymys	-		
Innostuksen väheneminen	-		
Omien rajojen tunnistaminen	-	Varmuuden tuntemuksia	
Vastuullinen työskentelytapa	+		
Ammattitaidon kasvu	-		
Itseluottamuksen kehittyminen	+		
Tietämyksen vahvistuminen	+		
Itsekriittisyys	+		
Rohkeuden lisääntyminen	+		
Inhimillinen hyväksyntä	+		
Tiedon haun kehittyminen	+		
Saavutusten arvostus	+		
Itsevarmuuden kehittyminen	+		
Tiedon käsittelyn kriittisyys	+		
Perustelun oppiminen	+	Ajattelun kehittyminen	
Pohdinnan oppiminen	+		
Mielipiteen arvostus	+		
Itsenäisen ajattelun oppiminen	+		

Ryhmitelty ilmaisu	Alakategoria	Yläkategoria	Yhdistävä Kategoria
Hoitoalalle hakeutuminen	Ammatin valinnan perusteet	Ammatillisen identiteetin syntyminen	Ammatillinen kasvu ja kehitys
Nykyiseen koulutukseen hakeutuminen			
Tiedon hankkimisen tarve			
Ammatissa viihtyminen			
Epävarmuuden tuntemuksia	Ammatillisen ajattelun kehittyminen		
Varmuuden tuntemuksia			
Ajattelun kehittyminen			
Sosiaaliset palvelut	Yhteiskunnan tuki	Tuen saaminen ja - antaminen	
Taloudellinen asema			
Puolison tuki	Läheisten tuki		
Perheen tuki			
Sukulaisten tuki			
Ystävien tuki			
Työyhteisön tuki	Yhteisöjen tuki		
Tiimityön merkitys			
Opiskelu yhteisön tuki			
Äidinkielen säilyminen	Kielen merkitys		
Suomen kielen vaikeudet			
Parantunut kielitaito	Opiskelu kulttuurin erilaisuus		
Opiskelun vaikeudet			
Opiskelun käytänteet			
Hoitokulttuurin erot	Hoitotyön merkitys		
Hoitotyö Suomessa			
Käsitys sairaanhoitajasta			
Aikaisempi koulutus	Aikaisempi tausta	Opiskelu	
Aikaisempi kokemus			
Oma tekeminen ja toiminta	Sitoutuminen opiskeluun		
Kiinnostus opiskeluun			
Opettaja mallina			
Opettajan toiminta			
Kokemukset opettajasta			
Opetusmenetelmät			Opetus ja oppimistehtävät
Opinnäytetyö			
Teoria opinnot			
Palaute ja arviointi			
Käytännön harjoittelu	Työssäoppiminen		
Harjoittelun ohjaaja			
Ohjaajan ominaisuudet			
Käytännön hoitotyön ja opetuksen välinen ristiriita			
Oppilaitoksen toiminta			Oppilaitos
Oppilaitoksen tilat ja välineet			
Oppilaitoksen arvot			
Oppilaitoksen palvelut			